

Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání - 2009

Mgr. Gabriela Doležalová
Ing. Jiří Vojtěch

Praha 2011

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

O B S A H

1. Úvod.....	3
2. Východiska analýzy, metodika a cíle	3
3. Profesní struktura absolventů podle jednotlivých kategorií vzdělání.....	7
3.1 Struktura absolventů v jednotlivých kategoriích vzdělání podle klasifikace zaměstnání (KZAM).....	7
3.2 Struktura absolventů v jednotlivých kategoriích vzdělání podle hlavních seskupení zaměstnání	13
4. Struktura absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů a kategorií vzdělání.....	17
4.1 Struktura absolventů středního vzdělání s výučním listem v hlavních seskupeních zaměstnání	17
4.2 Struktura absolventů středního odborného vzdělání ukončeného maturitní zkouškou v hlavních seskupeních zaměstnání.....	19
5. Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání	21
5.1 Kritéria shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání	22
5.2 Celkové hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání	23
5.3 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání ve skupinách oborů	26
5.3.1 Hodnocení shody u vyučených	26
5.3.2 Hodnocení shody u maturantů OV	31
6. Shoda zaměstnání a vzdělání	36
6.1 Zaměstnání vykonávaná pracovníky, kteří jsou pro výkon dané činnosti vzdělání	37
6.2 Zaměstnání vykonávaná pracovníky, kteří pro výkon dané činnosti nebyli vzdělání	39
6.3 Přehled zaměstnání, která nejčastěji vykonávají pracovníci připravení v uvedených skupinách oborů vzdělání.....	41
7. Závěr	42
8. Přílohy	44

Výchozí údaje vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu.

Projekt je financován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky.

Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání - 2009

Mgr. Gabriela Doležalová, Ing. Jiří Vojtěch

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2011

Korektura: oddělení pro informační a publikační činnost

1. Úvod

Analytická studie **Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání - 2009** je připravena v rámci projektu **VIP Kariéra II – Kariérové poradenství**. Hlavním cílem projektu je rozšíření, racionalizace a další zkvalitnění informační, vzdělávací a metodické podpory kariérového poradenství a vzdělávání ve školách, vytvoření vazby na služby celoživotního poradenství. Zpracovaná studie poskytne cenné informace do aktivity „Rozvoj informačního systému integrujícího informace z oblasti vzdělávání a trhu práce“. Souhrnné informace o projektu i publikaci naleznete na www.infoabsolvent.cz.

Šetření shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání přináší jednu z možností hodnocení problematiky uplatnění absolventů ve sféře práce. V studii se sleduje, do jaké míry je získané vzdělání uplatňováno v následném zaměstnání. Sledování probíhá ve dvou rovinách. V první jde o to, zda absolventi naleznou uplatnění v příslušném profesním oboru, a to jak z hlediska dosažené úrovně vzdělání, tak i z pohledu odborného zaměření. Ve druhé rovině sledujeme, jaké původní vzdělání mají pracovníci v jednotlivých zaměstnáních. Studie vychází z analýzy údajů získaných ve Výběrovém šetření pracovních sil (VŠPS) a navazuje na předešlé šetření v této problematice za roky 1996, 2001 a 2005.

V první části studie se hodnotí **využití dosažené úrovně vzdělání absolventů** středního odborného vzdělávání. Hodnocení je realizováno na základě zjišťování vztahu mezi kategorií vzdělání absolventů (vyučení nebo maturanti odborného vzdělávání) a uplatněním absolventů ve třídách Klasifikace zaměstnání (KZAM) a následně ve vytvořených čtyřech seskupeních. Seskupení tříd bylo vytvořeno na základě předpokládané potřebné úrovně vzdělání. Hodnocení je uskutečněno z celkového hlediska, ale i podle jednotlivých skupin oborů, ve kterých se absolventi připravovali.

Analýza, kterou nám poskytuje druhá část publikace, se věnuje určení **shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání**, a to z hlediska odbornosti. To znamená, že hodnocením shody se posuzuje **využití kvalifikace absolventů nejen z hlediska úrovně dosaženého vzdělání, ale i z hlediska vhodnosti absolvovaného vzdělání pro výkon příslušného zaměstnání**. Pro hodnocení souladu mezi vzděláním a zaměstnáním je použita čtyřstupňová škála – úplná shoda, částečná shoda, dílčí neshoda a hrubá neshoda. Hodnocení se realizuje na více úrovních. Základní rozdělení je podle kategorií vzdělání na vyučené a maturanty středního odborného vzdělávání. Sleduje se úroveň shody zejména u absolventů do pěti let od ukončení vzdělávání (tj. ve věku 20-24 let) a výsledky se srovnávají s hodnotami všech ekonomicky aktivních lidí. Důležitý rozměr hodnocení podává i analýza stavu uplatnění absolventů vybraných skupin oborů vzdělání.

Zajímavé informace o uplatnění absolventů v jednotlivých zaměstnáních nám podává poslední kapitola, která se věnuje zjišťování opačného vztahu, tj. jaké vzdělání mají pracovníci jednotlivých zaměstnání. Zajímalo nás, která zaměstnání jsou vykonávána pracovníky, kteří pro danou činnost byli připravováni, a naopak zaměstnání, ve kterých pracují převážně pracovníci, kteří se pro výkon dané činnosti nepřipravovali.

2. Východiska analýzy, metodika a cíle

Jak již bylo zmíněno v úvodu, šetření shody získaného vzdělání a získaného zaměstnání má již jistou tradici. Analýza shody vzdělání a zaměstnání za rok 2009 vychází z předešlých šetření, které zpracovávají data za roky 1996, 2001 a 2005. Do značné míry byla zachována stejná struktura analýzy, ve většině analýz použita stejná metodika (případně s malými změnami) a použity stejné kategorie na vymezení zájmových skupin obyvatelstva (to nebylo možné ve všech případech). Umožňuje nám to srovnání a sledování vývoje v této oblasti.

Datová základna vychází z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Ve sledovaném období se měnily kategorie úrovně vzdělání. Již v šetření dat za rok 2005 nám metodika

sběru dat umožnila korektně zpracovat jenom dvě kategorie úrovně vzdělání - vyučené a maturanty v odborném vzdělávání (v terminologii předešlé studie „maturanti SOŠ a SOU“). Neumožnila nám vyjmout samostatnou kategorii vyučení s maturitou, jako tomu bylo v předchozích šetřeních. To platí i nadále, pro uvedené dvě kategorie pro přehlednost a čitelnost používáme zjednodušené názvy – „vyučení“ (odpovídají současnému stupni vzdělání „střední vzdělání s výučním listem“ - kategorie E+H) a „maturanti OV“ (odpovídají současnému stupni „střední vzdělání s maturitní zkouškou“, jde ovšem pouze o kategorie L0 a M – tedy odborné vzdělání).

Hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání se provádí v stejné čtyřstupňové škále jako v předešlých šetřeních – úplná shoda, částečná shoda, dílčí neshoda a hrubá neshoda. V důsledku toho, že ve VŠPS není uváděn obor vzdělání, ale pouze skupina oborů vzdělání respondentů, můžeme shodu vzdělání a zaměstnání hodnotit pouze tak, že za zaměstnání, pro které je absolvent připravován, je považováno takové, které koresponduje alespoň s jedním oborem vzdělání vyskytujícím se v dané skupině oborů.

Vyhodnocení shody dosaženého vzdělání (přípravy ve skupině oborů) a vykonávaných zaměstnání bylo podle jednotné metodiky provedeno odbornými pracovníky NUOV (garanty oborů vzdělání), a to samostatně pro každou uvedenou skupinu oborů. Znamená to, že posouzení zejména v oblasti úplné shody či hrubé neshody je individuální z hlediska skupiny oborů. Stejná vykonávaná zaměstnání jsou hodnocena podle faktické úrovně shody vzdělání a zaměstnání, tedy z hlediska možnosti využití vzdělání absolventa.

Cíle analýzy:

- získání informací o uplatnění absolventů středoškolského odborného vzdělávání v jednotlivých hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska úrovně dosaženého vzdělání a také podle jednotlivých skupin oborů vzdělání,
- získání informací o uplatnění absolventů středoškolského odborného vzdělávání z hlediska shody získaného vzdělání (kvalifikace) a vykonávaného zaměstnání podle kategorií vzdělání v jednotlivých skupinách oborů vzdělání,
- doplnit analýzu o informace z roztřídění zaměstnání na ta, které jsou vykonávaná v převažující míře pracovníky připravenými pro příslušnou práci, a naopak ta, která jsou vykonávaná pracovníky, kteří se pro výkon příslušné činnosti nepřipravovali.

Pro hodnocení **profesní struktury** absolventů byla využita jako základ **Klasifikace zaměstnání (KZAM)**, kterou používá Český statistický úřad a zahrnuje 10 hlavních tříd zaměstnání¹. Pro možnost snadnějšího sledování struktury zaměstnání byly na jejím základě zkonstruovány také čtyři hlavní seskupení zaměstnání – střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci (třídy 1-4); provozní pracovníci ve službách a obchodě (třída 5); kvalifikovaní dělníci a výrobci (třídy 6-8) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (třída 9).

Nejvýše dosažené vzdělání členíme:

- **podle úrovně dosaženého vzdělání:** na vyučené a maturanty OV,
- **podle skupin oborů vzdělání.**

Podle věku rozlišujeme tři věkové kategorie absolventů:

- **20 až 24 let**, tj. přibližně do 5 let po absolvování střední školy,
- **25 až 29 let**, tj. přibližně do 5 let po absolvování vysoké školy a od 5 do 10 let po absolvování střední školy,
- **všichni ekonomicky aktivní obyvatelé** (zaměstnání a nezaměstnání), tj. získáme přehled o celkovém rozložení pracovníků.

¹ V analýzách budeme používat jenom 9 tříd zaměstnání bez poslední třídy, která zahrnuje příslušníky armády.

Pro **třídění zaměstnání**, které pracovník vykonává – využívá se kategorizace **Klasifikace zaměstnání (KZAM) na úrovni čtyřmístného členění**.

V publikaci často používáme termín **absolvent**, který není jednoznačně definován. Obecněji se dá za absolventa nějakého oboru považovat každý, kdo ukončí vzdělávání v daném oboru. V šetření zaměřujeme pozornost hlavně na uplatnění mladých lidí, z toho důvodů je absolvent chápán spíše jako mladý člověk do pěti let od ukončení vzdělávání, tj. ve věku 20-24 let u středoškoláků a 25-29 let u vysokoškoláků (těm se věnujeme jenom okrajově).

Analýza zahrnuje tedy ve věkové kategorii 20-24 let absolventy s maturitou, kteří ukončili studium v letech 2004 až 2008, a vyučené, kteří ukončili přípravu v letech 2003 až 2007 (v obou případech s minimálně ročním rozptylem). **Hodnotí se přitom zaměstnání, které vykonávali v roce 2009.** U nezaměstnaných se vychází z posledního vykonávaného zaměstnání. Absolventi, kteří dosud nepracovali, nejsou předmětem šetření.

Vzhledem k tomu, že pracujeme s daty z VŠPS, uvádějící přepočtené skutečné počty osob ze sledovaného vzorku, není korektní porovnání a detailnější zpracování možné. Není možné ani sledovat vývoj shody vykonávaného zaměstnání a získaného vzdělání „osob“. Ve studii se proto více orientujeme na procentní podíly (%) a absolutním hodnotám věnujeme menší pozornost.

Počty a podíly absolventů škol

Vývoj počtu a podílů absolventů škol nám přehledně podávají grafy 1 a 2 (viz níže). Na tomto místě je vhodné uvést kategorie středoškolského vzdělávání s popisem (a zkratkami absolventů použitých níže v grafech a textu):

Střední vzdělání s výučním listem – SVsVL (kateg. E+H) „**vyučení**“

Umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s výučním listem**: zahrnuje absolventy 3letých a 2letých vzdělávacích programů, kteří po absolvování získali výuční list. Podíl absolventů 2letých oborů je velmi malý (necelá 3 % absolventů učebních oborů). Obory kategorie E jsou koncipovány s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání, absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání. Podíl absolventů kategorie E je asi 4,3 % z celku všech absolventů oborů navazujících na základní školu.

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky) – bez MZaVL (kateg. C, J)

Umožňuje dosáhnout **středního vzdělání**: zahrnuje absolventy vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání, po absolvování získali vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl je velmi malý.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou – „**maturanti**“

Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – SVsMZ (kateg. L0)

Umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje absolventy, vzdělávacích programů odpovídajících dřívějším studijním oborům SOU. Po absolvování získali maturitní vysvědčení, součástí jejich přípravy byl i odborný výcvik, takže jsou vlastně i vyučení, i když výuční list nedostávají; jsou tedy připraveni pro náročné dělnické práce a mají i předpoklady pro výkon nižších řídicích funkcí.

Střední vzdělávání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M)

Umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje absolventy, 4letých (dříve výjimečně i 5letých) vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou odborného charakteru. Po absolvování získají maturitní vysvědčení.

Střední vzdělávání s MZ – Gymnázia – SVsMZ (kateg. K – Gymn.)

Umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: jsou zde zahrnuti absolventi gymnaziálního vzdělávání všech délek. Absolventi gymnázií nejsou do hodnocení

shody zahrnutí, naprostá většina z nich pokračuje ve studiu na vysokých a vyšších odborných školách. Zde jsou uvedeni jen pro srovnání v přehledech o počtech a podílech absolventů.

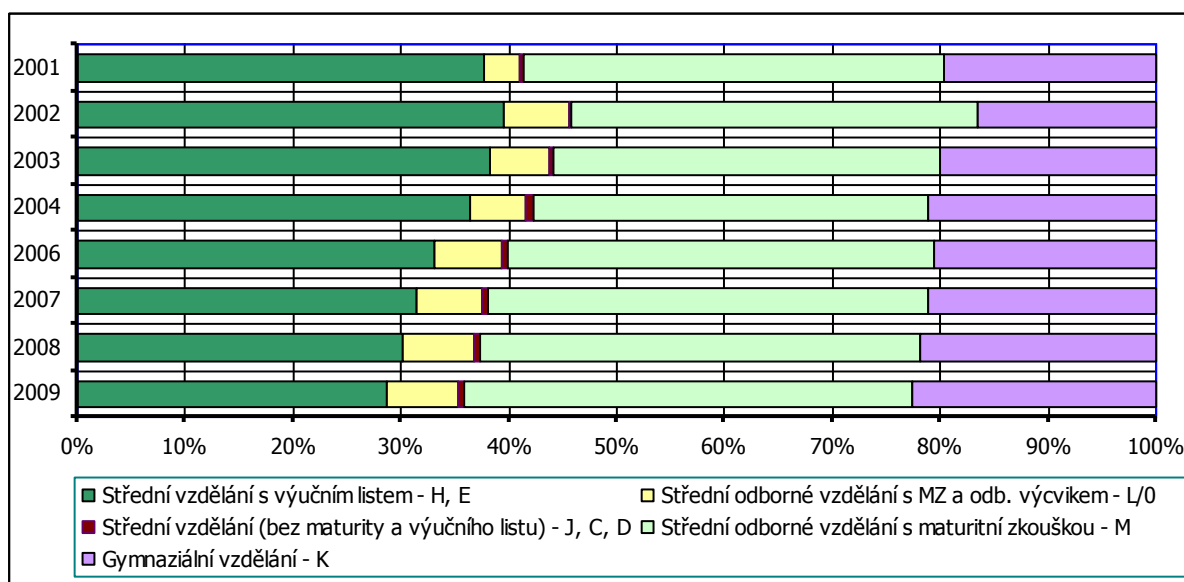
Střední vzdělávání s MZ – Nástavbové studium – kategorie L5

Umožňuje ve dvouletém studiu dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou** těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem ve 3letých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list, v následujících analýzách jsou však začleněni podle nejvyššího dosaženého vzdělání, tj. jako maturanti.

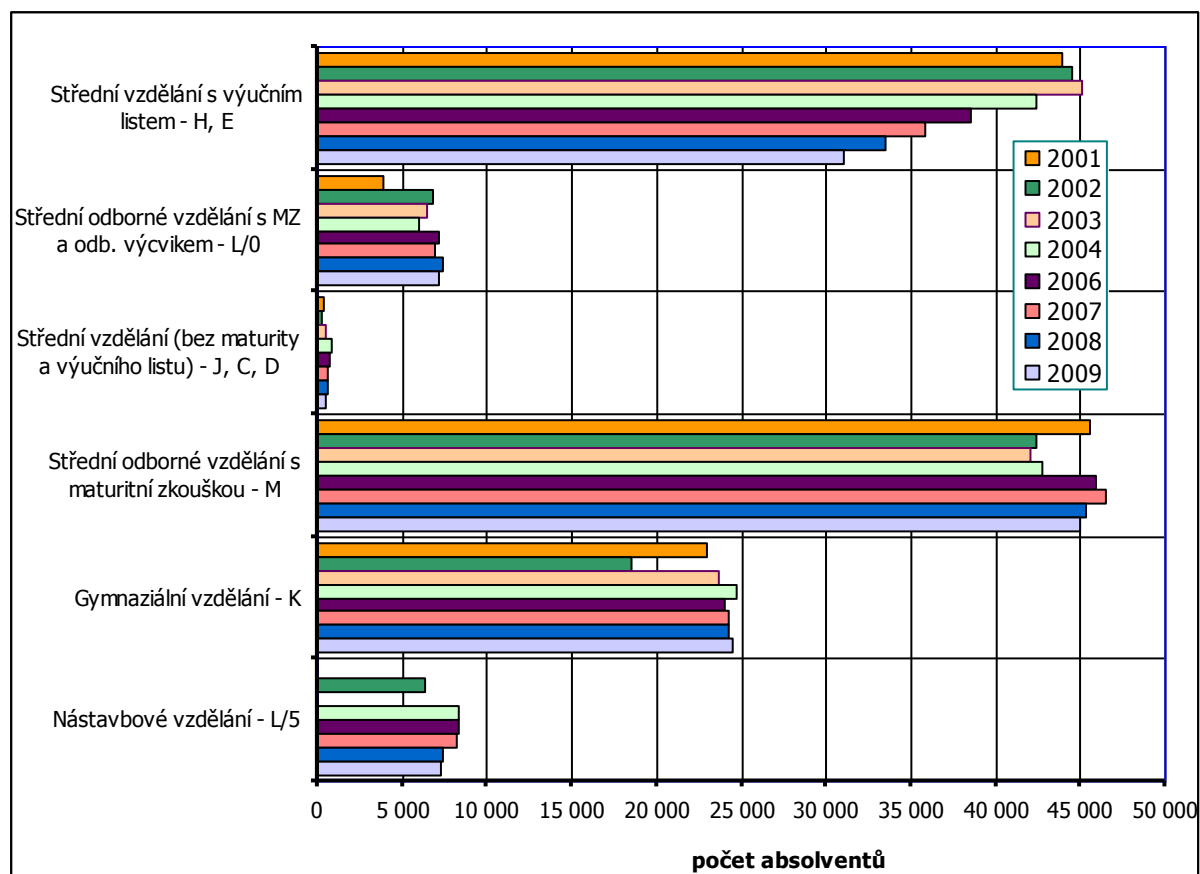
Počty absolventů středního vzdělání postupně klesají. Platí to obecně za celek, ale každá kategorie středního vzdělání se vyvíjí jinak. Výrazný pokles zaznamenala především kategorie středního vzdělání s výučním listem – H, E („vyučení“). Ve sledovaném období jejich počet ještě klesl o čtvrtinu, i když největší „propad“ již měly za sebou v předešlých letech. Některé obory zanikají, o další výrazně ztrácejí zájem žáci a jejich rodiče (nehlásí se na jejich studium), což je podmíněné měnící se situací na trhu práce. Naopak u jiných oborů se počet jejich absolventů výrazněji nemění. Na poklesu se výrazně podíly i demografický pokles počtu studentů – na střední školy přichází „slabší“ demografické ročníky, které nahradily silné ročníky dětí 70. let. Žáci ze základních škol obsazují místa vzdělávacích programů s maturitní zkouškou (často s vizí pokračování ve studiu na vysoké škole) a vzdělávací programy poskytující vzdělání s výučním listem se dostávají do pozadí zájmu, žáků už není tolik, pokles je tedy výrazný. Výrazně se pokles jejich počtu projevuje na snižujícím se podílu na celku absolventů středního vzdělání.

Počet absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou ve sledovaném období naopak nepoklesl. V poslední dekádě počet absolventů u jednotlivých kategorií mírně narůstá či stagnuje. Postupný mírný nárůst počtu je zřejmý u absolventů středního odborného studia s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (kat. L/O) a u absolventů oborů gymnázií. Zvyšuje se jejich podíl v celkové struktuře absolventů středního vzdělání (graf 1).

Obrázek 1: Podíly absolventů kategorií vzdělání navazujících na základní školu v letech 2001-2009 (v %)

Obrázek 2: Počty absolventů, kteří v letech 2001-2009 ukončili vzdělávání (abs.)

3. Profesní struktura absolventů podle jednotlivých kategorií vzdělání

3.1 Struktura absolventů v jednotlivých kategoriích vzdělání podle klasifikace zaměstnání (KZAM)

Analýza profesní struktury absolventů vychází a je ovlivněna datovou základnou, se kterou pracujeme, a tou je Výběrového šetření pracovních sil, které zpracovává Český statistický úřad (ČSÚ). Pro hodnocení profesní struktury absolventů máme tedy k dispozici Klasifikaci zaměstnání (KZAM), kterou ČSÚ používá. Předmětem klasifikace je zaměstnání, tj. konkrétní činnost, kterou pracovník vykonává (i když není jeho povoláním) a která je zdrojem jeho hlavních pracovních příjmů². Klasifikace se tedy soustřeďuje na kvalifikaci požadovanou pro provádění úkolů a nikoliv na to, zda pracovník mající konkrétní zaměstnání je více nebo méně kvalifikovaný než jiný pracovník ve stejném zaměstnání.

V definici hlavních tříd jsou používány dvě dimenze koncepce kvalifikace **úroveň (tj. stupeň) vzdělání**, která je funkcí rozsahu a složitosti zahrnutých úkolů, přičemž složitost má prioritu před rozsahem. Druhou dimenzí je **specializace vzdělání**, která odráží typ použité znalosti, používané nástroje a zařízení, zpracovaný materiál a charakter produkovaného zboží a služeb. Osm z deseti hlavních tříd bylo sestaveno s ohledem na čtyři stupně vzdělání.

² Naproti tomu povolání označuje způsobilost vykonávat pracovní činnosti, která se získává určitým stupněm vzdělání a ovládnutím potřebných praktických dovedností.

Klasifikace KZAM obsahuje tyto hlavní třídy zaměstnání:

1 Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci

2 Vědečtí a odborní duševní pracovníci – *jedná se převážně o zaměstnání vyžadující vysokoškolské vzdělání*. Je zde zařazena i většina zaměstnání pedagogických pracovníků

3 Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech - *jde převážně o zaměstnání, kde se předpokládá středoškolské vzdělání s maturitou*. Z pedagogických pracovníků do této třídy patří jenom pedagogové pro předškolní výchovu, vychovatelé a mistři OV

4 Nižší administrativní pracovníci (úředníci) – *jedná se o zaměstnání s nižšími nároky, dříve obvykle pro střední odborné vzdělání, dnes jsou běžně vykonávána pracovníky se středoškolským maturitním vzděláním*

5 Provozní pracovníci ve službách a obchodě - *jsou zde začleněna jak zaměstnání vyžadující maturitní úroveň, tak i zaměstnání vhodná pro úroveň učební³*

6 Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení, která patří do třídy 8)

7 Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení, která patří do třídy 8)

8 Obsluha strojů a zařízení

9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

0 Příslušníci armády⁴

Tabulka 1: Profesní struktura absolventů podle KZAM (2009, v %)

Hlavní třídy KZAM	20-24 let				25-29 let				EAO			
	VYU	MZ	VŠ	všichni	VYU	MZ	VŠ	všichni	VYU	MZ	VŠ	všichni
1-Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	1%	1%	3%	1%	2%	5%	6%	4%	2%	7%	14%	6%
2-Vědečtí a odborní duševní pracovníci	0%	6%	27%	4%	0%	7%	49%	15%	0%	7%	51%	12%
3-Techničtí, zdravotničtí, pedagog. pracovníci	4%	35%	39%	22%	5%	37%	34%	25%	6%	42%	27%	23%
4-Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	4%	12%	8%	8%	6%	11%	4%	8%	5%	11%	3%	7%
5-Provozní pracovníci ve službách a obchodě	21%	18%	4%	18%	18%	15%	1%	13%	16%	11%	2%	12%
6-Kvalif. dělníci v zemědělství, lesnictví apod.	1%	1%	0%	1%	1%	1%	0%	1%	2%	1%	0%	1%
7-Řemeslníci a kvalif. výrobci, zprac., opraváři	34%	11%	1%	20%	36%	11%	0%	17%	34%	9%	1%	19%
8-Obsluha strojů a zařízení	24%	8%	0%	15%	23%	9%	0%	12%	24%	7%	1%	14%
9-Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	8%	4%	4%	6%	8%	2%	1%	4%	10%	3%	1%	6%
neuv.	2%	5%	14%	4%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	1%
celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Základní přehled profesní struktury absolventů i ekonomicky aktivního obyvatelstva (EAO) středního i vysokoškolského vzdělání nám podává tabulka 1 a následně grafy. Struktura je zachovaná z předešlých studií pro lepší možnost srovnání. Jsou vymezeny tři základní kategorie dosaženého vzdělání – „**vyučení**“ (absolventi středního vzdělání s výučním listem – kateg. E+H), „**murantí OV**“ (absolventi středního vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – kateg. L0 a absolventi středního vzdělávání s MZ (odborné) – kateg. M) a „**vysokoškoláci**“ (absolventi bakalářského, magisterského i doktorského studia - kateg. R, T, V). Hodnocení se zaměřilo na tři „věkové“ kategorie. Ve věkové kategorii 20-24 let jsou absolventi vyučení, murantí a zčásti i vysokoškoláci (zejména bakalářského studia). Ve vyšší věkové kategorii 25-29letých jsou čerství absolventy vysokoškoláci, vyučení a murantí už mají pár let praxe (přibližně až 10 let po absolvování střední školy). Pro komplexnější přehled je zpracována i třetí kategorie - struktura ekonomicky aktivních obyvatel. U všech „věkových“ kategorií je kromě tří základních úrovní kategorií vzdělání uvedena i struktura celku (kategorie „všichni“). Možnost srovnávání a hodnocení je bohatší a komplexnější.

³ Pět z hlavních tříd, a to 4, 5, 6, 7 a 8, se posuzuje jako by měly stejný stupeň vzdělání - střední vzdělání, příp. úplné střední vzdělání a rozlišují se vztahem k širokým skupinám specializace vzdělání.

⁴Tato poslední skupina KZAM v dalším textu nebude analyzována.

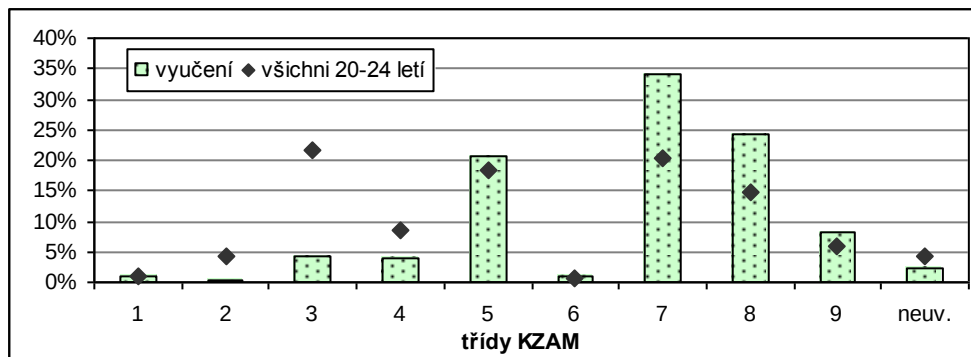
Jak již bylo zmíněno, věková kategorie **20-24letých** absolventů zjednodušeně pojato zahrnuje absolventy středního vzdělání přibližně do 5 let po ukončení školy. Je pro nás nemírně důležité zjistit, jak se tito absolventi uplatnili na trhu práce. Nakolik se profesní struktura absolventů odlišuje od struktury ekonomicky aktivních obyvatel jako celku a také podle dosaženého vzdělání, případně jestli se v profesní struktuře absolventů projevují nové trendy na trhu práce. Při porovnávání se strukturou EAO je nutné brát v úvahu, že zde nejsou zastoupeni vysokoškoláci.

Profesní struktura 20-24letých absolventů s ukončeným **středním vzděláním s výučním listem** (vyučení) je do značné míry odlišná od profesní struktury EAO celku (viz tab. 1 kategorie všichni EAO) a také od struktury 20-24letých jako celku (viz tab. 1 kategorie všichni 20-24letí a obr. 3). Nejvíce jich pracuje ve třídě 7 (řemeslníci, zpracovatelé a opraváři – 34 %), ve třídě 8 (Obsluha strojů a zařízení) a ve třídě 5 (Provozní pracovníci ve službách a obchodě). Všechna zaměstnání patřící do těchto tříd plně odpovídají kvalifikaci výučního listu. Poměrně vysoké procento z vyučených pracujících i na pozicích pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (8 %), zde svoje vzdělání ale neuplatní dostatečně, dané pracovní pozice nevyžadují kvalifikace, kterou vyučení ale mají.

Ve srovnání se strukturou 20-24letých jako celku jsou viditelné zejména odlišnosti v zastoupení ve třídách 3 a 7. Zejména ve třídě 3 (Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci) mají vyučení velice nízké zastoupení, naopak ve třídě 7 zase o dost vyšší. Souvisí to s kvalifikací na pozice, na které jsou připravováni.

Důležitější je také srovnání s vyučenými jako celkem (EAO). 20-24letí vyučení mají o 5 p.b. vyšší zastoupení ve třídě 5 než vyučení celkově, naopak mírně ztrácejí u tříd 9 a 3, 4. Mladí absolventi se tedy o něco více uplatňují na kvalifikovaných místech v službách a obchodě, méně jako nekvalifikovaní pracovníci, ale také méně na pozicích, na které kvalifikaci nemají (je požadováno vzdělání ukončené maturitní zkouškou).

Obrázek 3: Profesní struktura vyučených ve věku 20-24 let podle KZAM (2009, v %)

Rozložení absolventů **s maturitní zkouškou a odborným výcvikem** (maturanti OV) z hlediska profesní struktury podle KZAM je rovnoměrnější ve srovnání s vyučenými. Podle svého nynějšího zaměstnání je jich nejvíce zařazeno do třídy 3 (Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci) – 35 %.⁵ Třída 3 odpovídá úrovni jejich dosaženého vzdělání, je tedy zřejmé, že zde pracují na pozicích, které odpovídají jejich kvalifikaci a úrovni dosaženého vzdělání. Úroveň jejich dosaženého vzdělání odpovídají i zaměstnání ve třídě 4 (Nižší administrativní pracovníci – úředníci), do které jich patří 12 %. Značná část maturantů ve věku 20-24 let pracuje i na pozicích, které patří do nižších tříd 5 až 9 (42 %). Z toho jenom část z nich jsou pozice, které vyžadují maturitní vzdělání⁶.

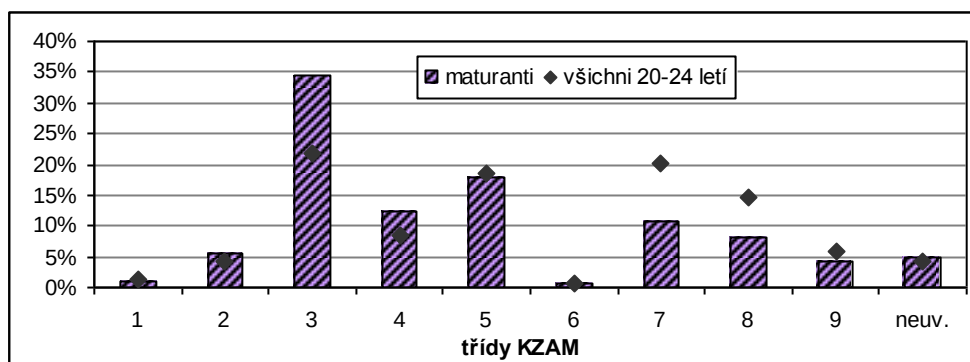
⁵ Ve srovnání s rokem 2005 je to o 6 p.b. více.

⁶ Podle metodických principů klasifikace zaměstnání (KZAM) se u pěti hlavních tříd 4 až 8 posuzuje jako by měly stejný stupeň vzdělání - střední vzdělání, příp. úplné střední vzdělání, a rozlišují se vztahem k širokým skupinám specializace vzdělání.

Zde se ale již projevují nové trendy z trhu práce - pracovní místa dříve obvykle obsazovaná vyučenými se nyní obsazují maturanty. Potkáváme se s tímto trendem zejména u firem se zahraničním kapitálem a managementem – např. činnosti u obsluhy strojů a zařízení se stávají složitějšími a pokládají na zaměstnance zvýšené nároky na jejich dovednosti. Jsou proto do určité míry obsazovány pracovníky s maturitním vzděláním.

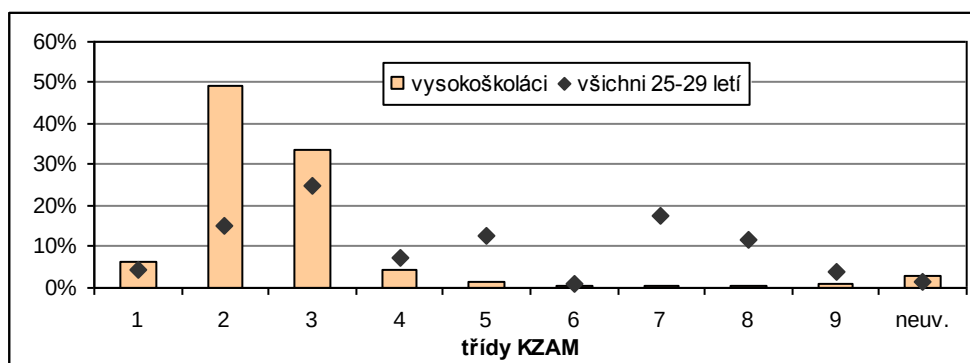
Přibližně 6 % maturantů je zařazeno do třídy 2 (Vědečtí a odborní duševní pracovníci), což odpovídá ukončenému vysokoškolskému vzdělání, a jsou to tedy pozice, na které podle úrovně svého dosaženého vzdělání nemají dostatečné vzdělání.

Obrázek 4: Profesní struktura maturantů OV ve věku 20-24 let podle KZAM (2009, v %)

Pro lepší přehled zde uvádíme i strukturu absolventů **vysokoškolského studia**, s 5letou praxí jsou to EAO ve věku 25-29 let. Pracovní pozice podle KZAM jsou pro vysokoškoláky ve třídě 1 a 2. Výsledky z grafů ukazují, že téměř polovina absolventů ve věku 25-29 let s ukončeným vysokoškolským vzděláním je zařazena do třídy 2 (Vědečtí a odborní duševní pracovníci), která zahrnuje zaměstnání zpravidla vyžadující znalosti a dovednosti odpovídající vysokoškolskému (i bakalářskému) vzdělání nebo vědecké kvalifikaci. Ale značná část absolventů pracuje i na pozicích zařazených do třídy 3 (Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci), které odpovídají úplnému středoškolskému vzdělání. Možná překvapivě vzhledem k délce praxe už 6 % z nich se uplatnilo na pozicích spadajících do třídy 1 (Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci).

Obrázek 5: Profesní struktura vysokoškoláků ve věku 25-29 let podle KZAM (2009, v %)

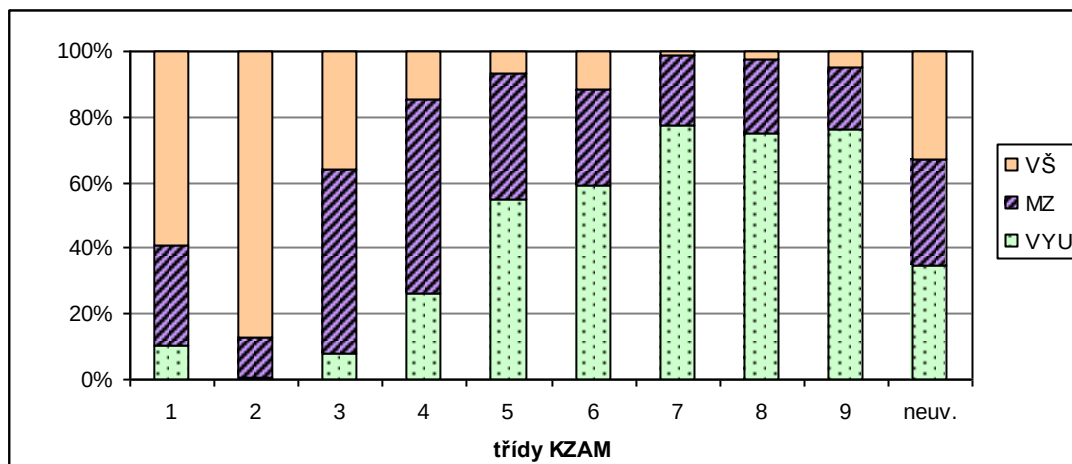
Celkový pohled na strukturu **všech ekonomicky aktivních obyvatel** v jednotlivých třídách zaměstnání nám podává následující graf (obr. 6). Velikosti podílů jsou ovlivněny počtem lidí s daným ukončeným vzděláním, tj. vzdělanostní strukturou.⁷ Metodika klasifikace zaměstnání však byla sestavována tak, aby třídám odpovídala určitá úroveň dosaženého vzdělání.

⁷ Vzdělanostní struktura ekonomicky aktivních obyvatel v roce 2005: 7 % základní, 43 % střední bez maturity, 36 % střední s maturitou, 14 % vysokoškolské vzdělání.

Ve třídách 1 (Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci) a 2 (Vědečtí a odborní duševní pracovníci) mají převahu pracovníci s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Poněkud překvapivé je zastoupení „vyučených“ na pozicích vedoucích pracovníků (pravděpodobně většina v soukromé podnikatelské sféře) a také výrazné zastoupení EAO s ukončeným středním vzděláním s maturitou.

Na pozicích třídy 2 by měli být lidé s ukončeným vysokoškolským vzděláním, ale realita ukazuje i určitý podíl pracovníků s ukončeným středním vzděláním s maturitní zkouškou.

Obrázek 6: Struktura ekonomicky aktivních obyvatel ve třídách KZAM (2009, v %)

Ve třídách 3 (Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci) a 4 (Nižší administrativní pracovníci – úředníci) jsou nejvíce zastoupeni pracovníci s ukončeným středním vzděláním s maturitní zkouškou, ve třídě 3 jsou značně zastoupeni i vysokoškoláci, i když pozice zařazené do této třídy neodpovídají výši jejich dosaženého vzdělání. V ostatních třídách 5 až 9 jsou nejčastěji zastoupeni EAO s ukončeným středním vzděláním s výučním listem, což odpovídá jejich dosaženému vzdělání. Minimálně pětina EAO v těchto třídách má ale vzdělání vyšší - maturitní a někteří i vysokoškolské. To je důsledkem zvyšování složitosti některých pracovních činností zařazených jako učňovské pozice, ale také situaci na trhu práce. Lidé jsou ochotni za určitých podmínek vzít i méně kvalifikovanou práci, např. dají přednost méně kvalifikované práci před nezaměstnaností.

Následující tabulka (tab. 2) obsahuje porovnání údajů let 2001, 2005 a 2009 o začlenění vyučených a absolventů maturitních oborů OV ve věku 20-24 let do jednotlivých tříd podle klasifikace zaměstnání. Tabulka je sestavena tak, že podíly jsou vypočteny z celkového počtu sledovaných absolventů, tj. vyučených i maturantů OV. Snahou je možnost přehlednějšího sledování vývoje poměru podílu vyučených a maturantů OV v celku absolventů „středního odborného vzdělávání“.

Ze sledování vývoje celkového podílu vyučených a maturantů OV (řádek „celkem“) je zřejmé, že vývoj je kolísavý – nejdříve **podíl absolventů s výučním listem** postupně klesal, v posledních 5 letech naopak narostl téměř o 5 %. Podíl **maturantů OV měl naopak opačný vývoj** – nejdříve jejich podíl výrazně rostl, v roce 2009 jsme ale zaznamenali **pokles**. Lze předpokládat, že je to způsobeno postupně výrazně rostoucím podílem absolventů s maturitou, kteří pokračují ve studiu v terciárním vzdělávání. Je však zřejmé, že po ustálení a zahrnutí i vysokoškoláků do uvedených podílů (v dalších 5 letech) bude pokračovat trend poklesu podílu vyučených. Směřuje k tomu vývoj naší ekonomické základny, zájem ze strany společnosti (žáků i rodičů) a vlády (dlouhodobé záměry v oblasti školství a vzdělávání).

Velice zajímavý je pohled na podíl vývoje v jednotlivých profesních třídách. Podíl **vyučených** ve třídách 1 až 4 posílil, přitom to jsou pozice, které jsou nad úrovní jejich vzdělání. Nejvýrazněji poklesl ve třídě 5 (Provozní pracovníci ve službách a obchodě) z 12 %

v roce 2001 na 9 % v roce 2009. Významný celkový pokles nastal i ve třídě 7 (Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři), i když u obou byl vývoj trochu kolísavý. Významnější nárůst vyučených zaznamenala třída 8 (Obsluha strojů a zařízení) a také třída 9, což pro vyučené není moc příznivé, protože se jedná o pomocnou a nekvalifikovanou práci.

Vývoj podílu maturantů OV byl ve sledovaném období kolísavý. Stejný vývoj je i ve většině tříd klasifikace zaměstnání. Pozitivním můžeme vyhodnotit nárůst podílů maturantů OV ve třídách 1 až 3. Nejvíce jejich podíl narostl ve třídě 3 (Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci) z téměř 16 % v roce 2001 na 19 % v roce 2009. Třída 3 má většinu pozic, které odpovídají právě ukončenému střednímu vzdělání s maturitou. Jejich nárůst v profesní třídě podle klasifikace zaměstnání, tj. ve třídě, do které náleží, byl na úrok tříd do kterých ve značné míře nenáleží. Třídy 5 až 8 zahrnují převážně pozice, na které většinou postačuje ukončené střední vzdělání s výučním listem. Výrazný pokles zaznamenala také třída 4, která ale odpovídá ukončenému vzdělání s maturitou, což souvisí s jejich značným nárůstem na konci 90. let a postupným snižováním jejich stavu v dalším období.

Celkově u absolventů středního odborného vzdělání (bez ohledu na kategorii dosaženého vzdělání) roste zaměstnanost absolventů ve třídách 1 až 3, dále ve třídě 8 a mírně také ve třídě 9. Klesá ve třídách 4 až 7, nejvýrazněji ve třídě 5 (Provozní pracovníci ve službách a obchodě), kde byl pokles během posledních 10 let až o 6,5 %.

Pro lepší orientaci je tabulka 2 uvedena i v přepočtu na sloupcových 100 %, což dává lepší představu o podílech absolventů v jednotlivých třídách zaměstnání.

Tabulka 2: Vývoj podílu struktury absolventů podle klasifikace zaměstnání (v %)

Hlavní třídy KZAM	Vyučení			Maturanti OV		
	2001	2005	2009	2001	2005	2009
1-Zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	0,3%	0,3%	1,3%	1,1%	1,3%	3,4%
2-Vědečtí a odborní duševní pracovníci	0,2%	0,0%	0,2%	3,1%	2,5%	3,2%
3-Techničtí, zdravotničtí, pedagog. pracovníci	2,0%	1,8%	3,1%	15,7%	15,1%	19,2%
4-Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	2,0%	2,1%	2,7%	8,1%	8,7%	5,1%
5-Provozní pracovníci ve službách a obchodě	11,5%	12,8%	8,8%	8,9%	8,8%	5,1%
6-Kvalif. dělníci v zemědělství, lesnictví apod.	1,2%	0,5%	1,0%	0,5%	0,3%	0,4%
7-Řemeslníci a kvalif. výrobci, zpracovatelé, opraváři	20,9%	16,8%	18,6%	4,8%	5,8%	4,3%
8-Obsluha strojů a zařízení	10,2%	10,7%	13,0%	3,3%	5,5%	3,2%
9-Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	3,8%	5,1%	5,5%	2,5%	2,0%	1,1%
Celkem	52,1%	50,0%	54,7%	47,9%	50,0%	45,3%

Absolventi: vyučení a maturanti OV - věková skupina 20 až 24 let

Pozn.: Vyučení + Maturanti = dohromady 100 % v daném roce

Přepočet na sloupcových 100%

Hlavní třídy KZAM	Vyučení			Maturanti OV		
	2001	2005	2009	2001	2005	2009
1-Zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	0,6%	0,6%	2,4%	2,3%	2,6%	7,4%
2-Vědečtí a odborní duševní pracovníci	0,4%	0,1%	0,4%	6,4%	5,1%	7,0%
3-Techničtí, zdravotničtí, pedagog. pracovníci	3,9%	3,5%	5,7%	32,7%	30,2%	42,3%
4-Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	3,9%	4,2%	4,9%	16,9%	17,5%	11,2%
5-Provozní pracovníci ve službách a obchodě	22,1%	25,5%	16,0%	18,5%	17,5%	11,2%
6-Kvalif. dělníci v zemědělství, lesnictví apod.	2,3%	0,9%	1,8%	1,1%	0,6%	0,9%
7-Řemeslníci a kvalif. výrobci, zpracovatelé, opraváři	40,0%	33,6%	34,0%	10,1%	11,5%	9,4%
8-Obsluha strojů a zařízení	19,6%	21,3%	23,8%	6,9%	11,0%	7,2%
9-Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	7,3%	10,3%	10,1%	5,1%	4,0%	2,5%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Absolventi: vyučení a maturanti OV - věková skupina 20 až 24 let

3.2 Struktura absolventů v jednotlivých kategoriích vzdělání podle hlavních seskupení zaměstnání

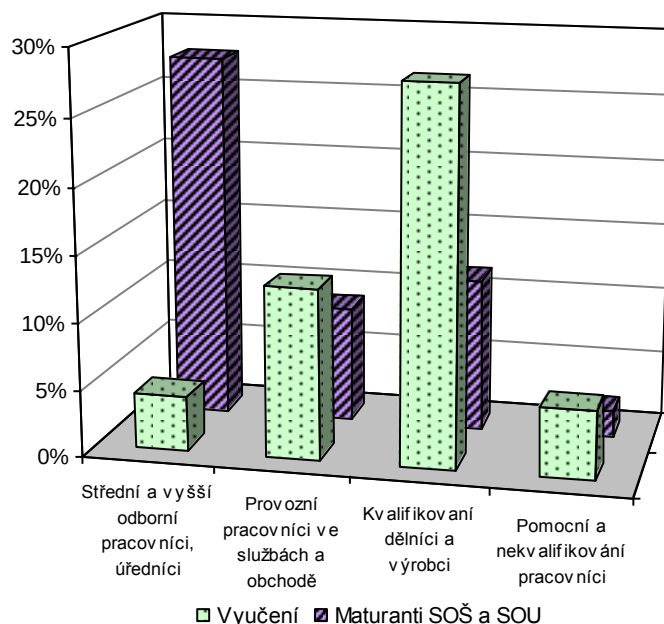
Sledování vývoje a profesní struktury podle klasifikace zaměstnání má svoje úskalí a pro některé hodnocení je až moc členité. Pro možnost snadnějšího sledování jsou v další části jednotlivé třídy zaměstnání sloučeny. Z celkového pohledu a hodnocení souladu kategorie vzdělání a zaměstnání jsme dospěli k názoru, že není nutno odlišovat např. kvalifikované dělníky v zemědělství, lesnictví atd. od řemeslníků, kvalifikovaných výrobců a obsluhy strojů a zařízení. Proto vzniklo sestoupení 9 tříd klasifikace zaměstnání do čtyř větších skupin, které označujeme jako **hlavní seskupení zaměstnání**:

- **Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci** - kde jsou seskupeny třídy 1 až 4 - odpovídající je ukončené střední vzdělání s maturitní zkouškou (třída 3 a 4) a vysokoškolské vzdělání (třída 2).
- **Provozní pracovníci ve službách a obchodě** - kde je zařazena třída 5 - uplatňují se zde absolventi s ukončeným středním vzděláním s maturitní zkouškou i ti s výučním listem - zde KZAM dostatečně nerozlišuje.
- **Kvalifikovaní dělníci a výrobci** - kde jsou seskupeny třídy 6 až 8 - předpokládané vzdělání je střední vzdělání s výučním listem, příp. absolventi kateg. L (dříve označováni jako vyučení s maturitou), které je profilováno jako příprava vysoce kvalifikovaných dělníků pro náročná povolání nebo nižší řídicí funkce.
- **Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci** - kde je zařazena třída 9 a kde by se pracovníci s ukončeným středním vzděláním měli vyskytovat jen minimálně.

Hodnocení ve vytvořených seskupeních se vztahuje na věkovou kategorii 20-24letých absolventů, protože to je kategorie, která nás nejvíce zajímá, tj. jak se uplatnili absolventi středního vzdělání. V prvním seskupení „**Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci**“ nacházejí uplatnění převážně absolventi s maturitou OV a v menší míře i absolventi středního vzdělání s výučním listem. V dalším seskupení „**Provozní pracovníci ve službách a obchodě**“ je zastoupení absolventů učebních oborů vyšší než podíl absolventů maturitních oborů OV. V tomto seskupení jsou však jejich podíly nejvyrovnanější, v ostatních jeden nebo druhý značně převyšují. Značný podíl maturantů OV mezi provozními pracovníky ve službách a obchodě je dán tím, že do mnohých zaměstnání v oblasti Hotelnictví, gastronomie a turismus (kuchaři, číšníci, průvodci ad.) jsou připravováni pracovníci v maturitních oborech s odborným výcvikem, obvykle pro první fázi pracovní kariéry.

Seskupení „**Kvalifikovaní dělníci a výrobci**“ je významné tím, že zahrnuje 40 %, což je největší část všech absolventů ve sledované věkové kategorii. V tomto seskupení nacházejí uplatnění zejména absolventi středního vzdělání s výučním listem. V posledních deseti letech byl vývoj jejich podílu kolísavý, za celé období 10 let ale zůstal stejný. Podíl maturantů OV se mírně snížil. Podíl zaměstnaných na těchto pracovních pozicích celkově nejdříve poklesl (poklesl podíl zejména zemědělských dělníků a řemeslníků, ale i zpracovatelů a opravářů), pak ale zase vzrostl na původní celkový podíl. Zahraniční investoři u nás rozvíjeli své aktivity zrovna v činnostech, které vytvářeli pracovní místa, která jsou zařazena do tohoto seskupení. Kvalifikovaná pracovní síla v oblasti obsluhy strojů a zařízení, nebo kvalifikovaní výrobci a opraváři byli pro mnohé investory lákavá investiční pobídka. Zvyšující se podíl maturantů OV v tomto seskupení zaměstnání je důsledkem narůstající složitosti některých činností např. u obsluhy strojů a zařízení - stroje jsou složitější, řízené počítačem. To klade vyšší požadavky na dovednosti a schopnosti absolventů a vyžaduje i odpovídající vzdělání. Vytváření tlaku na produkci absolventů středního vzdělání s výučním listem, které se ze strany zaměstnavatelů objevují, tedy nejsou zcela na místě a pracovníky lze na náročnějších pozicích doplnit maturanty OV.

Obrázek 7: Přehled o podílech absolventů (20 až 24 let) v hlavních seskupeních zaměstnání (2009, v %)

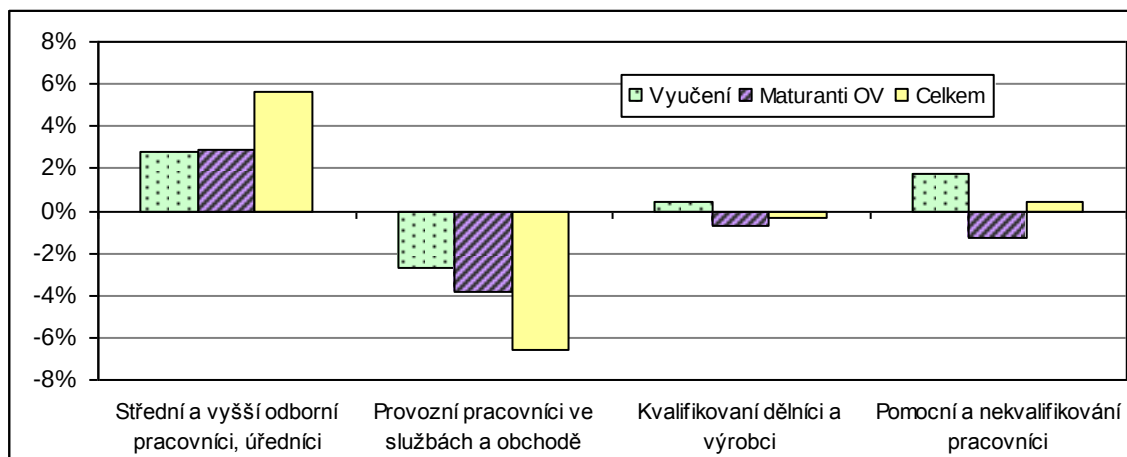

Poslední hlavní seskupení „**Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci**“ zahrnuje jenom malou část absolventů. Větší díl připadá na absolventy s výučním listem, nacházíme zde i poměrně vysoký podíl maturantů OV, kteří by se v této skupině neměli vyskytovat vůbec.

Změny za posledních deset let v poměru zastoupení jednotlivých hlavních seskupení zaměstnání jsou poměrně výrazné (viz graf 6). Nejvýraznější změny se odehrály v seskupení *provozních pracovníků ve službách a obchodě* a u *středních a vyšších odborných pracovníků, úředníků*. U *středních a vyšších odborných pracovníků, úředníků* jsou to změny kladné, jejich podíl se značně navýšil, a to u vyučených i u maturantů OV. Tento nárůst lze hodnotit kladně. Naopak u *provozních pracovníků ve službách a obchodě* jsou to změny opačného směru, u vyučených i maturantů podíl výrazně poklesl.

Nejméně výrazných změn ve srovnání let 2001 a 2009 se odehrálo u *kvalifikovaných dělníků a výrobců*. Podle grafu 6 v jejich zastoupení v celkové struktuře hlavních seskupeních zaměstnání v roce 2009 ve srovnání s rokem 2001 nenastala téměř žádná změna. V pozadí se ale odehrálo mnoho změn, které z tohoto grafu nelze vyčíst.

Obrázek 8: Změny v podílech absolventů (20-24 let) v hlavních seskupeních zaměstnání (2009-2001, v %)

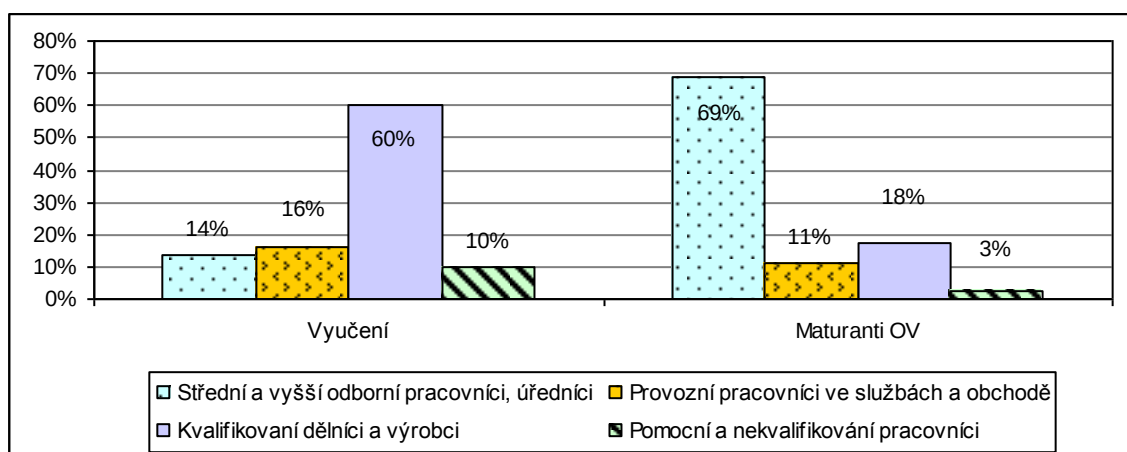

Poměrně malé změny nastaly i u **pomocných a nekvalifikovaných pracovníků**. Vyučených v tomto seskupení přibýlo, naopak maturantů ubylo, celkový přírůstek je kladný, i když nevýrazný. Ve vývoji bychom spíše uvítali pokles podílu pomocných a nekvalifikovaných pracovníků na úkor ostatních seskupení tříd KZAM.

Předešlé hodnocení a konstruování grafických výstupů vycházelo z celkového počtu absolventů středního odborného vzdělání. Pro lepší orientaci v **profesní struktuře absolventů podle druhu vzdělání** (vyučení a maturanti OV) je zkonstruován další graf (obr. 9). Podává přehlednější informaci o tom, jakou strukturu pracujících podle sestavených 4 hlavních seskupení mají absolventi s ukončeným středním vzděláním s výučním listem a absolventi s maturitní zkouškou a OV a umožňuje i vzájemné srovnání těchto dvou skupin.

Ve struktuře **vyučených** nepřekvapuje vysoké (60 %) zastoupení kvalifikovaných dělníků a výrobců. Jsou to pozice, na které jsou připravováni a odpovídají jejich dosaženému vzdělání. Dalších 16 % jich pracuje na pozicích provozních pracovníků ve službách a obchodě. Dohromady tedy **tři čtvrtiny vyučených pracují na pozicích, které odpovídají úrovni jejich dosaženého vzdělání**, a další čtvrtina nikoliv. 14 % jich pracuje na pozicích středních a vyšších odborných pracovníků, úředníků, tj. na pozicích, pro které kvalifikaci nemají. Nepříznivý je zejména jejich vysoký (až 10% podíl) na pozicích pomocných a nekvalifikovaných pracovníků.

Obrázek 9: Podíly uplatnění absolventů (20-24 let) jednotlivých kategorií vzdělání v hlavních seskupeních tříd KZAM (2009, v %)

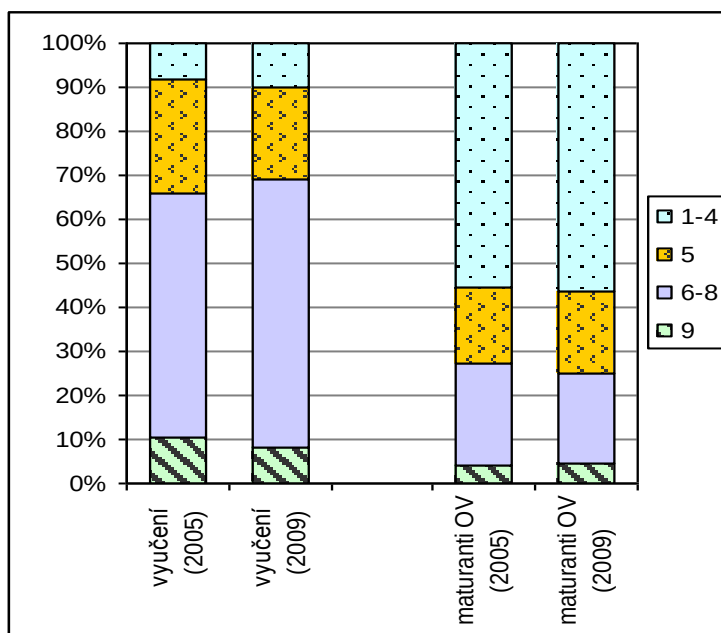
Vysoké zastoupení (69 %) ve struktuře **maturantů OV** mají střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci. Pro značnou část těchto pozic jsou maturanti OV přímo připravováni a je v souladu s úrovní jejich dosaženého vzdělání. Jejich podíl také ve srovnání s předešlým šetřením v roce 2005 výrazně narostl z 55 % na současných 69 %. Další 11 % absolventů maturitních oborů s OV našlo uplatnění jako provozní pracovníci ve službách a obchodě. O těchto absolventech se lze také vyjádřit, že pracují v souladu s jejich úrovní dosaženého vzdělání. Poměrně vysoký podíl maturantů na pozicích kvalifikovaných dělníků a výrobců je dán tím, že součástí jejich přípravy je i odborný výcvik, takže jsou vlastně i vyučení, a jsou tedy připraveni pro náročné dělnické práce. Malá část z nich se ale také objevuje na pozicích pomocných a nekvalifikovaných pracovníků.

Ve srovnání nynější zaměstnanecké struktury vyučených i maturantů OV s výsledky předešlého šetření jsou patrné menší změny (obr. 10)

V podílové struktuře vyučených přibýlo kvalifikovaných dělníků a výrobců na úkor zejména provozních pracovníků ve službách a obchodě, ale také na úkor pomocných a nekvalifikovaných pracovníků. Vyučení absolventi se ve větší míře uplatnili na místech, která jejich úrovni vzdělání odpovídají a pro která jsou připravováni.

U maturantů OV narostl podíl provozních pracovníků ve službách a obchodě a naopak poklesl podíl kvalifikovaných dělníků a výrobců. Pokles je ale malý, lze těžko odhadnout, jak se bude situace nadále vyvíjet.

Obrázek 10: Porovnání zastoupení absolventů (20-24 let) v hlavních seskupeních tříd v letech 2005 a 2009 (v %)

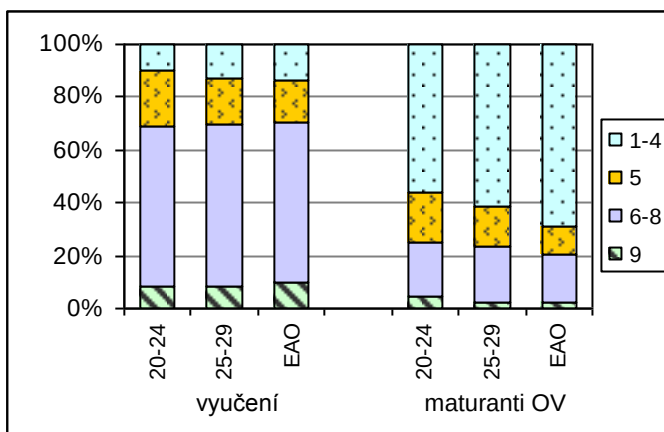

Porovnání situace v profesní struktuře absolventů ve věku 20-24 let (podle hlavních seskupení tříd KZAM) s ostatními ekonomicky aktivními obyvateli (EAO) a staršími absolventy (24-29letí) přináší následující část.

Z grafu (obr. 11) je zřejmé, že struktura **vyučených** absolventů do pěti let po ukončení studia je do značné míry odlišná od struktury starších absolventů i struktury EAO. Vyučení absolventi ve věku 20-24 let nacházejí uplatnění zejména ve třídě kvalifikovaných dělníků a výrobců zhruba ve stejné míře

jako starší absolventi nebo EAO (60 %). Rozdíly jsou ale v dalších podílech – 20-24letí absolventi jsou více zastoupení u provozních pracovníků ve službách a obchodě (21 %, jenom 16 % u EAO), naopak jsou méně zastoupeni jako střední a vyšší odborní pracovníci i jako pomocná a nekvalifikovaná pracovní síla.

Obrázek 11: Porovnání zastoupení absolventů a ostatních pracovníků v hlavních seskupeních tříd (2009, v %)

U **maturantů** je příznačný věkem se zvyšující podíl pracovníků zařazených do seskupení Střední a vyšší odborní pracovníci a úředníci (třídy 1 až 4). 20-24letí absolventi maturantů OV se uplatnili v této třídě jenom v 56 %, EAO již v 69 %, což úzce souvisí se získanou praxí a s nasbíranými zkušenostmi.

Závěrem lze konstatovat, že uplatnění absolventů středního odborného vzdělání je vcelku v souladu s jejich úrovní dosaženého

vzdělání. Odchytky ukazují na jedné straně určitou nerovnováhu mezi strukturou absolventů a potřebami trhu práce, na druhou stranu pokud odchylení není příliš rozsáhlé, lze je chápat i pozitivně, odpovídající vývojovým trendům. Projevují se požadavky na vyšší úroveň odborného vzdělání, a to z důvodu postupné změny struktury nabídky pracovních míst na trhu práce pro kvalifikovanější pracovní sílu. I když o řemeslníky na trhu práce je velký zájem, dnešní řemeslník musí odvádět kvalitní práci, ale pokud podniká, také musí být manažerem, marketingovým stratégem a musí mít také dostatečné finanční prostředky na technické vybavení. Být tedy podnikatelem a pracovat na vlastní pěst pro absolventy není jednoduché.

4. Struktura absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů a kategorií vzdělání

V této kapitole je shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání hodnocena na základě hlediska odbornosti, tj. zjišťuje se využití kvalifikace absolventů z hlediska vhodnosti dosaženého vzdělání pro výkon příslušného zaměstnání. To znamená, že hodnotíme profesní strukturu absolventů⁸ z hlediska skupin oborů v rámci jednotlivých úrovní dosaženého vzdělání. Tato část tedy podává přehled o uplatnění absolventů (vyučených a maturantů středního odborného vzdělání) v hlavních seskupeních zaměstnání⁹ v členění podle skupin oborů vzdělání. Lze tedy např. zjistit rozčlenění vyučených absolventů skupiny strojírenských oborů do hlavních seskupení zaměstnání. Znamená to, že v této kapitole budeme sledovat strukturu absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání podrobněji – tj. v členění podle skupin oborů vzdělání.

4.1 Struktura absolventů středního vzdělání s výučním listem v hlavních seskupeních zaměstnání

Názorné srovnání profesní struktury absolventů středního vzdělání s výučním listem v jednotlivých skupinách oborů vzdělání podle jejich začlenění do hlavních seskupení zaměstnání nám zobrazuje následující graf (obr. 12). V tomto i následujících grafech jsou skupiny oborů označovány dále uvedenými zkratkami.

Strojírenství a strojírenská výroba	STRO
Elektrotechnika, telekomunikace, výpočetní technika	ELEKT
Technická chemie a chemie silikátů	CHEMIE
Hornictví, těžební průmysl	HORN
Potravinářství a potravinářská chemie	POTR
Textilní výroba, oděvnictví, kožedělná a obuvnická výroba	TEXKUŽ
Stavebnictví, geodézie a kartografie	STAV
Zemědělství, lesnictví a rybářství	ZEMĚ
Zdravotnictví	ZDRA
Vzdělávání učitelů a pedagogické vědy	PEDA
Umění a užité umění	UMĚNÍ
Ekonomika a administrativa	EKON
Obchod (provoz, sklad, prodavači)	OBCH
Gastronomie, hotelnictví a turismus	GASTR
Osobní a provozní služby	SLUŽ

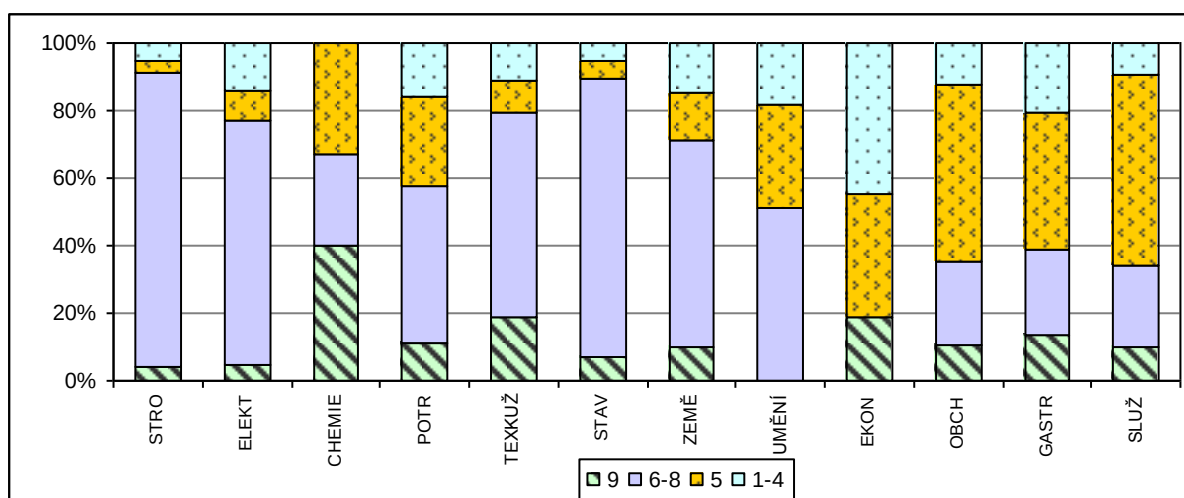
Ve skupinách oborů, které bychom mohli zjednodušeně zařadit mezi obory odpovídající primárnímu a sekundárnímu sektoru¹⁰ (strojírenství až zemědělství a lesnictví – v obr. 12 a 13 seřazeny za sebou), se vyučení absolventi převážně uplatňují v seskupení Kvalifikovaní dělníci a výrobci (třídy 6 až 8). Ve skupinách oborů, které připravují absolventy do terciéru (sektor služeb), se největší podíl absolventů uplatňuje v seskupení Provozní pracovníci ve službách a obchodě. Podrobnější hodnocení profesní struktury vyučených absolventů je provedeno dále pro skupiny oborů vzdělání, které jsou významné i z hlediska počtu absolventů (obr. 13).

⁸ Za absolventy jsou považováni všichni ekonomicky aktivní lidé ve věku 20 až 24 let, tj. přibližně 5 let po absolvování střední školy.

⁹ Hlavní seskupení zaměstnání naleznete na začátku kapitoly 3.2.

¹⁰ primární sektor – zemědělství, lesní a vodní hospodářství, těžební průmysl
sekundární sektor – zpracovatelský průmysl, stavebnictví
terciální sektor – sektor služeb
kvartérní sektor – věda a výzkum

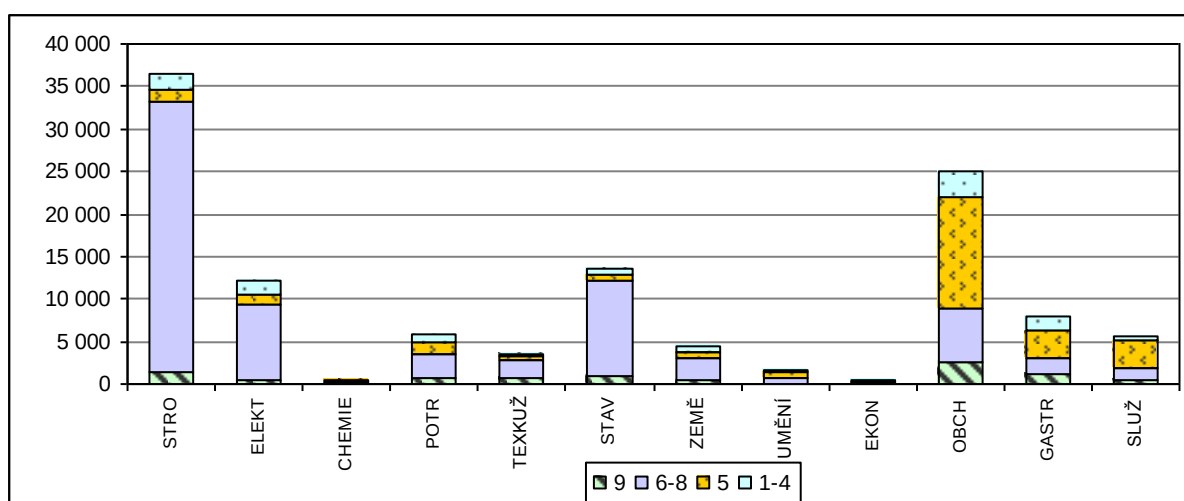
Obrázek 12: Struktura vyučených absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2009, v %)

Nejčetnější skupinou oborů z hlediska počtu absolventů je **Strojírenství a strojírenská výroba** (36 tis. absolventů), i když jejich počet ve srovnání s předešlým šetřením za rok 2005 poklesl. Snížení počtu absolventů se ale odehrálo i v dalších skupinách oborů vzdělání. Úzce souvisí se snižováním počtu ekonomicky aktivních ve strojírenství a dalšími ekonomickými změnami po listopadovém převratu na konci 80. let. Strojírenství je odvětví, které si v naší hospodářské struktuře i nadále udržuje velice důležité postavení.

V zaměstnanecké struktuře vyučených absolventů strojírenských oborů tvoří nejdůležitější část (87 %) Kvalifikovaní dělníci a výrobci. Vysoký podíl dělníků je ještě ve skupině oborů **Stavebnictví, geodézie a kartografie** (82 %) a také ve skupině **Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika** (72 %). Ve všech třech jmenovaných skupinách je poměrně malá část absolventů, kteří pracují na pozicích nekvalifikovaných a pomocných dělníků, což neodpovídá výši úrovně jejich dosaženého vzdělání. O něco vyšší jsou podíly vyučených těchto skupin oborů patřících do seskupení tříd 1 až 4, což jsou pozice vhodné pro absolventy středního vzdělání s maturitní zkouškou (zejména 14 % v elektrotechnice, méně ve strojírenství nebo ve stavebnictví).

Obrázek 13: Počty vyučených absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2009, abs.)

Zcela jinou strukturu vyučených absolventů mají tři nejpočetnější skupiny oborů vzdělání z oblasti terciéru (služeb) - **Obchod, Gastronomie, hotelnictví a turismus** a **Osobní**

a provozní služby¹¹. Největší část vyučených absolventů patří do seskupení Provozní pracovníci ve službách a obchodě – ve skupině oborů Obchod je to 52 %, v Gastronomii, hotelnictví a turismu 40 % a nejvíce ve skupině Osobní a provozní služby 56 %. Z hlediska absolutního počtu je nejvýznamnější právě počet provozních pracovníků ve skupině oborů Obchod – více než polovina všech vyučených absolventů. Zde je uplatnění vyučených absolventů zcela namístě, odpovídá úrovni jejich dosaženého vzdělání. Další čtvrtina absolventů skupiny oborů Obchod je začleněna do seskupení kvalifikovaných dělníků (třídy 6-8). Část vyučených absolventů se uplatnilo na pozicích maturantů patřících do třídy 1-4, tj. na pozicích které neodpovídají úrovni jejich dosaženého vzdělání. Podíl těch, kteří pracují na pozicích pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, je poměrně vysoký, zejména ve skupině oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (13 %).

Ze srovnání se strukturou vyučených v roce 2005 je zřejmý velký pokles počtu vyučených absolventů zejména u nejčetnějších skupin oborů – nejvíce ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus, také ve skupině Obchod, Stavebnictví, geodézie a kartografie. Souvisí to s poklesem počtů žáků obecně, ale také s poklesem zájmů o učňovské profese. Ve struktuře jednotlivých skupin oborů nejvíce změn nastalo u těch z oblasti služeb. Výrazně u nich poklesl podíl provozních pracovníků ve službách a obchodě, zejména ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus (o 19 p.b.) a Osobní a provozní služby (o 15 p.b.). To na úkor nárůstu podílu kvalifikovaných dělníků a výrobců a pomocné a nekvalifikované pracovní síly. Nárůst podílu absolventů v kategorii nekvalifikovaných pracovníků je ale negativní jev. Ve skutečnosti k nárůstu absolutního počtu nekvalifikovaných pracovníků nedochází, jenom poklesy v jiných seskupeních jsou výraznější a v podílové struktuře se to projeví tak, že nekvalifikovaní pracovníci navýšili svůj podíl.

Pozitivní je, že ve skupině oborů Strojírenství a strojírenská výroba se větší podíl absolventů uplatňuje na pozicích kvalifikovaných dělníků a výrobců, což je v souladu s jejich úrovní vzdělání. U ostatních oborů (významnějších z hlediska počtů absolventů) lze konstatovat, že k významným změnám za poslední čtyři roky nedošlo.

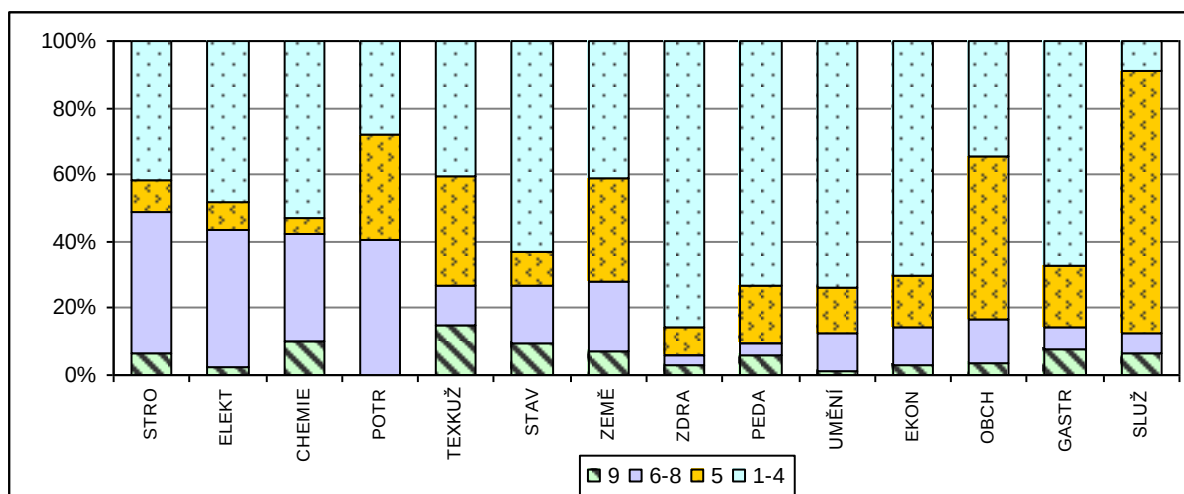
4.2 Struktura absolventů středního odborného vzdělání ukončeného maturitní zkouškou v hlavních seskupeních zaměstnání

Profesní struktura absolventů středního odborného vzdělání ukončeného **maturitní zkouškou** (obr. 14) je odlišná od struktury vyučených. Více než polovina absolventů (56 %) našla uplatnění v seskupení středních a vyšších odborných pracovníků a úředníků (třídy 1 až 4), která plně odpovídá výši jejich dosaženého vzdělání. Ve skupinách oborů **Obchod a Osobní a provozní služby** mají nejvyšší podíl provozní pracovníci (třída 5), což je rovněž v souladu s charakterem jejich přípravy. U absolventů skupiny oborů **Strojírenství a strojírenská výroba** je podíl těch, kteří se uplatní jako kvalifikovaní dělníci (třída 6-8), stejný jako u středních a vyšších odborných pracovníků (třída 1-4).

Z hlediska počtu absolventů je nejdůležitější skupinou z maturitních oborů vzdělání skupina **Ekonomika a administrativa** (obr. 15). V současné době zahrnuje téměř čtvrtinu všech absolventů středního odborného vzdělání s maturitou (z těch, co spadají do našeho vzorku vymezených pro hodnocení shody). Největší část z těchto absolventů se uplatnila na pozicích, které je zařazují do seskupení tříd 1-4, tj. 70 % z nich jsou střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci. Dalších 16 % jsou provozní pracovníci ve službách a obchodě, což lze v tomto případě hodnotit za spíše nižší kvalifikační úroveň. Část absolventů našlo uplatnění jako kvalifikovaní dělníci a výrobci (11 %) a jako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (3 %). Tedy jenom o něco více než dvě třetiny z absolventů této skupiny oborů pracují na pozicích, které odpovídají jejich úrovni dosaženého vzdělání.

¹¹Ostatní skupiny oborů vzdělání (zdravotnické, umění i ekonomika) nejsou podrobněji rozebrány z důvodu malého počtu absolventů. Data se zpracovávají z VŠPS a na této úrovni by neměla odpovídající vypovídací hodnotu.

Obrázek 14: Struktura absolventů s maturitou OV v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2009, v %)

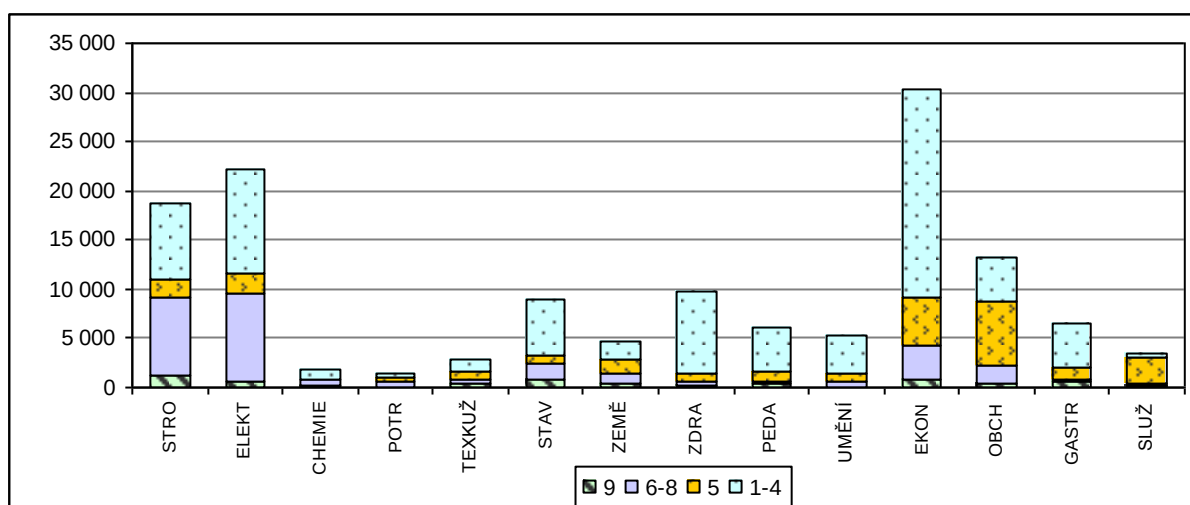

Dalšími významnými skupinami oborů z hlediska počtu absolventů jsou skupiny **Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika** také **Strojírenství a strojírenská výroba**. Obě skupiny oborů mají strukturu podílu jednotlivých seskupení docela obdobnou. Nejvíce absolventů se uplatnilo v zaměstnáních spadajících do seskupení Středních a vyšších odborníků, úředníků (přes 40 %) a další téměř stejný podíl do skupiny Kvalifikovaní dělníci a výrobci. Jenom malá část z nich se uplatnila ve zbylých dvou seskupeních. Vysoký podíl mladých absolventů maturitních oborů odborného vzdělávání na pozicích kvalifikovaných dělníků má svoje opodstatnění. Po ukončení studií na střední škole z hlediska získání zaměstnání a praxe absolventi často přijmou místo i na pozicích, které neodpovídají jejich vzdělání. Studenti maturitních oborů obou skupin jsou také připravováni i pro výkon dělnických funkcí, tj. jsou připravováni pro zvládnutí základních dovedností a manuálních zručností, které získávají vyučením v těchto oborech. Jsou tedy schopni výkonu těchto povolání. Dalším důvodem je také zvyšující se složitost některých činností v odvětví strojírenství a elektrotechniky. Mnohé pracovní pozice vyžadují vyšší nároky po pracujících, než tomu bylo předtím. Znalosti a dovednosti vyučených absolventů na některé činnosti prostě nestačí, a proto jsou jejich pozice obsazovány maturanty.

Významnými skupinami oborů, z hlediska vysokého podílu absolventů v seskupení středních a vyšších odborných pracovníků (třídy 1 až 4), jsou zejména skupiny **zdravotnických a pedagogických oborů** a také **skupina oboru umění**. Jsou to tedy skupiny oborů, jejichž absolventi se ve značné míře uplatňují na pozicích, které odpovídají úrovni jejich vzdělání – ve skupině zdravotnických oborů 85 %, v oboru umění 75 % a ve skupině pedagogických oborů 74 %. Absolventi zdravotnických oborů mají nízkou míru nezaměstnanosti, tj. nemají problém s uplatněním ve svém oboru. Vysoký podíl odborných pracovníků ve skupině zdravotnických oborů je tedy namístě.

Zcela specifickou strukturu má skupina oborů **Osobní a provozní služby**. Až 79 % absolventů z této skupiny oborů našlo uplatnění na pozicích zařazených do třídy 5 – provozní pracovníci ve službách a obchodě. Vysoký podíl absolventů s uplatněním v třídě 5 má i další skupina oborů patřící do sektoru služeb – **Obchod** (49 %). Ve skupině oborů **Gastronomie, hotelnictví a turismus** se nejvíce absolventů uplatnilo ve seskupení tříd 1-4 (67 %) a v třídě 5 jenom menší část (19 %). Metodika tvorby tříd KZAM nerozlišuje v této třídě 5 mezi maturanty a vyučenými (nestanovuje, jakou úroveň dosaženého vzdělání by měli pracující na těchto pozicích dosahovat). Není tedy možné dostatečně kvalifikovaně říci, jestli je uplatnění absolventů na pozicích třídy 5 v souladu s jejich kvalifikací, nebo ne (a je tedy pod jejich úroveň). Absolventy zařazené do tříd 1-4 lze jednoznačně zhodnotit jako v souladu s jejich úrovní vzdělání.

Obrázek 15: Počty absolventů s maturitou OV v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2009, abs.)

Srovnání se strukturou absolventů maturitních oborů v roce 2005 se projevují velké změny v oborech s malým počtem absolventů – lze těžko zhodnotit, do jaké míry jsou to změny související se změnami na trhu práce na pozadí hospodářských změn a do jaké míry je to zapříčiněno sběrem zkoumaných dat (viz kap. 3.1).

Ve skupinách oborů s významnějším počtem absolventů dané věkové kategorie 20-24 let je vývoj odlišný. Ve skupině ekonomických oborů se projevily jenom nepatrné změny v oblasti struktury (podílů), z absolutního hlediska ale počet absolventů dramaticky poklesl. Mírně poklesl podíl absolventů ve třídách 1-4. Stejný trend se projevil i ve skupině oborů stavebních a ve skupinách zdravotnických a pedagogických oborů. Téměř žádné změny v podílech začlenění jsme nevypozorovali podle dostupných dat ve skupině elektrotechnických oborů, i když počet absolventů této skupiny oborů za sledované 4leté období se značně navýšil.

Významnější změny lze pozorovat jenom ve skupině strojírenských oborů, kde poklesl podíl absolventů zařazených do seskupení kvalifikovaných dělníků a výrobců (třídy 6-8) a narostl v seskupení odborných pracovníků a úředníků (třídy 1-4). Tento přesun absolventů hodnotíme jako krok pozitivní. Zvýšil se podíl těch, kteří pracují na pozicích odpovídajících jejich úrovni vzdělání na úkor těch, kteří pracují na pozicích, které jsou pod úrovní jejich vzdělání.

Závěrem je nutno upozornit, že hodnocení profesní struktury podle hlavních seskupení v jednotlivých skupinách oborů vzdělání je velice „hrubé“ a nemůže kvalifikovaně zhodnotit, zda vykonávané zaměstnání absolventů odpovídá či neodpovídá jejich získanému odbornému vzdělání (hodnotí pouze úroveň vzdělání). Touto problematikou se zabývá další část této publikace – shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání.

5. Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání

Shodu získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání hodnotí z hlediska odbornosti získaného vzdělání tato kapitola. V předešlých kapitolách jsme hodnotili využití dosažené úrovně vzdělání absolventů středního odborného vzdělávání. Hodnocení bylo realizováno na základě zjišťování vztahu mezi kategorií vzdělání absolventů (vyučení nebo maturanti OV) a uplatněním absolventů ve třídách klasifikace zaměstnání nebo ve vytvořených čtyřech seskupeních. Seskupení tříd bylo vytvořeno na základě předpokládané potřebné úrovně vzdělání. Hodnocení bylo uskutečněno z celkového hlediska, ale i podle jednotlivých skupin oborů, ve kterých se absolventi připravovali.

Hodnocení z **hlediska odbornosti** znamená, že budeme zjišťovat využití kvalifikace absolventů nejenom z hlediska úrovně dosaženého vzdělání, ale i z hlediska vhodnosti absolvovaného vzdělání pro výkon příslušného zaměstnání.

5.1 Kritéria shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání

Rozhodování o způsobů hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání je ovlivněno možnostmi, které nám poskytují získaná vstupní data. Vstupními daty jsou výsledky z Výběrového šetření pracovních sil ČR (VŠPS) zpracované Českým statistickým úřadem (ČSÚ). Hodnocení jsou pouze absolventi středního vzdělání ze skupin oborů s většími počty absolventů. Vzhledem k malým počtům vysokoškolsky vzdělaných absolventů (jsme omezeni velikostí souboru VŠPS) nelze výsledky za vysokoškoláky korektně zpracovat.

Výstupná data VŠPS poskytují podrobnou identifikaci vykonávaného zaměstnání – klasifikace zaměstnání KZAM na čtvrté úrovni poskytla do našeho vzorku více než 500 druhů zaměstnání. Vzdělání pracovníků podle Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV) zahrnuje asi 55 skupin oborů vzdělání. Pro účel našeho hodnocení byly vybrány jenom některé z nich. Nejsou uváděny např. skupiny oborů vyskytující se pouze ve vysokoškolském vzdělání. Některé skupiny používané ve VŠPS byly spojeny, aby výstup pro oblast středních škol byl srovnatelný se skupinami oborů, které jsou běžné v našem školství. (Seznam skupin včetně použitých zkratk, které se vyskytují v následném hodnocení shody, jsou uvedeny v kapitole 4.1.)

V důsledku toho, že ve VŠPS není uváděn obor vzdělání, ale pouze skupina oborů vzdělání respondentů, můžeme **shodu mezi dosaženým vzděláním a vykonávaným zaměstnáním hodnotit pouze tak, že za zaměstnání, pro které je absolvent připravován, je považováno takové, které koresponduje alespoň s jedním oborem vzdělání, vyskytujícím se v dané skupině oborů¹².**

Pro hodnocení souladu mezi vzděláním a zaměstnáním byla použita stejná čtyřstupňová škála jako v předešlých šetřeních v roce 2001 a 2005. Kritéria hodnocení byla vyjádřena následovně:

A – úplná shoda – absolvent byl pro uvedenou činnost (práci) v některém z oborů skupiny přímo připravován.

B – částečná shoda – absolvent nebyl připravován přímo pro uvedenou činnost (práci), ale jeho uplatnění v dané činnosti je značně logické (odpovídající neboli přiměřené – např. absolvent skupiny strojírenství pracuje jako důlní či hutní technik).

C – dílčí neshoda – absolvent nebyl připravován pro uvedenou činnost (práci) v žádném oboru skupiny, ale jeho uplatnění v dané činnosti **lze alespoň vzdáleně akceptovat**, není v protikladném vztahu s jeho přípravou (absolvent skupiny strojírenství, stavebnictví apod. oborů SOŠ pracuje jako obchodní agent, celník apod. – lze předpokládat, že toto uplatnění poskytuje alespoň v části případů možnost dílčího uplatnění získaných znalostí a dovedností).

D – hrubá neshoda – uplatnění absolventa v dané činnosti (práci) je v protikladu s jeho přípravou, absolvent vůbec nevyužívá své kvalifikace, v této činnosti nemá co pohledávat (např. absolvent skupiny strojírenství nebo stavebnictví pracuje jako barman, kuchař či jako sekretářka).

Pro sjednocení názoru jednotlivých hodnotitelů byla stanovena další upřesnění:

- ❖ je-li vykonávána dělnická práce, která odpovídá skupině oborů (vyučený by měl zařazení A),
 - pak absolvent středního odborného vzdělání s MZ dostává hodnocení,
 - B - za předpokladu, že uvedená práce je náročnější na kvalifikaci,
 - C - když k výkonu této dělnické práce není vyšší úroveň vzdělání potřebná;

¹² V rámci skupiny oborů získávají žáci nejen výrazný společný základ všeobecného vzdělání, ale i odborné složky vzdělání, takže lze tento přístup považovat za přijatelný.

- ❖ je-li vykonávána práce určená pro pracovníka s maturitou odpovídající skupině oborů (hodnocení A), pak pokud ji vykonává pracovník vyučený, dostává hodnocení B;
- ❖ pokud absolvent vykonává práci ředitele či vedoucího,
 - pak je hodnocen A, pokud jde o oborovou shodu a vzdělání s maturitou, vyučený má C,
 - není-li oborová shoda, dostává absolvent s maturitou C (je alespoň částečně připravován pro řízení), vyučený dostává hodnocení D;
- ❖ úředníci ve vztahu k výrobě - pokud jsou pouze vyučení, jsou hodnoceni obvykle C, s výjimkou dílenských plánovačů, kteří jsou hodnoceni B;
- ❖ uplatnění v zaměstnání prodavač ve stáncích se hodnotí stupněm D (kromě vyučených prodavačů, kteří i zde mají A), v zaměstnání prodavač v obchodě se hodnotí podle možnosti využití vzdělání v dané skupině oborů;
- ❖ uplatnění jako řidiči - hodnotí se D, kromě alespoň částečné oborové shody - tj. např. vyučení strojaři A, odstupňovaně některé další (zemědělci - hodnotíme B), absolventi ze skupin textil-oděv, stavebnictví apod. pokud pracují jako řidiči, jsou hodnoceni D. Pokud dělají řidiče absolventi s maturitou, jsou hodnoceni lépe než D jen výjimečně (např. řidič speciálních vozidel - C).

Vyhodnocení shody dosaženého vzdělání (přípravy ve skupině oborů) a vykonávaných zaměstnání bylo podle jednotné metodiky provedeno odbornými pracovníky NUOV (garanty oborů vzdělání), a to samostatně pro každou uvedenou skupinu oborů, vždy minimálně dvěma pracovníky. Znamená to, že posouzení zejména v oblasti úplné shody či hrubé neshody je individuální z hlediska skupiny oborů. Stejná vykonávaná zaměstnání (např. řidič, prodavač apod.) jsou hodnocena podle faktické úrovně shody vzdělání a zaměstnání, tedy z hlediska možnosti využití vzdělání absolventa.

Z uvedených definicí shody je zřejmé, že i při použití čtyřstupňové škály je výrazný rozdíl mezi prvními třemi hodnotami škály (A, B, C), kdy absolvované vzdělání je vhodné (i když jenom částečně) pro výkon daného zaměstnání, a hodnocením D – **hrubá neshoda, kdy získané vzdělání není využito a naprosto neodpovídá práci, kterou absolvent vykonává.**

Používáme stejnou metodologii jako u předešlých šetření z důvodu lepší možnosti **srovnávání výsledků získaných v předchozích šetřeních** zpracovaných za rok 2001 a 2005. Srovnání však skýtá řadu nedostatků a problémů. Významnou změnou je změna počtu kategorií vzdělání pro sledování shody. V roce 2001 byly sledovány tři kategorie – vyučení, vyučení s maturitou a SOŠ. Český statistický úřad však pozměnil metodiku a VŠPS v roce 2005 už nerozlišuje kategorii vyučení s maturitou, hodnocené byly jenom dvě kategorie – „vyučení“ a „maturanti OV“. Nyní je v platnosti nová terminologie a ta nám umožňuje použití těchto zkratk – „**vyučení**“ (absolventi středního vzdělání s výučním listem – kateg. E+H), „**maturanti OV**“ (absolventi středního vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – kateg. L0 a absolventi středního vzdělávání s MZ (odborné) – kateg. M).

5.2 Celkové hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání

Hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání absolventů středního vzdělání znamená, že budeme hodnotit **využití kvalifikace absolventů nejen z hlediska vzdělání, ale i z hlediska vhodnosti absolvovaného vzdělání pro výkon příslušného zaměstnání.**

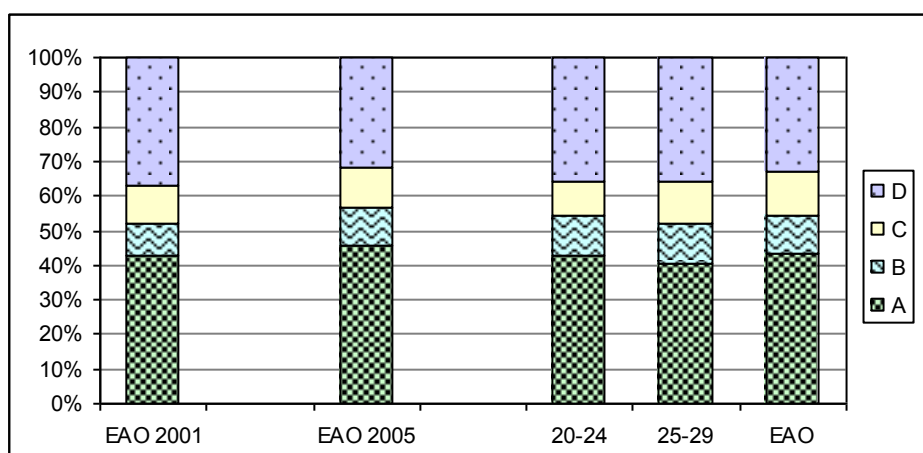
Jak již sám název kapitoly napovídá, tato část kapitoly se zabývá hodnocením shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání absolventů středního odborného vzdělávání z celkového hlediska. V první části je hodnocení provedeno jenom podle věku pro věkové kategorie 20-24letí, 25-29letí a všichni EAO, a to za celek, tj. nerozlišuje se dosažené střední vzdělání (obr. 16). V další části je uvedeno i hodnocení podle dosaženého středního vzdělání (obr. 17). Pro možnost srovnání a z hlediska sledování vývoje jsou zde uvedené i výsledné hodnoty za všechny EAO z předešlých šetření v roce 2001 a 2005.

Rozlišujeme čtyři úrovně dosažené shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání - úplná shoda, částečná shoda, dílčí neshoda a hrubá neshoda. Při hodnocení se zaměříme především na dvě hraniční kategorie, tj. úplnou shodu a hrubou neshodu. Výstupy z hodnocení shody v roce 2009 ukazují, že **43 %** ze všech sledovaných EAO jich

pracuje **v úplné shodě** se svým dosaženým vzděláním. Dalších 11 % v částečné shodě se svým dosaženým vzděláním a kvalifikací, tj. využívá svoji kvalifikaci jenom částečně. V dílčí neshodě se nachází 13 % EAO. Poměrně vysoký podíl EAO se středním vzděláním (vyučení a maturanti OV) spadá do kategorie **hrubé neshody** mezi vzděláním a zaměstnáním, tj. **33 %** z nich vůbec nevyužívá **získané vzdělání a kvalifikaci ze středního odborného vzdělání** ve svém zaměstnání.

Srovnávání situace shody vzdělání a zaměstnání podle věku přináší zajímavé výstupy. Mladší absolventi – ve věkové kategorii 20-24letí i 25-26letí se uplatnili více na pozicích, které lze hodnotit tak, že jsou v hrubé neshodě se získaným vzděláním, než tomu je za celek EAO. Naopak méně jich pracuje na pozicích, které jsou v úplné shodě s jejich vzděláním, ale také na pozicích, které jsou v dílčí neshodě. Lze říci, že rozdíly mezi mladými absolventy a všemi EAO nejsou příliš výrazné, jsou v řádu několika procentních bodů. Rozdíly jsou markantnější na úrovni rozdělení podle kategorie dosaženého vzdělání.

Obrázek 16: Celkové hodnocení shody absolventů středního odborného vzdělávání a všech EAO (2001, 2005, 2009 v %)

A - úplná shoda, B - částečná shoda, C - dílčí neshoda, D - hrubá neshoda

Z hlediska vývoje shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání je zajímavé srovnání s rokem 2001¹³ ve dvou hlavních kategoriích hodnocení shody – úplné shody a hrubé neshody. Podíl těch, kteří pracují na pozicích vyhodnocených, že jsou v úplné shodě se získaným vzděláním, se za dané zkoumané období 2001 až 2009 téměř nezměnil, jenom velice mírně navýšil na úroveň 43 %. U hrubé neshody je vývoj trochu viditelnější – podíl těch, kteří pracují na pozicích v hrubé neshodě se svým získaným vzděláním, se snížil ze 37 % na 33 %.

Vývoj podílu ve dvou hlavních kategoriích hodnocení shody tedy naznačuje pozitivní směr ve vývoji uplatnění absolventů středního odborného vzdělávání z hlediska uplatnění jejich nabytého vzdělání a využití jejich kvalifikace v zaměstnání.

Rozdělení absolventů **podle kategorií vzdělání** přináší další rozměr našemu hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání (obr. 17). Mezi maturanty a vyučenými jsou výrazné rozdíly zejména ve dvou kategoriích – úplné shody a částečné shody. V další důležité kategorii – hrubé neshodě – jsou mladí absolventi na tom obdobně, u srovnávání všech EAO je však situace odlišná. **Vyučení** ve všech věkových kategoriích **dosahují vysoké úrovně úplné shody** (47 %), viditelně vyšší než maturanti OV (40 %). V součtu všech, co se jejich získané vzdělání shoduje (alespoň částečně) s vykonávaným zaměstnáním, jsou na tom maturanti OV lépe (59 %) ve srovnání s vyučenými (51 %).

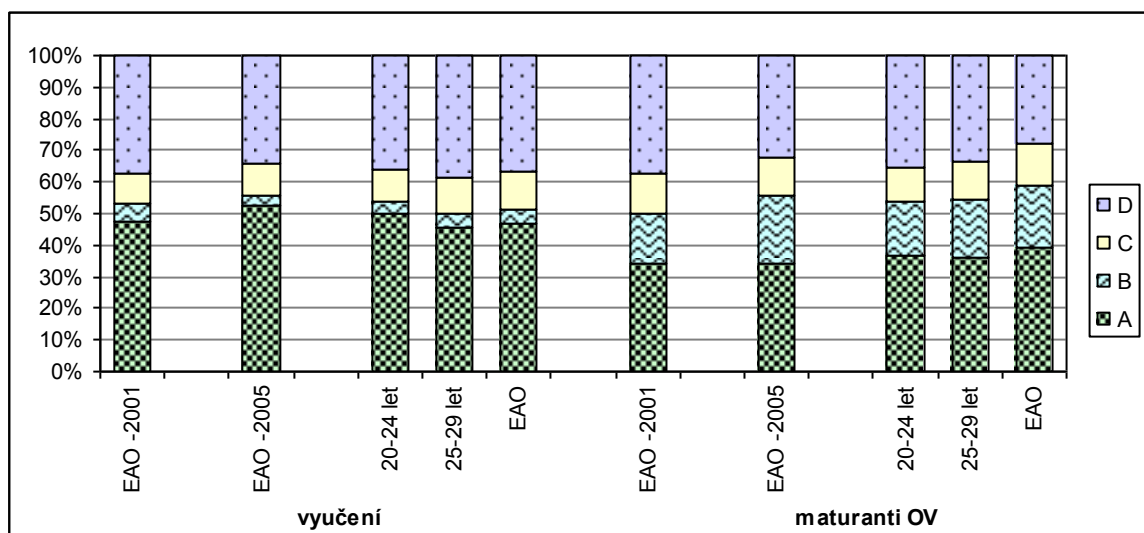
¹³ Na tomto místě je potřebné ale upozornit, že hodnocení shody v roce 2005 nezahrnuje úplně stejnou skupinu lidí, jako tomu bylo v roce 2001 (viz kap. 5.1). Odlišnosti nelze považovat za zcela zásadní, což do značné míry vyplývá i z velikosti zkoumaného vzorku. Ve velké skupině, kterou skupina všech EAO určité je, se hodnoty meziročně mění menší dynamikou než v rozčlenění na menší skupiny.

V řadách **maturantů OV** je **vysoký podíl** těch, kteří jsou se svojí pracovní pozicí zařazeni pouze do **částečné shody** (19 %) ¹⁴. Je to dáno tím, že obory středního odborného vzdělání jsou koncipovány se širokým odborným základem a umožňují kvalifikované uplatnění absolventů v zaměstnáních s volnější vazbou na konkrétní obor vzdělání, proto je mnohem vyšší podíl těch, co spadají do kategorie částečné shody, u maturantů OV než u vyučených. Obory středního vzdělání s výučním listem naopak připravují absolventy pro jedno či několik konkrétních povolání a často jsou při přijímání do zaměstnání rozlišovány ještě užší kvalifikace, než odpovídá vzdělání. Je nutné si uvědomit, že pokud bychom shodu zjišťovali uvnitř skupin oborů, tak podíl absolventů s úplnou shodou by byl mnohem nižší. Například ve strojírenských učebních oborech je výrazný rozdíl mezi přípravou automechanika a obráběče, a vzájemné zastoupení by neodpovídalo úplné shodě. Skutečné hodnoty úplné shody zejména u vyučených jsou tedy nižší.

Úroveň **hrubé neshody** absolventů je u obou kategorií vzdělání vysoká – **u vyučených až 37 %** a **u maturantů 28 %** pracuje na pozicích, které vůbec neodpovídají jejich dosaženému vzdělání, nenacházíme tam oborovou ani jinou shodu. Absolvent tedy nevyužívá své získané kvalifikace. U vyučených ve srovnání s hodnocením shody v roce 2001 nedošlo k velkým změnám. U maturantů OV je to ale jinak. Změny jsou to ale k lepšímu – narůstá podíl těch, které lze zařadit do úplné shody, a klesá podíl těch, které zařazujeme do hrubé neshody, to vše v časové souslednosti. Je to pozitivní výsledek.

Vysoké hodnoty hrubé neshody poukazují na jedné straně na nesoulad mezi strukturou i objemy absolventů a strukturou potřeb trhu práce, na druhé straně mohou být důsledkem nevhodné volby vzdělávací dráhy a následně i povolání. Vliv může mít i spokojenost absolventů s pracovními a finančními podmínkami zaměstnání. Ukazují však i na adaptabilitu a flexibilitu absolventů. Vede to k úvahám o změnách ve vzdělávacím systému a přípravě absolventů na výkon svého povolání. Zároveň k potřebě informovat potencionální studenty jednotlivých oborů o možnostech uplatnění a problémech s tím souvisejících, aby jejich rozhodnutí studovat daný obor, bylo zvaženo i s ohledem na budoucnost a možnostmi jejich uplatnění po ukončení studia.

Obrázek 17: Celkové hodnocení shody absolventů středního odborného vzdělávání a všech EAO podle kategorií vzdělání (2001, 2005, 2009 v %)

A - úplná shoda, B - částečná shoda, C - dílčí neshoda, D - hrubá neshoda

¹⁴ Absolvent není přímo pro uvedenou činnost připravován, ale jeho uplatnění v dané činnosti je odpovídající – např. absolvent strojírenství pracuje jako hutní technik.

Pokud hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání shrneme:

Vyučení - dosahují poměrně vysokých hodnot **úplné shody (47 %)**, na druhou stranu je vysoký také podíl těch, kteří pracují v **hrubé neshodě** se svým získaným vzděláním (**37 %**). Jenom malá část vyučených absolventů pracuje na pozicích, které jsou mezi tím, na pozicích, které částečně nebo okrajově souvisí s dosaženým středním vzděláním. Mezi mladými absolventy (20-24 a 25-29 let) a celkem vyučených EAO jsou jenom malé rozdíly.

Maturanti OV - se uplatňují v souladu se svou úrovní dosaženého vzdělání a se svou kvalifikací **v úplné shodě jenom ve 39 %**, ovšem vysoký podíl maturantů OV se uplatňuje na pozicích, které je zařazují do kategorie částečné shody (19 %), což je umožněno širší přípravou v maturitních oborech středního odborného vzdělání. **Hrubou neshodu** vzdělání a zaměstnání vykazuje **27 %** maturantů OV. Mladí 20-24 i 25-29 letí jsou na tom ale značně hůře, než vykazuje celek EAO maturantů OV (zejména v kategorii hrubé neshody). Také ve srovnání s mladými absolventy s výučním listem je jejich pozice horší - značně méně se jich uplatnilo v zaměstnáních s úplnou shodou se získaným vzděláním a kvalifikací. Zdá se, že absolventi maturitních oborů středního odborného vzdělání nemají zrovna lehkou pozici na trhu práce. Ukazuje to na určitý nesoulad mezi produkcí absolventů a nabízenými volnými pracovními místy. Situace se podle srovnání s předešlými lety 2001 a 2005 pomalu zlepšuje.

Uvedené hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání poskytuje přehled o absolventech středního odborného vzdělávání jako celku. Mezi jednotlivými skupinami oborů vzdělání se však vyskytují výrazné rozdíly. Proto se dále budeme zabývat podrobnějším hodnocením podle jednotlivých skupin oborů vzdělání. Vzhledem k možnostem statistického zpracování a původů dat (z VŠPS) se nemůžeme podrobněji zabývat skupinami s malým počtem absolventů. (To se projeví tím, že v některých věkových kategoriích v grafech jsou vynechány sloupce pro určité skupiny oborů – např. u vyučených chybí skupina chemických oborů.)

5.3 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání ve skupinách oborů

Stěžejní částí této práce je tato kapitola věnovaná hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání ve struktuře skupin oborů. Přináší informace o míře uplatnění kvalifikace vyučených a maturantů, jejich podílech v jednotlivých stupních škály shody – úplná shoda, částečná shoda, dílčí neshoda a hrubá neshoda. Podílové vyjádření umožňuje analýzu stavu uplatnění absolventů v dané skupině, ale také srovnávání mezi jednotlivými skupinami oborů. Korektnost propočtů souvisí s velikostí vzorku a počtem absolventů. Hodnocení nelze provést ve všech skupinách oborů, skupiny s malým podílem pracovníků je nutné pominout (nelze je adekvátně zpracovat a vyhodnotit vzhledem k charakteru dat). **Blíže se budeme zabývat pouze skupinami oborů vzdělání s vysokým počtem absolventů, pozornost budeme věnovat zejména nejlepším, či naopak nejhorším stavům shody dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání.** Porovnávána bude situace mladých pracovníků (absolventů) s celou populací ekonomicky aktivních osob (EAO).

Mnoho zajímavých údajů lze nalézt v grafickém znázornění na konci kapitoly, které umožňuje provést si také vlastní srovnání. Grafy na obr. 18 uvádějí podílové rozložení hodnot shody, což umožňuje porovnání situace v jednotlivých skupinách oborů. Na obr. 19 jsou uvedeny absolutní počty pracovníků vystudovaných v daných skupinách oborů, což dává představu o skutečném zastoupení jednotlivých skupin oborů vzdělání.

5.3.1 Hodnocení shody u vyučených

Úplná shoda:

Úplná shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání je dosažena tehdy, když absolvent byl pro vykonávanou činnost v zaměstnání v některém z oborů skupiny přímo připravován.

Vyučení dosahují vyšší míru úplné shody než maturanti OV. Ze skupiny všech EAO je podíl těch s úplnou shodou vzdělání a zaměstnání **47 %**, u řad mladých absolventů ve věku 20-24 let až 50 %. V jednotlivých skupinách oborů jsou hodnoty dosažené úplné shody do značné míry rozdílné.

Nejvýznamnější skupinou oborů vzdělání u vyučených je **Strojírenství a strojírenská výroba** – více než třetina všech EAO s ukončeným středním vzděláním s výučním listem patří do této skupiny oborů, u mladých absolventů je tento podíl o něco nižší. Souvisí to s celkovým úbytkem zájmů mezi žáky o učňovské obory, který se nevyhnul ani této skupině oborů. O některé obory klesl zájem výrazněji (zámečníci, obráběči), jiné si svou pozici drží (automechanici). Vyučení z této skupiny oborů mají ale vysokou míru úplné shody – **59 %**, 20-24letí absolventi dokonce 66 % (nejvíce ze sledovaných skupin vzdělání). Tímto mají také nízké podíly v dalších stupních škály hodnocení shody – částečná shody, dílčí neshody a ve hrubé neshodě jsou rekordmani – mají ji nejnížší ze všech hodnocených oborů vzdělání. Ukazuje to na dobré možnosti uplatnění strojírenských profesí na trhu práce.

Velice dobrá situace hodnocení shody z hlediska podílu EAO pracujících v úplné shodě se svým vzděláním je také v oboru **Osobní a provozní a služby** – 60 %. U mladých absolventů (20-24letých) není situace tak dobrá – z jejich řad jenom 40 % pracuje ve shodě se svým vzděláním a až 45 % v hrubé neshodě. Početně se ale jedná spíše o menší skupinu oborů, hodnocení je tedy méně průkazné. Ukazuje to na potíže mladých absolventů naprosto převažujícího oboru Kadeřník nalézt odpovídající zaměstnání, postupně však toto uplatnění nalézají.

Přes nadpoloviční hranici podílu vyučených pracujících v úplné shodě se přehoupá i skupina **Stavebnictví, geodézie a kartografie** (54 % EAO) a těsně pod touto hranicí zůstaly obory **Gastronomie, hotelnictví a turismus** (45 % EAO) a také **Obchod** (44 % EAO).

Na druhém konci jsou obory, u kterých je podíl těch, co pracují v úplné shodě se svým vzděláním velice nízký. Nejhuře jsou na tom vyučení ve skupině oborů **Umění a užité umění**, jenom 6 % z nich pracuje v zaměstnáních, kde plně využívají své dosažené vzdělání v uměleckých oborech. Špatná situace je i ve skupině oborů **Technická chemie a chemie silikátů** (17%). Obě jmenované skupiny oborů jsou ale málo četné, jejich hodnocení z hlediska reprezentativnosti (věrohodnosti) dat je obtížné. Zájem o vyučení v uměleckých oborech je značný, hodnocení shody však ukazuje, že tito absolventi nenalézají v oblasti umělecké výroby uplatnění, také vzhledem ke značné produkci absolventů s maturitou v těchto oborech.

Z čtenějších skupin oborů je špatná situace z hlediska nízkého podílu pracujících v úplné shodě se svým vzděláním a kvalifikací ve skupinách oborů **Textilní a kožedělná výroba** (23 %) a také **Zemědělství a lesnictví** (23 %). Obě odvětví národního hospodářství prošla hlubokou krizí v devadesátých letech. Po rozpadu „železné“ opony se zcela změnila situace na světovém trhu. Proběhla sice výrazná restrukturalizace a řada podniků z textilního i kožedělného odvětví zanikla, nebyla schopná konkurovat dovozu z jiných krajín. Na vývoj v zemědělství měla velký vliv také změna vlastnických poměrů. To vše mělo za následek úpadek těchto odvětví (s tím spojený úbytek studentů, tj. i absolventů), nezaměstnanost a vynucenou změnu kvalifikace, protože zaměstnání v oboru pro tolik vyučených nebylo a ti si museli hledat uplatnění v jiných oborech.

Hrubá neshoda:

Hrubá neshoda nám vyjadřuje spíše něco negativního. Absolventi, kteří spadají do této kategorie hodnocení shody, vůbec nevyužívají ve svém zaměstnání kvalifikace, kterou získali na středních školách. Uplatnění absolventů v daném zaměstnání je v rozporu s jejich přípravou a na základě jejich dosažené kvalifikace by neměli v tomto zaměstnání pracovat. Hrubá neshoda naznačuje problémy v uplatnění absolventů daných skupin oborů. Při hodnocení dobré či špatné uplatnitelnosti absolventů je potřebné přihlídnout i k dalším faktorům – k míře nezaměstnanosti, pracovním a mzdovým podmínkám, atraktivnosti práce apod. Hrubá neshoda vzdělání a zaměstnání je ukazatelem míry uplatnění ve svém oboru,

nehodnotí ale, co jsou příčiny tohoto jevu. Její vysoké hodnoty ukazují i vyšší míru přizpůsobivosti se (flexibility) absolventů situaci na trhu práce nebo na nadprodukcii absolventů určitých skupin oborů.

Hrubou neshodu mezi svým vzděláním a vykonávaným zaměstnáním má až **36 % vyučených**. U mladých 20-24letých absolventů je míra těch, kteří pracují v hrubé neshodě nižší – 34 %. Jsou to poměrně vysoká čísla, ve srovnání s předešlým šetřením se ale nezměnila.

Nejnižší hodnoty hrubé neshody jsou u skupin oborů, které mají vysoký podíl těch, kdo pracují ve shodě (aspoň částečné). Jde o skupiny oborů, jejichž absolventi pracují v odvětvích, které nepostihla v 90. letech tak rozsáhlá krize a které nebyly schopné se přizpůsobit novým podmínkám a najít nové cesty jak uspět na trhu. Zcela nejnižší podíl těch, co pracují v hrubé neshodě se svým vzděláním, je ve skupině oborů **Strojírenství a strojírenská výroba (jenom 21 %)**, u absolventů ve věku 20-24 let ještě méně – 19 %. Na poměrně dobré možnosti uplatnění absolventů strojírenských oborů na trhu práce poukazuje i jejich nižší míra nezaměstnanosti (17 % u vyučených absolventů a 15 % u maturantů)¹⁵. Nízké hodnoty hrubé neshody má také skupina oborů **Osobní a provozní služby (28 %)**. Poměrně dobrá situace z hlediska nízkého podílu hrubé neshody je také ve skupině oborů **Stavebnictví, geodézie a kartografie (34 %)**.

Nejméně příznivá situace z hlediska hodnocení hrubé neshody vzdělání a zaměstnání ze sledovaných skupin oborů je ve skupině **Umění a užité umění** – až **75 % EAO**. Jedná se ale o málo četnou skupinu oborů. **60%** podíl EAO, kteří pracují na pozicích v hrubé neshodě se svým vzděláním, mají skupiny **hornických a textilní a kožedělné výroby** (u absolventů 20-24letých je podíl ještě o něco vyšší). Jak již bylo zmíněno výše, jsou to obory, připravující pro odvětví, která v 90. letech prošla značnou krizí a mnohými změnami. Výrazně také klesá počet absolventů těchto oborů, klesá zájem o vyučení v těchto oborech a také pracovních příležitostí na trhu práce. Vysokou míru hrubé neshody má i skupina oborů **Obchod** – až **50 % EAO**, u absolventů je situace příznivější. Tento stav je zřejmě způsobován špatnými finančními podmínkami spojenými s vysokým uplatněním nekvalifikovaných pracovníků v této oblasti. Ve srovnání s předešlým šetřením se však situace v tomto oboru z hlediska hrubé neshody téměř nezměnila.

Celkové hodnocení vybraných skupin oborů v kategorii vyučení:

Strojírenství a strojírenská výroba – z celkového hlediska je ve strojírenských oborech **nejpříznivější situace z hlediska hodnocení uplatnitelnosti absolventů na základě shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání**. Až téměř 60 % EAO (u absolventů ve věku 20-24 let je tento podíl ještě vyšší – 66 %) vyučených ve strojírenských oborech pracují na pozicích v úplné shodě se svým vzděláním. Vyučení v těchto oborech mají také nejnižší hodnoty hrubé neshody, jenom kolem 20 %. Pokud vezmeme v úvahu do hodnocení shody její dvě krajní (ale nejdůležitější) kategorie, nejlepšího výsledku dosáhli právě vyučení ve strojírenských oborech.

Strojírenství je tradičním odvětvím českého průmyslu a největším zaměstnavatelem. Strojírenské obory zahrnují celkovou škálu profesí od automechaniků, mechaniků různých strojírenských zařízení, přes montéry a zámečníky až po hodináře. Na základě jiných zdrojů informací je zřejmé, že některé profese jsou na tom z hlediska uplatnění absolventů lépe. Mezi ty zařazujeme např. automechaniky – mají vysokou hodnotu identifikace s oborem a značný zájem jako automechanici skutečně pracovat. Zájem se projevuje i na velkém počtu přihlášených o studium oboru automechanik na středních školách.

Počet lidí pracujících ve strojírenství i počet absolventů strojírenských oborů klesá. Na trhu práce se ale dlouhodobě projevuje nedostatek zaměstnanců s výučním listem ve

¹⁵ Burdová, J., Chamoutová, D.: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2010. NÚOV, Praha 2010.

mnohých strojírenských oborech. Současná světová ekonomická krize tuto skutečnost trochu zmírnila a tlak na nedostatek zaměstnanců polevil.

Určitou dlouhodobou slabinou českého strojírenství je to, že je až příliš orientováno na dodávky komponentů nebo jednotlivých strojů pro generální dodavatele¹⁶. Pro úspěšný boj s rostoucí konkurencí je potřebné zvládnout rostoucími nároky na profese a kvalifikace na všech úrovních – pro vyučené pracovníky jde především o lepší zvládnutí nových technologií.

Stavebnictví, geodézie a kartografie – hodnocení uplatnění absolventů z hlediska shody můžeme hodnotit jako průměrné. 54 % EAO pracuje na pozicích v úplné shodě se svým dosaženým vzděláním (u absolventů 25-29letých až 60 %, což je nejvíce ze všech sledovaných skupin oborů vzdělání) a 35 % naopak v hrubé neshodě.

Stavebnictví je jedním z odvětví, které současná ekonomická krize zasáhla výrazněji a téměř ihned. Poklesla stavební výstavba, výrazný útlum bytové výstavby se projevuje až nyní, v první etapě recese se dokončovala započatá výstavba, výrazně ubylo nově zahajované výstavby a také vydaných stavebních povolení. Hospodářská krize výrazně zasáhla i administrativní a průmyslovou výstavbu.

Stavebnictví se také dlouhodobě potýkalo s problémem nedostatku kvalifikovaných pracovníků a s poklesem zájmu mladých lidí o kvalifikované profese, které zajišťují hrubou stavbu, i těch zaměřených na dokončovací práce - malíř, pokrývač, podlahář, sklenář, instalatér i elektrikář. Na pozicích stavebních dělníků je velké množství zahraničních pracovníků. Absolventi příslušných oborů vzdělání se uplatňují v jiných oborech, nevyhovuje jim relativně nižší mzdová úroveň, která je pro zahraniční pracovníky naopak motivující a přitažlivá.

Obchod – tato skupina oborů je specifická vysokými hodnotami úplné shody i hrubé neshody. Vyplývá to z užšího záběru profesí – pokud se rozhodnou nebo nenajdou uplatnění v oboru, jenom těžko se můžou uplatnit v příbuzném oboru, protože těch je málo. V případě nezájmu nebo nenalezení pracovního místa pracují tedy ve zcela jiném oboru. V úplné shodě pracuje 44 % EAO, u mladých absolventů je tento podíl vyšší. V hrubé neshodě se svým vzděláním pracuje téměř polovina všech vzdělaných v této skupině oborů.

Absolventi této skupiny oborů nacházejí uplatnění především v maloobchodě a velkoobchodě. Poklesl sice počet malých prodejen, na druhou stranu vyrostlo velké množství nákupních center. Počet pracovních míst neklesá ani v období krize, předtím výrazně rostl. Ve specializovaných prodejnách se uplatňují vzdělání v oboru, vyžadují se vyšší znalosti produktů a odborné poradenství. Zaměstnance na této pozici produkují i obory s obchodním a ekonomickým zaměřením, ti se ale spíše uplatňují na vyšších pozicích. Na pokladnách hypermarketů a supermarketů se vyšší znalosti nevyžadují, zaměstnávají se zde pracovníci na částečné či zkrácené úvazky, brigádníci, často vzdělaní v úplně jiných oborech.

Textilní a kožedělná výroba – v této skupině oborů je situace z hlediska hodnocení shody nepříznivá. Vysoký podíl EAO pracuje na pozicích v hrubé neshodě se vzděláním (až 60 %) a jenom 22 % v úplné shodě, což je po uměleckých oborech nejméně.

Na trhu práce je výrazně vyšší počet osob se vzděláním v textilních, oděvních a kožedělných oborech, než je počet pracovních míst. Tato odvětví průmyslu mají u nás dlouhodobou tradici, v minulosti zaměstnávala mnohem více lidí. V devadesátých letech nastal útlum v textilní a kožedělné výrobě, mnoho výroby bylo zcela uzavřeno, část omezila svoji výrobu. Starší pracovníci jsou často nuceni se překvalifikovat. S tím souvisí výrazný pokles zájmu o studium v těchto oborech a s výrazným poklesem produkce absolventů. Neatraktivní je i nižší mzdová úroveň. Naše výroba čelí vysokému konkurenčnímu tlaku z Východní Asie odkud se dovážejí levné výrobky produkované v zemích s mnohem levnější pracovní silou. U nás má šanci na udržení se na trhu produkce výrobků zaměřených pro

¹⁶ <http://www.budoucnostprofesi.cz/>

určitý segment trhu se zachováním vysoké kvality. V kožedělné výrobě zejména výroba malých sérií v malých progresivních firmách.

Gastronomie, hotelnictví a turismus – situaci v této skupině oborů lze hodnotit jako průměrnou (ve srovnání s jinými skupinami oborů). Úplné shody zaměstnání a vzdělání dosahuje 45 % všech EAO (za poslední sledované období pokles podíl z 55 %), míra hrubé neshody je ale vyšší - 39 %. Jejich pracovní zařazení tedy buď plně odpovídá, nebo naopak vůbec neodpovídá jejich úrovni získaného vzdělání a kvalifikaci.

Na začátku devadesátých let po otevření hranic jsme se ocitli na prahu nové etapy ve vývoji a směřování odvětví gastronomie, hotelnictví a turismus. Přílivová vlna zahraničních návštěvníků zvýšila poptávku po těchto službách. Rostla i poptávka po službách cestovního ruchu. V poslední době vlivem ekonomické krize naopak poptávka po těchto službách poklesla.

V těchto odvětvích je navíc tradičně velké množství zahraničních pracovníků (často zaměstnaných neoficiálně). Zcela typické jsou sezónní a dočasné práce, práce na částečný úvazek a práce na směny. V návaznosti na změny v životním stylu a návycích spotřebitelů se přizpůsobují i poskytované služby – rozmach podniků poskytujících rychlé občerstvení nebo v ubytovacích službách nárůst poptávky po doprovodných službách a programech (fitness centra, půjčovny sportovního nářadí, kurzy jízdy na koni atd.).

V současné době je odvětví na úrovni lidských zdrojů problém s vyšší nezaměstnaností absolventů studijních oborů kuchař a číšník (resp. servírka). Je to částečně ovlivněné nesouladem mezi zaměřením výuky a požadavky podniků, navíc úroveň mzdové nabídky zaměstnavatelů často způsobuje odliv zájemců o uplatnění. Díky tomu v odvětví roste podíl nekvalifikovaných zaučených pracovníků a také zahraničních zaměstnanců.

Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika – v elektrotechnických oborech je situace z hlediska hodnocení uplatnitelnosti absolventů na základě shody spíše průměrná až nepříznivá. Je zde vysoký podíl těch, kteří pracují v hrubé neshodě (44 %), ale také dost vysoký podíl těch, co pracují naopak v úplné shodě (42 %). Ve srovnání s předešlým šetřením se situace spíše trochu zlepšila.

Odvětví elektrotechniky zaznamenalo v posledním desetiletí velké strukturální změny. Došlo k útlumu v oblasti výroby součástkové základny a investice směřovaly do staveb montážních hal, kde se montují výrobky ze zahraničních dílů. Nyní v poptávce po kvalifikovaných dělnících elektrotechnických oborů dochází na trhu práce k obratu, který výrazně urychlila hospodářská krize. Dříve rychle rostoucí poptávka se ke konci roku 2008 zcela zastavila a od počátku roku 2009 začaly podniky s propouštěním, které postihlo zejména dělnické profese. Po dělnících se poptávka bude i nadále snižovat, což je ovlivňováno „novými“ strukturálními změnami v elektrotechnickém průmyslu, které povedou k omezování montážních výrob. Z dlouhodobého hlediska se očekává další pokles zájmu o dělnické profese strojírenských oborů s tím, jak se začnou více prosazovat služby a výzkum na úkor výroby, informační technologie na úkor mechatronických komponentů a nové technologie.

Osobní a provozní služby – méně četná skupiny oborů, ale podle výsledků hodnocení shody mají absolventi výhled na uplatnění v oboru v úplné shodě se svým vzděláním velmi dobrou. Až 60 % EAO vzdělaných v této skupině oborů pracuje na pozicích zcela ve shodě se svým vzděláním.

Jedná se ale o širokospektrální skupinu profesí. Patří sem profese učebních oborů, které prokazují vysokou mírou shody, např. kadeřnice a kosmetičky (kadeřnice 97 % - viz kap. 6). Tento typ služeb obyvatelstvu nepodléhá příliš novodobým strukturálním změnám v ekonomice a poptávka po těchto službách se z dlouhodobého hlediska zvyšuje. Služby také nejsou centralizované, jsou rozmístěné poměrně rovnoměrně po celém území. Důležitým faktorem jsou i poměrně nízké náklady při vstupu do podnikatelských aktivit tohoto druhu. Poptávka po těchto službách roste, vyhlídky na uplatnění v oboru jsou poměrně dobré. Krátkodobě zaměstnanost negativně ovlivňuje hospodářská krize.

5.3.2 Hodnocení shody u maturantů OV

Úplná shoda:

V úplné shodě získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání pracuje téměř 40 % všech EAO maturantů OV. U mladších věkových kategorií je podíl nižší – u 20-24letých 35 %, u 25-29letých jenom nepatrně méně. Ve srovnání s předešlým šetřením se situace nezměnila. Při srovnání s vyučenými jsou na první pohled patrné rozdíly. Vyučení mají mnohem vyšší podíl těch, co pracují na pozicích v úplné shodě se svým vzděláním. U vyučených absolventů je podíl vyšší než u hodnocení celku EAO, u maturantů OV je to naopak, mladší dosahují nižší hodnoty úplné shody.

Maturanti středního odborného vzdělání jsou připravováni na výkon svého povolání v širších profilacích, tj. připravují se pro širší škálu uplatnění. V hodnocení shody se to ve srovnání s vyučenými projevuje vyššími hodnotami částečné shody a také dílčí neshody. Naopak do kategorie hrubé neshody vzdělání a zaměstnání jich spadá mnohem méně, se širším záběrem oboru vzdělání se uplatní v příbuzných oborech a jenom menší část na pozicích v rozporu s dosaženou kvalifikací a vzděláním, tj. v hrubé neshodě.

Mezi obory vzdělání jsou výrazné rozdíly v hodnocení shody. Nejprůzračnější situace je již tradičně ve skupině **zdravotnických oborů**, až **72 % EAO** pracují v zaměstnáních, které plně odpovídají jejich kvalifikaci. Jejich podíl ve srovnání s předešlým šetřením před 4 lety je téměř stejný (73 % v roce 2005). Mladí maturanti zdravotnických oborů 20-24letí jsou na tom obdobně jako celek EAO, 25-29letí jsou na tom o něco lépe – 76 % z nich pracuje zcela v shodě se svým vzděláním. Vysoký podíl EAO pracujících v úplné shodě souvisí se specifickostí zdravotnických oborů a s nedostatkem pracovníků ve zdravotnictví.

Z početnějších skupin oborů dosahují relativně vysoké hodnoty úplné shody i maturanti oborů **Ekonomika a administrativa – 61 % EAO** a jejich podíl se ve srovnání s předešlým šetřením zvýšil (z 58 %), což lze hodnotit jako příznivý trend. Vysokých hodnot dosahují i maturanti skupin oborů **Obchod (52 %)**, **Pedagogika, učitelství a sociální péče (50 %)** a také **Gastronomie, hotelnictví a turismus (45 %)**.

Na druhém konci jsou naopak skupiny oborů, které dosahují nízkých hodnot úplné shody. Z tohoto hlediska jsou na tom nejhůře, stejně jako u předešlého šetření, maturanti skupiny oborů **Textilní a kožedělné výroby**. Jenom minimální počet EAO (**5 %**) se uplatňují ve shodě se svým vzděláním, což souvisí s vývojem odvětví v posledních dvou desetiletích u nás (podrobněji viz výše popis situace pro vyučené).

Nepříznivou situaci lze vnímat i u dalších oborů vzdělání – **strojírenských 14 %**, **zemědělských 20 %** a **potravinářských 22 % úplné shody**. Nejvíce znepokojivá situace je ve strojírenských oborech. Podíl absolventů 20-24letých pracujících v úplné shodě je ani ne 9 %, 25-29letých téměř 10 %, je to o něco více než při hodnocení shody v roce 2005.

Hrubá neshoda:

Hrubá neshoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání poukazuje na nesoulad mezi uplatněním absolventa a jeho přípravou. V případě hrubé neshody zaměstnanec (také absolvent) vůbec nevyužívá své kvalifikace, pracuje v zcela jiném oboru, na jiné pozici.

Maturanti odborného vzdělání dosahují nižších hodnot hrubé neshody (**27 %**) ve srovnání s vyučenými (36 %). Mladí absolventi jsou na tom o něco hůře než celek EAO. Absolventi ve věku 20-24 let ve 31 % a absolventi ve věku 25-29 let až ve 33 % nepracují na pozicích, které odpovídají jejich vzdělání.

Srovnání hrubé neshody vykonávaného zaměstnání a dosaženého vzdělání maturantů středních odborných škol jednotlivých oborů je omezené a do určité míry ovlivněné i nízkým počtem absolventů některých skupin oborů (na základě omezení velikosti vzorku VŠPS nelze jejich výsledky analyzovat).

Nejnižší hodnotu hrubé neshody ze sledovaných skupin oborů má skupina **zdravotnických oborů (12 %)**. Zdravotnické obory mají nejvyšší podíl EAO pracujících

v úplné shodě se svým vzděláním, v neshodě jich tedy pracuje málo. Tento fakt potvrzuje i specifický charakter jejich vykonávané činnosti.

Relativně dobrá situace z hlediska nižších hodnot hrubé neshody je také v oborech (do hodnocení jsou zahrnuty pouze čtenější obory) **ekonomických (25 %)**, **strojírenských (25%)** a také ve **stavebnických (28 %) a elektrotechnických (28 %)**. Situace z časového hlediska (srovnání s předešlým šetřením) se spíše zhoršuje (např. u zdravotnických oborů nárůst o 2 p.b.).

Špatná situace z hlediska hodnocení hrubé neshody je ve skupině oborů **Umění a užité umění (49 %)** a ve skupině **Textilní a kožedělná výroba (45 %)**. Vyšší hodnoty nalezneme i u dalších skupin - **Zemědělství a lesnictví**, nejvyšší u **hornických oborů**, ale jedná se o málo číselnou skupinu oborů, hodnocení je tedy obtížné.

Celkové hodnocení vybraných skupin oborů v kategorii maturanti OV:

Ekonomika a administrativa – z hlediska shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání je situace v této skupině oborů dobrá. Úroveň úplné shody EAO je vysoká, až 61 %. U mladých absolventů je podíl nižší, nedosahuje ani 50 % a hrubá neshoda je nadprůměrně vysoká (40 %). Ukazuje to určitou přeplněnost trhu práce absolventy ekonomických oborů a problémy části absolventů s uplatněním.

Tato skupina oborů vzdělání je nejčetnější z hlediska počtu absolventů končících studium na střední škole s maturitou. Nárůst počtu míst na středních školách (a tím nárůst počtu absolventů) vyvolala změna ekonomických a společenských poměrů na začátku 90. let minulého století, která výrazným způsobem ovlivnila vývoj ve všech ekonomických činnostech. Vznikla celá řada nových služeb a produktů, změnily se požadavky na odbornost pracovníků a celkové fungování a organizace ve firmách a institucích působících v této oblasti i podmínky a fungování trhu obecně. Významným mezníkem byl i vstup do Evropské unie. Výrazným způsobem se změnila i organizační a personální struktura zejména v organizacích se zahraničními vlastníky.

Absolventi ekonomických oborů středních škol nacházejí uplatnění jako kancelářští pracovníci, účetní, odborní referenti, bankovní poradci apod. V důsledku hospodářské krize jsou právě tyto administrativní profese často cílem 'zeštíhlování'. Rozvoj elektronizace služeb, veřejné správy i zdravotnictví představuje další hrozbu pro budoucí uplatnění těchto pracovníků, veřejný sektor by díky reformám měl i bez vlivu elektronizace snižovat počet zaměstnanců. Absolventů s vhodným profilem vzdělání bude na trhu práce v příštích letech dostatek¹⁷. Nadále se budou zvyšovat požadavky na odbornou kompetenci ve vybraných činnostech. Dá se však očekávat, že s postupem času budou i na tyto pracovní pozice stále častěji přijímáni absolventi VŠ a VOŠ.

Strojírenství a strojírenská výroba – situaci uplatnění absolventů na trhu práce z hlediska shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání lze hodnotit jako špatnou (u vyučených je situace naopak velice dobrá). Jenom 14 % EAO pracuje v úplné shodě, u mladých absolventů je tento podíl ještě nižší, nedosahuje ani 10 %. Třetina EAO pracuje v částečné shodě. Maturitní obory jsou koncipovány „široce“ a připravují absolventy tradičně pro velmi široké (univerzální) uplatnění, které však není hodnoceno jako „úplná shoda“, protože u hodnotitelů převládá tradičně názor o uplatnění těchto absolventů v konstrukčních a technologických činnostech, proto je podíl pracujících v úplné shodě tak nízký. Část absolventů maturitních oborů zastává práci, která je podle metodiky klasifikace zaměstnání určena pro vyučené. To souvisí se skutečností, že v mnoha dělnických povoláních se nároky na dovednosti absolventů zvyšují v souvislosti se vrůstající náročností některých činností a zaměstnavatelé dávají přednost při obsazování míst maturantům.

Strojírenství je tradičním odvětvím českého průmyslu s mírně nadprůměrným mzdovým ohodnocením a silným vývozem. Nyní vzhledem k rostoucí konkurenci na globálních trzích

¹⁷ <http://www.budoucnostprofesi.cz/budoucnost-profesi.html>

a zpomalení poptávky v klíčových zákaznických regionech, postižených hospodářskou krizí, bude zaměstnanost ve strojírenství klesat.

Skupina strojírenských oborů zahrnuje přípravu na širokou paletu pracovních pozic. Po skupině oborů Ekonomika a administrativa je tato skupina druhá nejčtenější z hlediska počtu absolventů. Pokles zaměstnanosti je hrozbou pro pracovníky s nízkou kvalifikací a ty, kteří byli pro zaměstnání v odvětví jen krátkodobě vyškoleni a mají malý základ pro profesní postup a zvyšování kvalifikace. Na druhé straně jsou pozice, kterým se bude dařit dobře - pracovníci konstrukce, technologie a design, nejlépe s kombinovanými znalostmi v oblasti strojírenství/slaboproudá elektrotechnika/ICT, tam však bude často potřebná vysokoškolská kvalifikace.

Šance na získání uplatnění absolventů v oboru se dlouhodobě mírně zhoršují. Na vině je recese zpracovatelského průmyslu a počínající odliv výrobců na trhy s levnější pracovní silou. U pracovníků s kombinovaným elektrotechnickým a strojírenským vzděláním by dlouhodobě ale neměl hrozit problém s uplatněním. Zvyšování kvalifikace tímto směrem je v této profesní skupině zárukou dlouhodobé perspektivy.

Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika - z hlediska hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání lze hodnotit uplatnění absolventů elektrotechnických oborů jako méně příznivé – jenom 30 % EAO pracuje na pozicích v úplné shodě se svým vzděláním. Podobně jako ve strojírenských oborech i zde je vysoký podíl těch, kteří se uplatňují na pozicích, které jenom částečně odpovídají jejich kvalifikaci, tj. v částečné shodě (34 % EAO). Z hlediska úplné shody jsou na tom 20-24letí absolventi hůře, 25-29letí naopak o něco lépe. Vysoký podíl těch, kteří pracují v částečné shodě, souvisí i s tím, že část absolventů s maturitou pracuje na pozicích, které jsou zařazeny jako pozice pro absolventy středního vzdělání s výučním listem. Se zvyšující se náročností některých úkonů a obsluhy strojů jsou tato pracovní místa obsazována maturanty, protože právě v oblasti elektroniky je pouhé vyučení naprosto nedostačující kvalifikací. Širší profil přípravy absolventů maturitních oborů středních škol umožňuje i jejich uplatnění v zaměstnáních, pro která sice nejsou přímo připravováni, ale kde dobře využijí získané kompetence.

Velké strukturální změny zasáhly i odvětví elektrotechniky. Část výroby, která nebyla konkurenceschopná, zanikla. Byly realizovány investice velkých zahraničních firem formou realizace projektů na tzv. zelené louce nebo získáním podílu v existujících firmách a následných investic do nových technologií. Vznikla nová centra elektrotechnické a elektronické výroby. V elektrotechnice a elektronice se nyní projevuje vliv hospodářské krize a pozastavení přílivu zahraničních investic pod vlivem hospodářské krize. Lze očekávat, že problémy budou mít pracovníci, kteří pracovali v převážně montážních závodech zahraničních investorů.

Příznivý vývoj nastal zejména ve výrobě výpočetní techniky, výrobě rádiových, televizních a spojových zařízení a ve výrobě optických vláken. V některých regionech se nyní projevuje nedostatek mladých kvalifikovaných techniků a zejména pracovníků v oblasti IT. Nároky na odbornou způsobilost rostou a mění se v čase. Problém s uplatněním by neměl hrozit zejména u pracovníků s kombinovaným elektrotechnickým a strojírenským vzděláním. Zvyšování kvalifikace tímto směrem je v této profesní skupině zárukou dlouhodobé perspektivy.

Zdravotnictví – tato skupina oborů má jednoznačně nejpříznivější výsledky hodnocení shody zaměstnání a získaného vzdělání. Až 72 % EAO pracuje v úplné shodě se svým vzděláním, se svou kvalifikací ze střední školy. Zároveň má také nejnižší podíl těch, kteří pracují v hrubé neshodě. Také u absolventů jsou výsledky obdobné, tj. velice příznivé. Dobré výsledky hodnocení úplné shody vykonávaného zaměstnání a získaného vzdělání ukazují na dobrou uplatnitelnost absolventů zdravotnických oborů na trhu práce. Toto odvětví je specifické tím, že z hlediska struktury zaměstnanosti je tu zaměstnán vysoce nadprůměrný podíl osob se střední úrovní vzdělání (střední zdravotnický personál), postupně však rostou nároky na jejich kvalifikaci a očekává se zde vyšší odborné nebo bakalářské vzdělání.

Na jedné straně se počet pracovních míst ve zdravotnictví za poslední roky významně navýšil (o 34 tis. v letech 2001-2007). Poptávka po službách zdravotnických zařízení stoupá. Důvodem zvyšujícího se počtu pracovních míst v uplynulých letech je mimo jiné rostoucí počet lidí ve vyšším věku. V příštích letech naroste počet pracovníků v soukromých zdravotnických pracovištích. Na straně druhé, s rostoucími nároky na kvalifikaci sester jich ubývá, roste naopak podíl pracovníků méně kvalifikovaných, kteří plní méně náročné úkoly vykonávané dříve zdravotními sestrami.

Stavebnictví, geodézie a kartografie – hodnocení uplatnění absolventů skupiny stavebních oborů z hlediska shody vzdělání a zaměstnání lze označit za průměrné. U EAO hodnoty 35 % u úplné shody a 28 % u hrubé neshody téměř odpovídají průměrným hodnotám, které v těchto kategoriích dosahují maturanti OV jako celek. Absolventi ve věku 20-24 let jsou na tom obdobně. Ale absolventi ve věku 25-29 let hůře – mají vysoký (42 %) podíl těch, co pracují v hrubé neshodě se svým dosaženým vzděláním. Od posledního šetření se podíl pracujících v úplné shodě u celku EAO i u mladých absolventů snížil.

Stavebnictví je v České republice velmi významným odvětvím. Útlum stavební výroby však způsobí pokles zaměstnanosti v odvětví v příštích letech. U pracovních míst s vyšším požadavkem na odbornost, na komunikaci s klientem a s vyšší mírou odpovědnosti jsou vyhlídky na uplatnění i v době ekonomické krize hodnoceny stále jako dobré. Více ceněné budou především nedostatkové a nové profese s kombinovanými znalostmi z více oborů (stavebnictví-elektrotechnika-automatizační technika) a orientací v nových trendech stavebního trhu (inteligentní budovy, úspory energií).

Zemědělství a lesnictví – stav shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání v zemědělství a lesnictví odpovídá celkovému vývoji a změnám v tomto odvětví, tj. situace je špatná. Nyní pracuje ani ne 20 % EAO na pozicích v úplné shodě se svým vzděláním a 42 % v hrubé neshodě. U mladých absolventů je tento stav ještě horší.

Zemědělství u nás se potýká s řadou problémů. Je vnímáno jako odvětví s relativně nižší perspektivou uplatnění - patří k odvětvím s vyšším věkovým průměrem a dlouhodobě trpí úbytkem zájmu ze strany mladých lidí. Počet pracujících v tomto odvětví má klesající tendenci. Ale i zde jsou nové trendy a profese určitého typu je nedostatek. Nové trendy v zemědělství mohou podpořit poptávku po pracovnících s vyšší či širší kvalifikací, např. rozvoj biopaliv a s tím spojená výstavba biopalivových stanic, ale i další rozvoj ekofaremu a produkce biovýrobků.

Gastronomie, hotelnictví a turismus – situace ve skupině gastronomických oborů je jenom o něco lepší, než je průměr sledované skupiny maturantů OV. Úplnou shodu zaměstnání a dosaženého vzdělání má až 45 % EAO (u absolventů 20-24letých až 50 %, u absolventů 25-29letých jenom 38 %) a hrubou neshodu dosahuje až 30 % EAO, což je více než zmiňovaný průměr všech maturantů OV. Situace se od posledního hodnocení shody v roce 2005 v této skupině oborů zhoršila, značně poklesl podíl EAO pracujících v úplné shodě se svým dosaženým vzděláním.

Poptávka po službách zejména v oblasti ubytování a stravování se zvýšila po otevření hranic. Na trh vstoupili podnikatelé a investoři ze zahraničí, odvětví se stalo více závislé na mezinárodní situaci, podléhá nejrůznějším globálním a lokálním vlivům. Nyní ho výrazně ovlivnila světová ekonomická krize. Zaměstnanost v těchto oborech je závislá na intenzitě turistického ruchu. Nejzásadnějšími problémy jsou i nadále přílišná vytíženost v sezóně a nedostatečná efektivita podniků cestovního ruchu, které nedovedou přilákat zájemce v dostatečném množství i mimo špičky turistické sezóny.

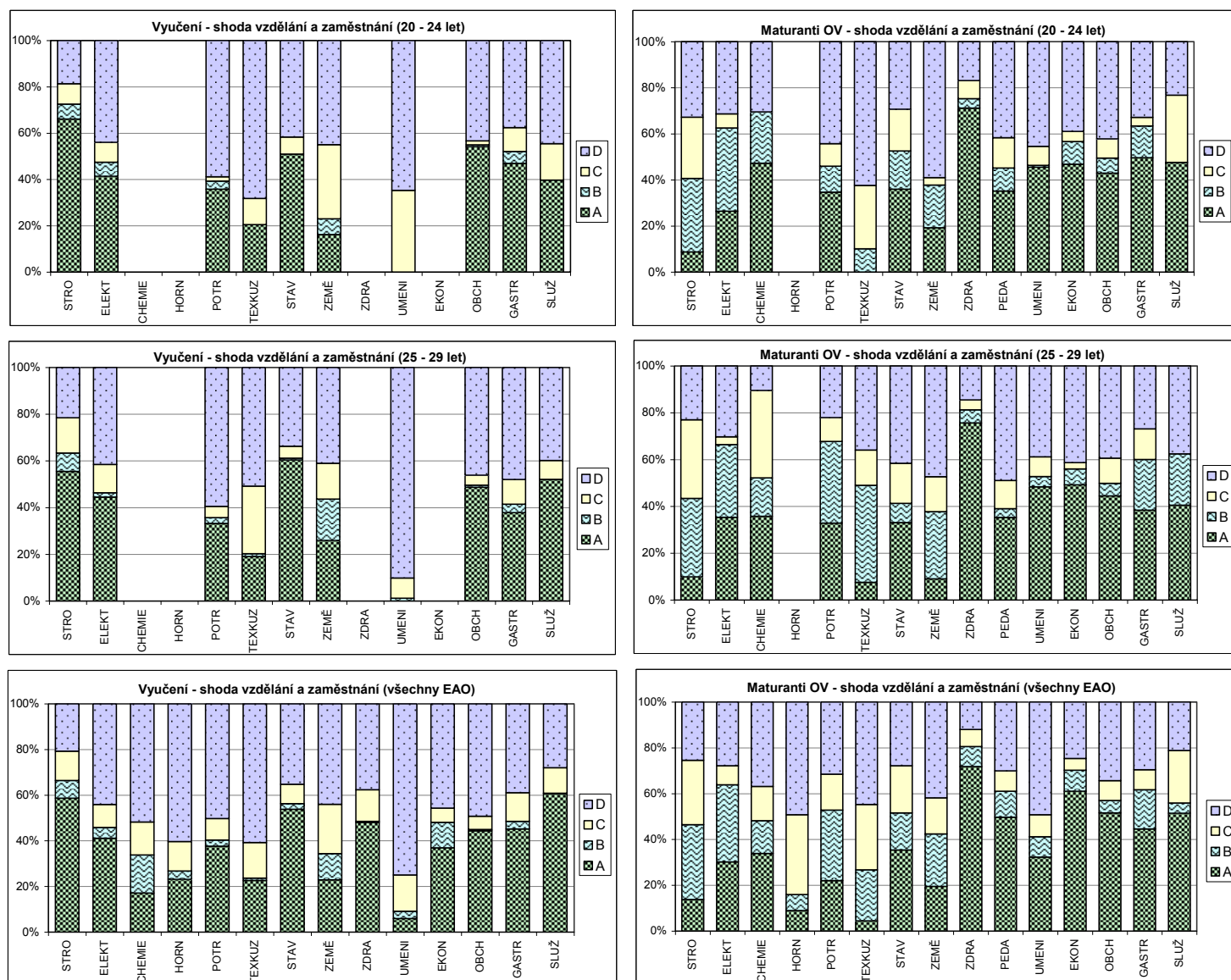
Změny v odvětví vyžadují i zvýšené nároky na zaměstnance. Očekává se prohlubování trendu zvyšování náročnosti spotřebitelů, kteří budou stále častěji vyhledávat produkty a služby, které jim budou šité na míru, a bude třeba jim výrazně individualizovat a přizpůsobovat nabídkové balíčky. Zvyšuje se i význam propagace, reklamy a komunikace, což se adekvátně projeví i v poptávce po kvalifikovaných pracovnících těchto oborů a zvyšováním nároků na maturitní absolventy této skupiny oborů.

Obchod – poměrně příznivě můžeme hodnotit situaci shody vzdělání a zaměstnání v této skupině oborů. Až 52 % EAO pracuje v úplné shodě se svým vzděláním, ale také 34 % v hrubé neshodě. Jenom malý podíl tedy pracuje v „přechodných kategoriích shody“ - částečné shodě a dílčí neshodě. Tato skupina oborů není koncipovaná tak široce jako např. skupina strojírenských oborů. Absolventi se tedy buď uplatní v oboru, nebo ne – je jenom málo pozic mimo jejich obor, kde uplatní aspoň částečně svou kvalifikaci.

Obchod je jedním z odvětví hospodářství, které se vyvíjí příznivě, i když hospodářská krize se projevuje i tady. Předpokládá se další konsolidace a koncentrace maloobchodních řetězců a také se bude pokračovat v rozšiřování maloobchodní sítě. S růstem životní úrovně se očekává i zvyšování spotřebitelské poptávky, ale především po kvalitních výrobcích a službách. Dále vzroste význam internetu jako informačního a komunikačního nástroje mezi zákazníkem a poskytovatelem služeb. Na trhu práce vznikla řada nových pracovních míst, které nemají kvalifikační základnu v středoškolském vzdělávání – např. telefonní operátoři. Výrazně rostou nároky na ICT znalosti, komunikační dovednosti, pružnost a adaptabilitu, a to především u pracovníků nižšího a středního managementu.

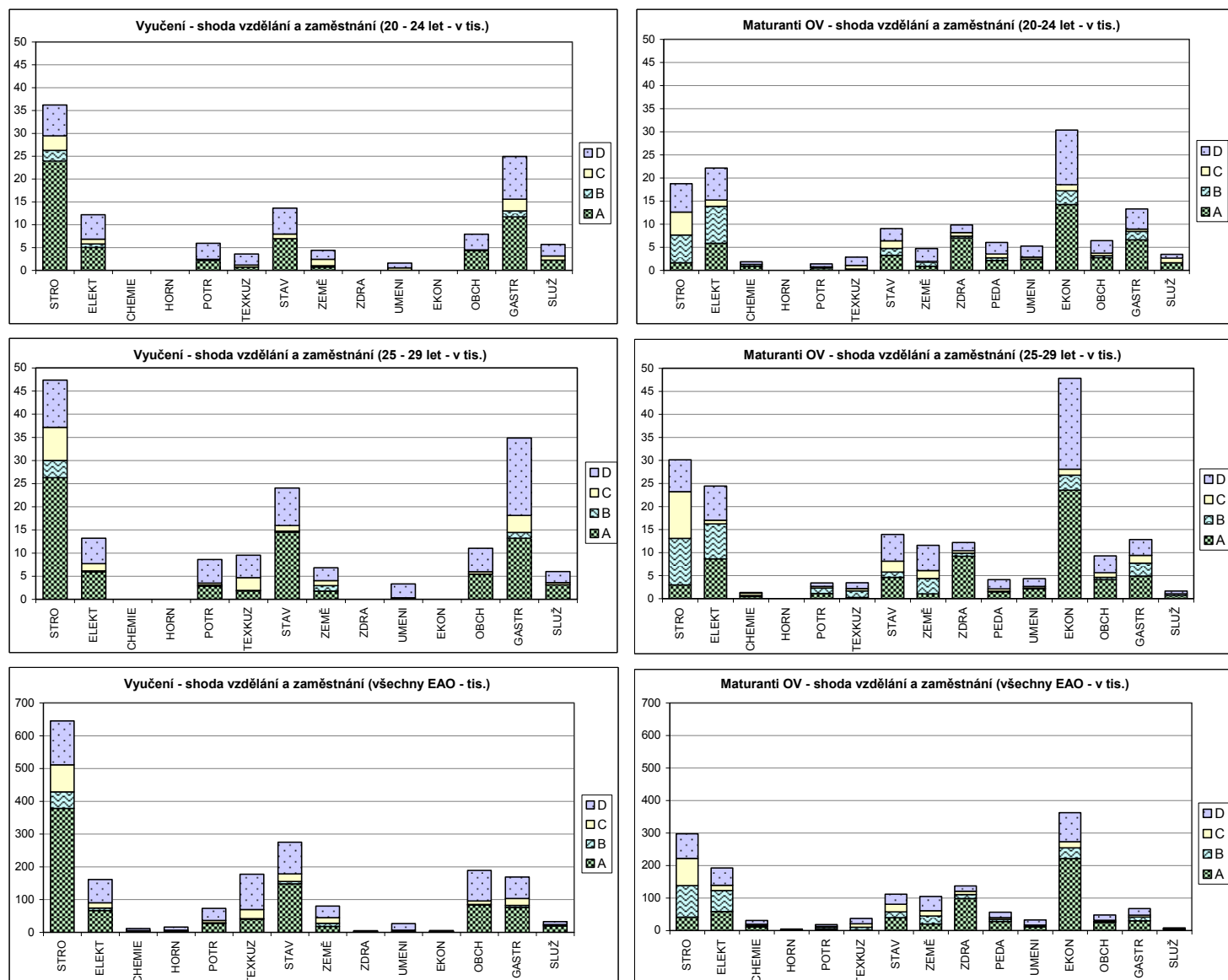
Obrázek 18: Hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání (2009, v %)

Škála hodnocení shody: A - úplná shoda, B - částečná shoda, C - dílčí neshoda, D - hrubá neshoda

Obrázek 19: Hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání (2009, abs.)

Škála hodnocení shody: A - úplná shoda, B - částečná shoda, C - dílčí neshoda, D - hrubá neshoda

6. Shoda zaměstnání a vzdělání

Po zhodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání se nám nabízí i zjišťování opačného vztahu, tj. zjistit a zhodnotit, jaké vzdělání mají pracovníci vykonávající jednotlivá zaměstnání. Zajímá nás, ve kterých profesích jsou zaměstnání pracovníci s odpovídajícím vzděláním, a naopak, u kterých profesí bychom hledali kvalifikované pracovníky připravované pro tuto činnost jenom stěží.

Zkoumaný výběrový soubor vymezený na základě určitých požadavků (viz kap. 5.1) zahrnuje více než 500 položek ve čtvrtém stupni třídění KZAM. Na jedné straně je tento vysoký počet zahrnujících zaměstnání výhodou pro velkou rozlišovací schopnost. Na druhé straně to způsobuje velké rozptýlení údajů i nepřehlednost získaných výsledků. Vzhledem k tomu, že jde o pouhé doplnění hlavního tématu této práce, po zvážení všech okolností

jsme se rozhodli pro určitá zjednodušení a spíše ilustrativní přístup než o systematické zkoumání této problematiky.

Z důvodů co nejobjektivnějšího hodnocení se výběrový soubor v tomto případě neomezil jenom na absolventy, ale zahrnuje všechny ekonomicky aktivní obyvatele. I nadále budeme rozlišovat mezi vyučenými a maturanty OV. Výběr zaměstnání byl omezen na ta, ve kterých se uplatňuje minimálně 2 000 pracovníků ve zkoumaných dvou kategoriích vzdělání, tj. u vyučených na ta zaměstnání, které zahrnují aspoň 2 tisíce lidí, podobně u maturantů. Tím se výběr zaměstnání zúžil na 153 u vyučených a 152 u maturantů.

Cílem zkoumání v této kapitole je zjistit zaměstnání, která jsou:

- vykonávaná pouze nebo v převažující míře pracovníky připravenými pro příslušnou práci (činnost),
- vykonávaná převážně pracovníky, kteří se pro příslušnou práci (činnost) nepřipravovali.

6.1 Zaměstnání vykonávaná pracovníky, kteří jsou pro výkon dané činnosti vzdělání

Vyhodnocení shody jsme také využili pro nalezení zaměstnání, která jsou vykonávaná pracovníky připravenými pro výkon dané práce, tj. kteří absolvovali příslušné středoškolské vzdělání. Do souboru analyzovaných zaměstnání byly zařazeny ty, které vykonávají absolventi skupin oborů sledovaných v předešlých kapitolách (seznam viz kap. 4.1).

Hodnocení „úplná shoda“ vyjadřuje soulad mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním. Objektem zkoumání se stala tedy ta zaměstnání, u kterých hodnoty úplné shody byly nejvyšší, jako hranici jsme stanovili podíl 75 %. Zaměstnání, která splňují uvedené podmínky, jsou zahrnuta do tabulky 3. Zaměstnání jsou seřazena sestupně, na vrcholu tabulky jsou ta s nejvyššími podíly úplné shody. Kromě čísla a zkráceného názvu zaměstnání ve čtvrtém stupni třídění KZAM tabulka obsahuje i další údaje. „P“ je podíl pracovníků připravených pro činnost a ve sloupci „skupina“ je uvedena skupina oborů vzdělání, ke které je zaměstnání přiřazeno.

Nejvyšších hodnot využití kvalifikace v zaměstnání (úplné shody) z řad **vyučených** se dosahuje v povoláních **dámský či pánský krejčí (97 %)** ze skupiny Textilní výroba a oděvnictví a **kadeřník a holič (také 97 %)** ze skupiny Osobní a provozní služby. V obou případech se jedná o zaměstnání, která jsou úzce specializovaná. V případě dámských a pánských krejčí je významným problémem posledních let jejich velký převis na trhu práce – poptávka po těchto pracovnících poklesla s restrukturalizací textilního oděvného průmyslu a uzavřením řady podniků (výroba, která nebyla schopná konkurovat dovozu levného textilu). Část z nich našla uplatnění v podnikatelské sféře jako drobní živnostníci. Absolventi učebních oborů ale v posledním období hledají obtížně uplatnění na trhu práce.

Poslední sloupec tabulky 3 nám poskytuje informace, ke kterým skupinám oborů přísluší zaměstnání, u kterých je výrazně vysoký podíl těch, kteří pracují ve shodě se svým vzděláním. Nejčastěji se vyskytují skupiny **strojírenských, stavebních a elektrotechnických oborů** (strojírenství je zároveň nejpočetnější skupinou oborů z hlediska počtu absolventů). Četnější výskyt zaměstnání s vysokou úplnou shodou byl i u skupiny oborů **Textilní a oděvní výroba**. Po jednom se do přehledu dostala i zaměstnání korespondující se vzděláním v oborech skupin Osobní a provozní služby a Gastronomie, hotelnictví, turismus.

Ze zaměstnání, které vykonávají **maturanti OV** nejvyšších hodnot úplné shody (a tedy plného využití kvalifikace a dosaženého vzdělání), dosahují především zaměstnání ze skupiny oborů Zdravotnictví, **100 % sestry pro intenzivní péči, 97 % ošetřovatelé, všeobecné zdravotní sestry, 95 % sestry pro péči o dítě a farmaceutičtí asistenti a 94 % zubní asistenti**. Z ostatních zaměstnání se přes 90 % přehouplo pouze s **97 % pedagogové pro předškolní výchovu**. Ve vyjmenovaných oborech je situace obdobná se situací před 4 roky v předešlém šetření. Tato vysoká shoda je dána i tím, že pro daná

zaměstnání je jednoznačně předepsána dosažená kvalifikace a pracovníci, kteří určené vzdělání nemají, je nemohou vykonávat.

Tabulka 3: Podíl pracovníků v zaměstnáních, kteří jsou pro výkon dané činnosti připravováni

KZAM	Vyučení	P	skupina
7433	dámští a pánští krejčí a kloboučníci	97%	textil
5141	kadeřníci a holiči	97%	služby
7137	stavební a provozní elektrikáři	93%	elektrotechnika
7136	instalatéři, potrubáři, stavební zámečníci, klempíři	90%	staveb., stroj.
7231	mechanici a opraváři motorových vozidel (kromě autoklempířů)	89%	strojírenství
7142	lakýrníci a pracovníci v příbuzných oborech	88%	stroj., staveb.
7222	nástrojaři, kovomodeláři, kovodělníci, zámečníci	87%	strojírenství
7437	čalouníci a pracovníci v příbuzných oborech (vč. autočalouníků)	85%	textil
7436	švadleny, vyšíváči a pracovníci v příbuzných oborech	85%	textil
7122	zedníci, kameníci, omítkáři	84%	stavebnictví
7221	kováři, obsluha kovacích lisů, obsluha bucharů	83%	strojírenství
7235	mechanici a opraváři obráběcích strojů, zemědělských strojů	83%	strojírenství
7213	výrobci a opraváři výrobků a dílů z plechů	82%	strojírenství
7223	seřizovači a obsluha obráběcích strojů	82%	strojírenství
7246	montéři a opraváři silnoproudých elektrických vedení	82%	elektrotechnika
7212	svářeči, řezači plamenem a páječi	81%	strojírenství
8125	obsluha zařízení na tváření kovů ve válcovnách	81%	strojírenství
7241	elektromechanici, opraváři a seřizovači ruz.typů elektr.zařiz.,přístr.	81%	elektrotechnika
7124	tesaři a truhláři	80%	stavebnictví
7224	brusiči, leštiči a ostříči nástrojů	80%	strojírenství
8262	obsluha tkacích a pletacích strojů	79%	textil
8263	obsluha šicích a vyšívacích strojů	78%	textil
8211	obsluha automatických nebo poloautomatických obráběcích strojů	77%	strojírenství
5122	kuchaři	76%	gastronomie
KZAM	Maturanti OV	P	skupina
3235	sestry pro intenzivní péči	100%	zdravotnictví
3231	ošetřovatelé, všeobecné zdravotní sestry	98%	zdravotnictví
3320	pedagogové pro předškolní výchovu	97%	vzdělávání
3233	sestry pro péči o dítě	95%	zdravotnictví
3228	farmaceutičtí asistenti	95%	zdravotnictví
3225	zubní asistenti	94%	zdravotnictví
2213	agronomové, šlechtitelé a odborníci v příbuzných oborech	89%	zemědělství
3442	berní a daňoví pracovníci	87%	ekonomika
3226	rehabilitační a fyzioterapeutičtí pracovníci (vč. odb. masérů)	85%	zdravotnictví
4111	písačky - opisovačky, stenotypistky	84%	ekonomika
3113	elektrotechnici	83%	elektrotechnika
3115	strojírenští technici	81%	strojírenství
6130	pěstitelé a chovatelé orientovaní na trh (smíšené hospodářství)	81%	zemědělství
2441	ekonomové - vědečtí pracovníci, specialisté, experti	80%	ekonomika
3212	technici v agronomii, v lesnictví a v zemědělství	79%	zemědělství
3443	pracovníci sociálního a důchodového zabezpečení	79%	ekonomika
1225	vedoucí pracovníci v restauracích a hotelích	79%	gastronomie
3123	operátoři průmyslových robotů, NC strojů	78%	elektrotechnika
2142	projektanti staveb a areálů, stavební inženýři	78%	stavebnictví
3433	pracovníci v oblasti účetnictví, fakturace, rozpočtnictví, kalkulace	77%	ekonomika
3114	elektronici a technici v radiokomunikacích a telekomunikacích	77%	elektrotechnika
3311	vychovatelé v družinách, klubech, domovech dětí a mládeže apod.	75%	vzdělávání

Z celkového pohledu na vývoj od minulého šetření se situace mírně zhoršila. Hranici 90 % překonalo pouze 6 zaměstnání, předtím 9 zaměstnání. Až na výjimky se podíl zaměstnanců s plným využitím kvalifikace u většiny zaměstnání snížil a dosahuje nižších hodnot (výjimkou jsou např. agronomové nebo berní a daňoví pracovníci).

Situace v nejčtenější skupině **ekonomických oborů** se však zlepšila. Přes stanovenou hranici 75% podílu pracovníků s úplnou shodou zaměstnání a vzdělání se dostalo více zaměstnání a některá zaměstnání navýšila svoje podíly. Nejlépe z hlediska využití kvalifikace jsou na tom berní a daňoví pracovníci, písaři i ekonomové - vědeckí pracovníci, specialisté a experti nebo pracovníci sociálního a důchodového zabezpečení. Většinou jde o vysoce kvalifikované činnosti v oblasti ekonomiky a administrativy.

U většiny zaměstnání, která se nacházejí v přehledu v tabulce 3, je zřejmé, že jde o vysoce kvalifikovaná zaměstnání, která může jenom stěží vykonávat někdo, kdo nebyl pro danou činnost připravován. Zároveň se pravděpodobně jedná o zaměstnání, ve kterých se absolventi dobře uplatňují na trhu práce a absolventi příslušných kvalifikací mají zájem vykonávat činnost pro kterou byli připraveni.

6.2 Zaměstnání vykonávaná pracovníky, kteří pro výkon dané činnosti nebyli vzděláni

Pro nalezení zaměstnání, která jsou ve velké míře vykonávaná pracovníky, kteří neabsolvovali školní vzdělání potřebné pro danou činnost, jsme využili hodnocení „hrubá neshoda“. Ta nám vyjadřuje zásadní nesoulad mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním. Seřadili jsme tedy zaměstnání podle hodnoty podílu pracovníků v kategorii hrubé neshody. Jako spodní hranici jsme stanovili podíl 75 %. Zaměstnání, která splňují všechny podmínky, jsou zahrnuta do tabulky 4. Zaměstnání v tabulce jsou seřazena sestupně, kromě čísla a zkráceného názvu čtvrtého stupně třídění KZAM obsahuje tabulka i další údaje. „P“ je podíl pracovníků nemajících potřebnou kvalifikaci k výkonu daného zaměstnání (jsou v hrubé neshodě se svým dosaženým středním vzděláním). „Skupina“ (zde představuje něco jiného než „skupina“ v tab. 3) představuje skupinu oborů, ve které pracovníci v daném zaměstnání získali vzdělání nejčastěji¹⁸.

Ve značné míře se zde objevují zaměstnání, pro která školská sféra absolventy nepřipravuje (např. poštovní doručovatelé nebo pracovníci bezpečnostních orgánů). Nachází se zde ale i několik případů, kde příprava existuje (např. umělečtí truhláři, řezbáři a výrobci výrobků ze dřeva). Zajímavé je nejenom zjištění profesí, které vykonávají lidé bez příslušné kvalifikace, ale také z jakých skupin oborů tito pracovníci přicházejí. Existuje vysoký předpoklad, že právě v těchto skupinách oborů je připravován nadměrný počet absolventů, kteří nejsou schopni se uplatnit na trhu práce nebo z různých důvodů nemají zájem uplatnit se ve vystudovaném oboru. Část z uvedených zaměstnání je spíše na částečné či krátkodobé úvazky a vykonávají je obvykle studenti (např. telefonisté) či důchodci (domovníci a správci domů nebo vrátní a hlídači, prodavači vstupenek atd.).

Vyučení, kteří vykonávají zaměstnávání bez příslušné kvalifikace, jsou nejčastěji vzděláni v oborech skupin **strojírenských oborů, textilní a kožedělné výroby a obchodu**. Vyučení ze skupiny Obchod vykonávají zaměstnání, která aspoň částečně korespondují s názvem skupiny, ve které se vyučili – sekretářky a sekretáři, ruční baliči a pytlouači a také nižší účetní a úředníci. U skupiny textilních a strojírenských oborů je situace jiná. Absolventi se vyskytují i v činnostech, kde bychom je vůbec neočekávali – např. sociální pracovníci, recepční nebo i pečovatelé v domácnosti.

Maturanti OV, kteří se objevují v zaměstnáních, na která nebyli připravováni, se vyskytují zejména ve skupinách **ekonomických a strojírenských oborů**, což jsou nejčtenější skupiny oborů. Hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání tomu také odpovídalo. Čtvrtina absolventů se vůbec neuplatňuje ve své dosažené kvalifikaci, ale ve zcela jiných zaměstnáních, která nekorespondují s jejich vzděláním, tj. jejich zaměstnání je v hrubé neshodě s dosaženým vzděláním. Maturanti ze

¹⁸ V tabulce 4 – vyučení: 4115 sekretářky a sekretáři – „P“ = 100 % vyjadřuje, že v kategorii vyučení jsou všechny pozice sekretářek obsazené vyučenými pracovníky, kteří nemají na výkon dané činnosti formální kvalifikaci. Ze sloupce „skupina“ je zřejmé, že nejvíce těchto vyučených na pozicích sekretářek získalo vzdělání v oborech skupiny Obchod.

skupiny ekonomických oborů pracují na pozicích, které jsou vhodné pro vyučené nebo pro nekvalifikované a pro které středoškolská sféra absolventy nepřipravuje – např. poštovní doručovatelé nebo telefonisté.

Tabulka 4: Podíl pracovníků v zaměstnáních, kteří pro výkon dané činnosti nejsou připravováni

KZAM	Vyučení	P	skupina
3439	ostatní odborní administrativní pracovníci jinde neuvedení	100%	gastronomie
3460	sociální pracovníci	100%	textil+kožeděl.
4115	sekretářky, sekretáři	100%	obchod
5149	ostatní prac. osob. služeb (např. prac. v lázních, hosteska, společnice ap.)	100%	obchod
5169	ostatní prac. ochrany a ostrahy (např. tělesní strážci, plavčíci, polesní apod.)	100%	strojírenství
7421	impregnační a úpraváři dřeva	100%	strojírenství
8139	obsluha ostatních zařízení na výrobu skla a keramiky a obsluha	100%	stavebnictví
8313	brzdaři, signalisté, výhybkáři, posunovači apod.	100%	strojírenství
9161	sběrači odpadků, popeláři	100%	strojírenství
9162	metaři, čistíči záchodků, žump, kanálů apod. zařízení	100%	strojírenství
9322	ruční baliči a pytlouči	100%	obchod+textil
9339	pom. a nekvalifik. prac. v dopravě, ve skladech, v telekom. a na poštách apod.	100%	strojírenství
9152	vrátní, hlídači, uvaděči a šatnářky	99%	strojírenství
4190	ostatní nižší úředníci jinde neuvedení	98%	obchod
4142	poštovní doručovatelé, úředníci v třídárnách	98%	textil+obchod
9132	pomocníci a uklízeči v kancelářích, hotelích, nemocnicích a jinde	98%	textil
1316	vedoucí, ředitelé v dopravě, skladování, telekomunikacích a na poštách	95%	strojírenství
7422	umělečtí truhláři, řezbáři a výrobci výrobků ze dřeva vč. opravářů	92%	strojírenství
8240	obsluha automatických nebo poloautomatických dřevoobráběcích strojů	92%	strojírenství
7322	dělníci při výrobě skla, skláři vč. brusičů a leštičů	90%	strojírenství
5133	pečovatelé v domácnosti (o nemocné, invalidy, přestárlé občany apod.)	90%	textil+obchod
4222	recepční	89%	textil
4121	nižší účetní	89%	obchod+elekt.
3119	ostatní techničtí pracovníci jinde neuvedení	88%	strojírenství
8283	montážní dělníci montující elektronická zařízení	87%	textil
8285	montážní dělníci montující výrobky ze dřeva a podobných materiálů	83%	stroj+gastron.
6141	dělníci pro pěstění a ošetřování lesa	82%	textil
9321	pomocní a nekvalifikovaní montážní a manipulační dělníci	79%	stroj+textil
5132	pečovatelé a pom. ošetřovatelé v zař. sociální péče, v nemocnicích a pod.	77%	textil
KZAM	Maturanti OV	P	skupina
4142	poštovní doručovatelé, úředníci v třídárnách	100%	ekonomika
5162	pracovníci bezpečnostních orgánů (např. policisté, strážníci, ostraha apod.)	100%	strojírenství
5169	ostatní prac. ochrany a ostrahy (např. tělesní strážci, plavčíci, polesní apod.)	100%	stroj+elektro
8333	obsluha jeřábů, zdvihacích a podobných manipulačních zařízení	100%	strojírenství
9152	vrátní, hlídači, uvaděči a šatnářky	100%	stavebnictví
9321	pomocní a nekvalifikovaní montážní a manipulační dělníci	100%	elektro+zem.
9339	pom. a nekvalifik. prac. v dopravě, ve skladech, v telekom. a na poštách apod.	100%	strojírenství
5163	pracovníci nápravné výchovy (vězenští dozorcí)	99%	strojírenství
8321	řidiči osobních a malých dodávkových automobilů, taxikáři	97%	strojírenství
4223	telefonisté	94%	ekonomika
9132	pomocníci a uklízeči v kancelářích, hotelích, nemocnicích a jinde	92%	ekonomika
9141	domovníci, správci domů	88%	strojírenství
2451	spisovatelé, autoři, kritikové, novináři, redaktori	86%	elektro+ekon.
8283	montážní dělníci montující elektronická zařízení	83%	ekonomika
7125	stavební montážníci	77%	elektrotechnika
3133	obsluha vysílacího telekomunikačního zařízení	76%	elektrotechnika
3482	trenéři, cvičitelé a úředníci sportovních podniků a klubů	76%	strojírenství

6.3 Přehled zaměstnání, která nejčastěji vykonávají pracovníci připravení v uvedených skupinách oborů vzdělání

Trochu jiný pohled na zaměstnání nám umožňují tabulky v **příloze 1**. Obsahují údaje o vyučených a maturantech OV odděleně. **Pro každou skupinu oborů jsou uvedena zaměstnání, která nejčastěji vykonávají pracovníci připravení v oborech této skupiny.** Umožňují tak nahlédnout do struktury zaměstnání, která jsou nejčastěji vykonávána pracovníky vzdělanými v oborech uvedených skupin oborů. Jsou zde uvedena jenom zaměstnání, která dosahují minimálně 2% podílu pracovníků vzdělaných v oborech dané skupiny. Pro ucelenější představu je u každé skupiny oborů uveden celkový počet EAO, u každého zaměstnání je pak uveden počet a podíl pracovníků, kteří v něm pracují. Sloupec „náčet“ nám podává informaci o tom, jaký podíl pracovníků s daným vzděláním je v uvedených zaměstnáních zahrnut.

Za povšimnutí stojí zejména skupina Strojírenství a strojírenská výroba, která zahrnuje nejvyšší počet vyučených a u maturantů OV, je to druhá nejčetnější skupina oborů. A také skupiny oborů Ekonomika a administrativa, která dominuje u maturantů OV.

Výraznou dominanci jednoho zaměstnání a dalších souvisejících se získaným vzděláním nacházíme u **skupiny oborů Zdravotnictví**, kde jako ošetřovatelé a všeobecné zdravotní sestry pracuje až polovina všech EAO, další pak v zaměstnáních zdravotnického charakteru. Největší dominance jednoho zaměstnání (57 %) je však u vyučených ve skupině **Osobní a provozní služby**- Kadeřníci a holiči. Významné hodnoty jsou dále u vyučených v oborech skupin **Obchod, Gastronomie, hotelnictví a turismus a Stavebnictví** (zde je to i u pracovníků s maturitním vzděláním). Také v ostatních skupinách oborů (s výjimkou dvou) nacházíme na prvních místech minimálně dvě zaměstnání, která odpovídají získanému vzdělání.

Dvě skupiny oborů však jsou výjimečné – je to skupina učebních oborů zemědělských a skupina zahrnující obory textilní a kožedělné výroby, jak učební, tak maturitní. Zde je nejen velká rozptýlenost v různých zaměstnáních, která často nesouvisí se získaným vzděláním, ale velice znepokojuje je skutečnost, že tato nesouvisející zaměstnání jsou na prvních dvou místech. Pro vyučené v zemědělských oborech je nejčastějším zaměstnáním řidič nákladních vozidel a tahačů nebo prodavač v obchodě. U vyučených v textilních a kožedělných oborech je to prodavač v obchodě nebo pracovník a uklízeč v kancelářích, hotelích apod.; u maturantů rovněž prodavač a dále pracovník v oblasti účetnictví, fakturace apod.

Podrobnější údaje o složení pracovníků vykonávajících určitá zaměstnání z hlediska vzdělání jsou uvedeny v **příloze 2** a v **příloze 3**. V těchto tabulkách jsou uvedena zaměstnání, ve kterých je zaměstnáno více než 2 tisíce ekonomicky aktivních obyvatel. **Pro každé zaměstnání je uveden podíl pracovníků se vzděláním ve skupinách oborů uvedených v záhlaví tabulky, kteří v daném zaměstnání pracují.**

V příloze 2 jsou seřazena zaměstnání sestupně od zaměstnání s nejvyšším podílem v jedné skupině oborů, tj. podle maxim (např. MAX 100 % mají učitelé předškolní výchovy vzdělaní ve skupině oborů 75 a sestry pro intenzivní péči vzdělané ve skupině oborů 53) a obsahuje zaměstnání s více než 60% podílem v jedné skupině oborů. MAX je tedy maximum podílu nejfrekventovanější skupiny oborů vzdělání v daném zaměstnání. Kromě maxima je u každého zaměstnání uveden i celkový počet pracujících v daném zaměstnání a procentní podíly pracovníků jednotlivých skupin oborů vzdělání v daném zaměstnání.

V příloze 3 jsou zaměstnání z tabulky 2 seřazena podle KZAM z důvodu lepší orientace v případě hledání konkrétního zaměstnání.

Nejvyššího podílu dosáhla 2 zaměstnání - **učitelé předškolní výchovy a sestry pro intenzivní péči**, které v 100 % jsou vzdělaní v odpovídajících skupinách oborů, tj. Vzdělávání učitelů a pedagogické vědy a u sester Zdravotnictví. Naopak nejnižší maximální podíly nacházíme na konci tabulky 2 u zaměstnání typu pečovatelé a sociální

pracovníci a montážní dělníci montující elektrotechnická zařízení – kde maximum tvoří necelých 20 % (často ve skupině oborů textilní a kožedělné výroby, což vůbec neodpovídá těmto zaměstnáním). Zbýlých více než 80 % je vzdělaných v mnoha dalších skupinách oborů, což vypovídá o vysokém rozptylu kvalifikace pracovníků pracujících v těchto zaměstnáních.

7. Závěr

Provedená analýza shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání přináší informace z oblasti uplatnění absolventů škol na trhu práce. Poznatky z hodnocení uplatnění absolventů z hlediska úrovně dosaženého vzdělání a pak hlouběji i z hlediska odbornosti, tj. z hlediska úrovně dosaženého vzdělání i vhodnosti absolvovaného vzdělání pro výkon příslušného zaměstnání.

Ze sledování vývoje podílu absolventů jednotlivých kategorií vzdělání vyplývá, že **počty absolventů středního vzdělání postupně klesají**. Výrazně poklesl především počet absolventů **středního vzdělání s výučním listem**. Ve struktuře absolventů podíl vyučených dlouhodobě klesá a naopak podíl maturantů se zvyšuje. Dochází také k pozvolnému posunu u zaměstnání. Maturitní vzdělání je požadováno i u těch pozic, u kterých v minulosti postačovalo vzdělání s výučním listem.

Mění se situace na trhu práce podmiňuje i změny v zájmu o obory i výběr střední školy. Dlouhodobě klesá poptávka po učňovských profesích – kromě demografického poklesu počtu žáků se jedná i o výrazný pokles zájmu ze strany žáků a rodičů po studiu v oborech s výučním listem. Studenti dávají při výběru přednost vzdělávacím programům s maturitní zkouškou.

Výrazné změny se odehrávají v profesní struktuře absolventů. Ze čtyř vytvořených hlavních tříd zaměstnání nejvíce vyučených spadá do skupiny kvalifikovaných dělníků a výrobců. Maturanti OV jsou nejvíce zastoupeni ve třídě středních a vyšších odborných pracovníků a úředníků. Poměrně vysoký podíl maturantů OV na pozicích kvalifikovaných dělníků a výrobců je dán tím, že součástí jejich přípravy v mnohých oborech je i odborný výcvik, takže jsou vlastně i vyučeni, a jsou tedy připraveni pro náročné dělnické práce.

Samotné hodnocení shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání, tj. hodnocení úrovně i odbornosti absolvovaného vzdělání ve vykonávaném zaměstnání, vypovídá o využití získané kvalifikace v reálných podmínkách na trhu práce. **Úplnou shodu vzdělání a zaměstnání** (plné využití kvalifikace) **vykazuje téměř polovina (47 %) všech vyučených a 40 % všech maturantů**.

Vyučení dosahují poměrně vysoké hodnoty podílu těch, kteří pracují v úplné shodě, na straně druhé ale také vysoké hodnoty těch, kteří pracují v hrubé neshodě. Až 37 % vyučených pracuje na pozicích, které neodpovídají jejich vzdělání a kde nevyužívají svoje získané vzdělání a kvalifikaci.

Maturanti středního odborného vzdělávání jsou ve srovnání s vyučenými připravováni na výkon svého povolání v širších profilacích, tj. připravují se pro širší škálu uplatnění. Projevuje se to vyššími podíly maturantů, kteří pracují v částečné shodě nebo v dílčí neshodě vzdělání a zaměstnání. Absolventi maturitních oborů ve srovnání s vyučenými dosahují nižších hodnot hrubé neshody, v průměru jenom 28 %.

Z hlediska skupin oborů nejlepších výsledků hodnocení shody vzdělání a zaměstnání u **vyučených** dosáhli **absolventi strojírenských oborů**, úroveň úplné shody je zde vysoká téměř 60 %. Vysoké hodnoty shody dosahují i všichni EAO ze skupiny Osobní a provozní služby, nejmladší absolventi však mají hodnoty podstatně nižší (40 %). Špatná situace, tedy malý podíl těch absolventů, kteří v zaměstnání využívají kvalifikace, je ve skupinách oborů textilních a kožedělných.

U **maturantů OV** je nejpříznivější situace ve skupině oborů **Zdravotnictví** a také v nejčetnější skupině **Ekonomika a administrativa**. Ve skupině oborů ze zdravotnictví dosahuje úplné shody až 72 % absolventů, u ekonomů je to 60 % u EAO a 50 % u mladých

absolventů. Naopak znepokojuje je situace z hlediska výsledků hodnocení shody vzdělání a zaměstnání ve skupinách Textilní a kožedělná výroba a Umění a užité umění. Nejzávažněji se nás ale dotýká zjištění stavu ve skupině strojírenských oborů. Jenom 14 % absolventů pracuje na pozicích v úplné shodě se svým získaným vzděláním a tedy jenom zlomek absolventů plně využívá své kvalifikace. Značná část absolventů pracuje buď v částečné shodě nebo dílčí neshodě. Je to způsobeno širší profilací maturitních oborů a vyšším podílem maturantů pracujících na pozicích dříve určených pro vyučené. Pak jsou maturanti strojírenských oborů vykazováni na pozicích nižších (i když reálně náročnějších) a hodnota shody je udávána ve stupni „částečná shoda“.

Hodnocení shody nám poskytlo i informace o využití kvalifikace v jednotlivých zaměstnáních. Z řad vyučených nejvýraznější měrou využívají své kvalifikace v zaměstnání dámský a panský krejčí a kadeřník a holič. Ze zaměstnání, která vykonávají *maturanti OV*, na předních místech dominují zaměstnání ze skupiny oborů Zdravotnictví – sestry pro intenzivní péči, ošetrovatelé, všeobecné zdravotní sestry, sestry pro péči o dítě, farmaceutičtí asistenti a zubní asistenti. Z ostatních zaměstnání takovou dominanci dosahují pouze pedagogové pro předškolní výchovu.

Nejzajímavější kategorie z hlediska hodnocení shody je hrubá neshoda. **Vysoké hodnoty hrubé neshody** na jedné straně **poukazují na nesoulad mezi strukturou a objemy absolventů se strukturou potřeb trhu práce**. Na druhé straně ukazují na **adaptabilitu a flexibilitu absolventů**. Vede to k úvahám o změnách ve vzdělávacím systému a přípravě absolventů pro výkon svého povolání. Zároveň k potřebě informovat potencionální studenty jednotlivých oborů o možnostech uplatnění a o problémech s tím souvisejících, aby jejich rozhodnutí studovat daný obor bylo zvaženo a přihlédnuto k budoucím možnostem jejich uplatnění po ukončení studia.

Profesní struktura absolventů středního vzdělání s výučním listem i těch s maturitní zkouškou a odborným výcvikem je mírně odlišná od struktury ekonomicky aktivního obyvatelstva. Na uplatnění absolventů (20-24letí) má vliv řada faktorů. Jedním z nich je vystudovaný obor. Zájem o studia v různých oborech se postupně mění. Nedostatkovým zbožím na trhu práce se stávají řezníci, zedníci, tesaři, strojírní mechanici, nástrojaři a skláři. Důležitým faktorem je také současná ekonomická situace a hospodářský vývoj, které mají přímý vliv na trh práce. V čase ekonomické krize, která je také nyní, je zájem ze strany zaměstnavatelů o absolventy nižší a ti hůře nacházejí uplatnění. Lépe se uplatní ti, kteří během studií získávali pracovní zkušenosti alespoň formou brigád (odborných stáží, studia v zahraničí).

Absolventi mají při hledání pracovního uplatnění několik výhod i nevýhod, které v konečném důsledku mají velký vliv na jejich pracovní zařazení. Často se stává, že absolvent po ukončení studia nemá konkrétnější představu o směru pracovního uplatnění a své kariéry a přijme pracovní nabídku, která se zrovna naskytne. Někteří absolventi se naopak během studia ujistili, že ve vystudovaném oboru pracovat nechtějí a hledají si uplatnění jinde.

Největším handicapem absolventů středního vzdělání je malá praxe a praktické znalosti – absolventi s výučním listem se často ani u odborných praxí nedostanou do firem. Jejich nezkušenost a neznalost pracovních postupů může být v některých případech výhodou. Jsou společnosti, které preferují nezkušené absolventy, kteří nemají žádné špatné pracovní návyky a z tohoto důvodu se velmi dobře přizpůsobí organizační kultuře i pracovním požadavkům zaměstnavatele.

Naopak výhodou absolventů jsou nižší mzdové požadavky oproti starším pracovníkům, kteří mají více pracovních zkušeností. Absolventi jsou také často dobře teoreticky připraveni ve svém oboru, znají technologické novinky, současné trendy. Také velmi dobře zvládají s výpočetní technikou, moderními technologiemi a jejich jazyková příprava je také většinou na lepší úrovni.

8. Přílohy

Příloha 1: Nejfrekventovanější zaměstnání – počty a podíly EAO (2009) – kap. 6.3

Vyučení	v tis.	%	náčet
celkem Strojírenství a strojírenská výroba	645,0	100%	
7222 nástrojaři, kovomodeláři, kovodělníci, zámečníci	79,4	12%	12%
8324 řidiči nákladních automobilů a tahačů	64,8	10%	22%
7231 mechanici a opraváři motorových vozidel	40,3	6%	29%
7235 opraváři obráb.strojů, zem.strojů a stroj. zařiz.	22,6	4%	32%
7212 svářeči, řezači plamenem a páječi	20,9	3%	35%
7223 seřizovači a obsluha obráběcích strojů	18,5	3%	38%
8211 obsluha autom.nebo poloaut.obráběcích strojů	17,0	3%	41%
8321 řidiči osobních a malých dod.automobilů, taxikáři	12,3	2%	43%
8323 řidiči autobusů, trolejbusů a tramvají	12,1	2%	45%
8331 obsluha zemědělských a lesních strojů	12,1	2%	47%
7136 instalatéři, potrubáři, stavební zámečníci, klempíři	11,6	2%	48%
4131 úředníci ve skladech	11,5	2%	50%
8332 obsluha zemních a příbuzných strojů	10,3	2%	52%
celkem Elektrotech., telekom. a výpočetní technika	161,0	100%	
7241 elektromechanici, opraváři a seřizovači	31,3	19%	19%
7137 stavební a provozní elektrikáři	16,1	10%	29%
3113 elektrotechnici	4,5	3%	32%
8324 řidiči nákladních automobilů a tahačů	4,3	3%	35%
5211 prodavači v obchodech	4,0	2%	37%
8321 řidiči osobních a malých dod.automobilů, taxikáři	3,5	2%	40%
7136 instalatéři, potrubáři, stavební zámečníci, klempíři	3,4	2%	42%
7246 montéři a opraváři silnopr.elektrických vedení	3,4	2%	44%
8282 montážní dělníci montující elektrická zařízení	3,0	2%	46%
4131 úředníci ve skladech	2,8	2%	47%
7242 mechanici a seřizovači el.části aut, letadel a lodí	2,6	2%	49%
7222 nástrojaři, kovomodeláři, kovodělníci, zámečníci	2,5	2%	51%
celkem Textilní a kožedělná výroba	177,4	100%	
5211 prodavači v obchodech	16,6	9%	9%
9132 pomocníci a uklízeči v kanc., hotelích, nemoc.	16,4	9%	19%
7436 švadleny, vyšivači a pracovníci v příbuzných	8,7	5%	23%
8263 obsluha šicích a vyšivacích strojů	8,2	5%	28%
9321 pom. a nekalif.montážní a manipulační dělníci	6,4	4%	32%
5122 kuchaři	5,5	3%	35%
4131 úředníci ve skladech	4,7	3%	37%
8171 obsluha autom.nebo poloaut.obráběcích strojů	3,5	2%	39%
7433 dámské a pánště krejčí a kloboučníci	3,3	2%	41%
8284 montážní dělníci výrobků z kovů, pryže a plastů	3,2	2%	43%
5132 pečovatelé a pom.ošetř.v soc.péči, v nemocn.	3,1	2%	45%
8232 obsluha strojů na výrobu plastových výrobků	2,8	2%	46%
4142 poštovní doručovatelé, úředníci v třídírnách	2,7	2%	48%
5133 pečovatelé v domácnosti	2,7	2%	50%
celkem Stavebnictví, geodézie a kartografie	275,2	100%	
7122 zedníci, kameníci, omítkaři	76,0	28%	28%
7136 instalatéři, potrubáři, stavební zámečníci, klempíři	27,4	10%	38%
8324 řidiči nákladních automobilů a tahačů	12,3	4%	42%
7124 tesaři a truhláři	11,0	4%	46%
7132 stavební podlaháři, parketaři a obkladači	7,5	3%	49%
7222 nástrojaři, kovomodeláři, kovodělníci, zámečníci	5,5	2%	51%
7131 stavební pokrývači	5,4	2%	53%
7141 malíři a tapetaři	4,7	2%	54%
4131 úředníci ve skladech	4,2	2%	56%

Maturanti OV	v tis.	%	náčet
celkem Strojírenství a strojírenská výroba	297,4	100%	
3115 strojírenští technici	28,1	9%	9%
3119 ostatní techničtí pracovníci jinde neuvedení	9,8	3%	13%
8324 řidiči nákladních automobilů a tahačů	9,7	3%	16%
3415 obchodní cestující, poradci v obchodě, ob.zást.	7,5	3%	19%
3152 bezpečnostní technici a kontrola zdrav. nezáv.	7,2	2%	21%
4131 úředníci ve skladech (vč. vážných)	7,1	2%	23%
7222 nástrojaři, kovomodeláři, kovodělníci, zámečníci	6,9	2%	26%
3422 odbytoví a přepravní agenti	6,9	2%	28%
7231 mechanici a opraváři motorových vozidel	6,7	2%	30%
5162 prac.bezpečn.orgánů (policisté, strážníci, ostr.)	5,9	2%	32%
5211 prodavači v obchodech	5,5	2%	34%
3433 prac.v účetnictví, fakturace, rozpočetnictví	5,2	2%	36%
3112 stavební technici	4,9	2%	37%
1312 vedoucí, ředitelé v průmyslu (ve výrobě)	4,6	2%	39%
celkem Elektrotech., telekom. a výpočetní technika	192,4	100%	
3113 elektrotechnici	18,5	10%	10%
7241 elektromechanici, opraváři a seřizovači	16,0	8%	18%
7137 stavební a provozní elektrikáři	6,8	4%	21%
3122 operátoři a obsluha výpočetní techniky	6,6	3%	25%
3114 elektronici a technici v radiokom. a telekom.	5,6	3%	28%
3415 obchodní cestující, poradci v obchodě, ob.zást.	5,0	3%	30%
5211 prodavači v obchodech	4,6	2%	33%
2132 programátoři	4,6	2%	35%
7243 mechanici, seřizovači, opraváři elektronik. zař.	4,0	2%	37%
3121 poradenství ve výpočetní technice	4,0	2%	39%
3119 ostatní techničtí pracovníci jinde neuvedení	3,7	2%	41%
4131 úředníci ve skladech (vč. vážných)	3,2	2%	43%
celkem Textilní a kožedělná výroba	37,2	100%	
5211 prodavači v obchodech	3,1	8%	8%
3433 prac.v účetnictví, fakturace, rozpočetnictví	2,9	8%	16%
4131 úředníci ve skladech (vč. vážných)	1,8	5%	21%
7436 švadleny, vyšivači a pracovníci v přib.	1,6	4%	25%
3422 odbytoví a přepravní agenti	1,2	3%	29%
4115 sekretářky, sekretáři	1,0	3%	31%
3439 ostatní odborní administrativní pracovníci j	0,9	3%	34%
9132 pomocníci a uklízeči v kanc., hotelích, nemoc.	0,9	2%	36%
7433 dámské a pánště krejčí a kloboučníci	0,8	2%	39%
4212 úředníci na přepážkách a směnárníci	0,7	2%	41%
2411 od.prac.účetnictví, financí, rozpočtů, daní apod.	0,7	2%	43%
4132 úředníci ve výrobě (např. výrobní plánovači)	0,7	2%	44%
3119 ostatní techničtí pracovníci jinde neuvedení	0,7	2%	46%
8263 obsluha šicích a vyšivacích strojů	0,7	2%	48%
4121 nižší účetní	0,6	2%	50%
celkem Stavebnictví, geodézie a kartografie	111,6	100%	
3112 stavební technici	26,0	23%	23%
2142 projektanti staveb a areálů, stavební inženýři	7,5	7%	30%
1313 vedoucí, ředitelé ve stavebnictví a zeměměřictví	3,8	3%	33%
3433 prac.v účetnictví, fakturace, rozpočetnictví	3,4	3%	36%
7122 zedníci, kameníci, omítkaři	2,7	2%	39%
5162 prac.bezpečn.orgánů (policisté, strážníci, ostr.)	2,5	2%	41%
3415 obchodní cestující, poradci v obchodě, ob.zást.	2,3	2%	43%
7136 instalatéři, potrubáři, stavební zámečníci, klempíři	1,9	2%	45%
7124 tesaři a truhláři	1,8	2%	46%
5211 prodavači v obchodech	1,8	2%	48%
3439 ostatní odborní administrativní pracovníci j	1,7	2%	50%

Vyučení - pokračování		v tis.	%	náčet
celken	Zemědělství a lesnictví	80,2	100%	
8324	řidiči nákladních automobilů a tahačů	5,9	7%	7%
5211	prodavači v obchodech	5,0	6%	14%
8331	obsluha zemědělských a lesních strojů	4,9	6%	20%
9132	pomocníci a uklízeči v kanc., hotelích, nemoc.	4,4	5%	25%
6121	chovatelé hospodářských zvířat	2,5	3%	28%
6142	dělníci pro těžbu dřeva	2,2	3%	31%
6113	zahradníci a pěstitelé zahrad. plodin a sazenic	2,1	3%	33%
9321	pom. a nekvalif.montážní a manipulační dělníci	1,8	2%	36%
8171	obsluha autom.nebo poloaut.obráběcích strojů	1,6	2%	38%
9211	pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství	1,4	2%	40%
5132	pečovatelé a pom.ošetř.v soc.péči, v nemocn.	1,3	2%	41%
5122	kuchaři	1,3	2%	43%
celken	Obchod	188,8	100%	
5211	prodavači v obchodech	65,1	34%	34%
9132	pomocníci a uklízeči v kanc., hotelích, nemoc.	12,5	7%	41%
4213	pokladníci v obchodě, společném stravování ap.	7,9	4%	45%
1314	vedoucí, ředitelé ve velkoobchodu a maloobch.	5,5	3%	48%
9321	pom. a nekvalif.montážní a manipulační dělníci	4,7	2%	51%
4131	úředníci ve skladech	3,9	2%	53%
9339	pom.a nekv.prac. v dopravě, sklad., v telekom.	3,9	2%	55%
5122	kuchaři	3,8	2%	57%
8171	obsluha autom.nebo poloaut.obráběcích strojů	3,0	2%	58%
celken	Gastronomie, hotelnictví a turismus	168,7	100%	
5122	kuchaři	48,9	29%	29%
5123	číšníci, servírky	21,2	13%	42%
5211	prodavači v obchodech	11,1	7%	48%
9321	pom. a nekvalif.montážní a manipulační dělníci	4,7	3%	51%
9132	pomocníci a uklízeči v kanc., hotelích, nemoc.	4,5	3%	54%
4131	úředníci ve skladech	3,7	2%	56%
1315	vedoucí, ředitelé v restauracích a hotelích	3,2	2%	58%
9339	pom.a nekv.prac. v dopravě, sklad., v telekom.	2,6	2%	59%
celken	Osobní a provozní služby	32,5	100%	
5141	kadeřníci a holiči	18,4	57%	57%
5211	prodavači v obchodech	1,9	6%	62%
9132	pomocníci a uklízeči v kanc., hotelích, nemoc.	1,2	4%	66%
5123	číšníci, servírky	1,0	3%	69%
5142	kosmetici, maskéři	0,9	3%	72%
4131	úředníci ve skladech	0,8	2%	75%
8283	montážní dělníci montující elektronická zařízení	0,7	2%	77%

Maturanti SOŠ a SOU - pokračování		v tis.	%	náčet
celken	Zemědělství a lesnictví	104,7	100%	
3212	technici v agronomii, v lesnictví a v zemědělství	7,0	7%	7%
5211	prodavači v obchodech	6,4	6%	13%
3433	prac.v účetnictví, fakturace, rozpočetnictví	5,2	5%	18%
4131	úředníci ve skladech (vč. vážních)	3,3	3%	21%
8324	řidiči nákladních automobilů a tahačů	2,4	2%	23%
5162	prac.bezpečn.orgánů (policisté, strážníci, ostr.)	2,2	2%	25%
2213	agronomové, šlechtitelé a odborníci v příb.ob.	2,2	2%	27%
6130	pěstitelé a chovatelé orientovaní na trh	1,7	2%	29%
3415	obchodní cestující, poradci v obchodě, ob.zást.	1,7	2%	31%
3439	ostatní odborní administrativní pracovníci j	1,7	2%	32%
celken	Zdravotnictví	137,2	100%	
3231	ošetřovatelé, všeobecné zdravotní sestry	68,8	50%	50%
3233	sestry pro péči o dítě	5,7	4%	54%
3235	sestry pro intenzivní péči	5,6	4%	58%
3211	technici a laboranti v oblasti biologie	5,3	4%	62%
3226	rehabilitační a fyzioterapeutičtí pracovníci	3,9	3%	65%
3225	zubní asistenti	3,4	2%	68%
3228	farmaceutičtí asistenti	3,1	2%	70%
celken	Ekonomika a administrativa	362,4	100%	
3433	prac.v účetnictví, fakturace, rozpočetnictví	79,5	22%	22%
4115	sekretářky, sekretáři	15,0	4%	26%
5211	prodavači v obchodech	14,2	4%	30%
4121	nižší účetní	12,3	3%	33%
2411	od.prac.účetnictví, financí, rozpočtů, daní apod.	12,1	3%	37%
3439	ostatní odborní administrativní pracovníci j	10,9	3%	40%
3422	odbytoví a přepravní agenti	8,5	2%	42%
3415	obchodní cestující, poradci v obchodě, ob.zást.	6,8	2%	44%
4131	úředníci ve skladech (vč. vážních)	6,7	2%	46%
4212	úředníci na přepážkách a směnárnicích	6,3	2%	48%
3431	odborné sekretářky, sekretáři	6,1	2%	49%

Vysvětlení k tabulkám viz kap. 6.3

Příloha 2: Zaměstnaní s více než 2tis. EAO a jejich struktura podle skupin oborů vzdělání - výběr (v %, 2009)*

VYU+MZ	Počet	EAO	23	26	28	21	29	31	36	41	53	75	82	63	66	65	69
KZAM	v tis.	MAX	STRO	ELEKT	CHEMIE	HORN	POTR	TEXKUZ	STAV	ZEMĚ	ZDRA	PEDA	UMENI	EKON	OBCH	GASTR	SLUŽ
2332 učitelé předškolní výchovy	2,1	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%
3235 sestry pro intenzivní péči	5,7	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3231 ošetřovatelé, všeobecné zdravotní sestry	71,3	97%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	97%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
3320 pedagogové pro předškolní výchovu	20,1	96%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	96%	0%	1%	1%	0%	0%
3233 sestry pro péči o dítě	6,2	94%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	3%	94%	2%	0%	0%	0%	0%	0%
5141 kadeřníci a holiči	21,4	94%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	2%	2%	1%	94%
7232 mechanici a opraváři leteckých motorů a zařízení	3,4	93%	93%	4%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7247 montéři a opraváři slaboproudých elektrických ved	3,3	93%	5%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%
7137 stavební a provozní elektrikáři	25,0	92%	2%	92%	0%	0%	1%	0%	4%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
7433 dármtři a pánšti krejčí a kloboučníci (vč. opravářů	4,6	90%	2%	0%	0%	0%	0%	90%	0%	0%	0%	0%	1%	7%	0%	0%	0%
7225 zubní asistenti	3,8	90%	0%	3%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	90%	0%	0%	0%	2%	0%	0%
2213 agronomové, šlechtitelé a odborníci v příbuzných o	2,5	89%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	89%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%
7244 telefonní a telegrafní mechanici, montéři a opraváři	2,3	89%	7%	89%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	5%	0%
7231 mechanici a opraváři motorových vozidel (kromě a	53,8	87%	87%	5%	0%	0%	0%	1%	5%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%
3442 berní a daňovní pracovníci	3,9	86%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	3%	2%	0%	0%	86%	2%	4%	0%
7222 nástrojári, kovomodeláři, kovodělníci, zámečníci	101,2	85%	85%	3%	0%	1%	1%	0%	6%	2%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
7234 mechanici a opraváři kolejových vozidel	3,2	85%	85%	5%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3113 elektrotechnici	27,8	83%	9%	83%	0%	1%	0%	1%	2%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	1%	0%
7246 montéři a opraváři silnoproudých elektrických vede	5,9	82%	6%	82%	0%	0%	0%	2%	0%	2%	0%	0%	2%	0%	3%	1%	2%
7122 zedníci, kameníci, omítkaři	96,0	82%	10%	2%	0%	1%	1%	0%	82%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	0%
3115 strojírenští technici	44,1	81%	81%	6%	0%	0%	0%	2%	1%	2%	0%	0%	0%	4%	1%	1%	0%
7213 výrobci a opraváři výrobků a dílů z plechů (ocelový	8,0	81%	81%	12%	0%	0%	0%	0%	3%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%
7241 elektromechanici, opraváři a seřizovači různých typů el	58,4	81%	11%	81%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	2%	2%	1%	0%
7437 řačovníci a pracovníci v příbuzných oborech (vč. a	2,4	81%	5%	0%	0%	0%	0%	81%	0%	1%	0%	6%	0%	0%	4%	3%	0%
7436 švadleny, vyšivači a pracovníci v příbuzných obore	12,9	80%	0%	2%	0%	0%	0%	80%	2%	2%	2%	0%	3%	2%	4%	3%	0%
8125 obsluha zařízení na tváření kovů ve válcovnách	4,4	80%	80%	2%	0%	7%	0%	0%	7%	1%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
7223 seřizovači a obsluha obráběcích strojů (kromě obr	28,6	80%	80%	5%	0%	0%	1%	1%	6%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	3%	0%
7212 svářeči, řezači plamenem a páječi	31,0	79%	79%	3%	0%	0%	1%	1%	10%	3%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	0%
7224 brusíči, leštiči a ostříli nástrojů	7,9	79%	79%	1%	0%	0%	0%	8%	10%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3228 farmaceutičtí asistenti	3,9	79%	0%	0%	15%	0%	0%	0%	0%	4%	79%	0%	0%	1%	0%	2%	0%
3226 rehabilitační a fyzioterapeutičtí pracovníci (vč. odb	5,0	79%	3%	3%	0%	0%	0%	3%	1%	1%	79%	5%	0%	5%	0%	0%	0%
2142 projektanti staveb a areálů, stavební inženýři	9,7	78%	9%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	78%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	0%
3443 pracovníci sociálního a důchodového zabezpečení	3,1	77%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	8%	0%	0%	77%	3%	4%	1%
7221 kováři, obsluha kovacích lisů, obsluha bucharů	5,3	77%	77%	3%	0%	0%	1%	6%	6%	3%	0%	0%	0%	3%	1%	0%	0%
4111 pisařky - opisovačky, stenotypistky	2,7	76%	0%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	10%	0%	0%	0%	76%	4%	0%	0%
8263 obsluha šicích a vyšivacích strojů	11,7	76%	1%	0%	0%	0%	2%	76%	1%	4%	0%	0%	2%	1%	10%	3%	0%
8211 obsluha automatických nebo poloautomatických o	27,5	75%	75%	3%	1%	1%	0%	3%	4%	2%	0%	0%	0%	2%	5%	3%	0%
7235 mechanici a opraváři obráběcích strojů, zeměděls	35,5	75%	75%	8%	0%	0%	0%	2%	5%	4%	0%	0%	0%	1%	0%	3%	0%
2441 ekonomové - vědeckí pracovníci, specialisté, exper	3,9	75%	4%	2%	3%	0%	1%	0%	0%	9%	0%	0%	0%	75%	6%	0%	0%
3114 elektronici a technici v radiokomunikacích a teleko	8,0	75%	8%	75%	5%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	5%	0%	4%	0%
8262 obsluha tkacích a pletacích strojů	3,4	74%	13%	2%	0%	0%	0%	74%	1%	0%	2%	0%	3%	0%	5%	0%	0%
7245 montéři a opraváři rozhlasových a televizních přijí	4,3	74%	14%	74%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	9%	0%
5122 kuchaři	73,2	73%	1%	0%	1%	0%	4%	8%	1%	2%	1%	0%	1%	2%	5%	73%	0%
3212 technici v agronomii, v lesnictví a v zemědělství	10,7	73%	19%	2%	3%	0%	0%	0%	3%	73%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7124 tesaři a truhláři	18,3	70%	15%	4%	1%	0%	1%	0%	70%	2%	0%	0%	0%	7%	0%	0%	0%
7211 formíři a jádraři	2,3	70%	70%	7%	0%	0%	0%	4%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	6%	0%
3433 pracovníci v oblasti účetnictví, fakturace, rozpočet	115,6	69%	5%	2%	1%	0%	1%	3%	3%	5%	1%	2%	1%	69%	5%	2%	0%
2145 projektanti a konstruktéři strojních zařízení, strojn	2,3	69%	69%	15%	0%	0%	0%	0%	7%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2413 odborní pracovníci v bankovníctví a peněžnictví	6,0	69%	8%	1%	0%	0%	0%	5%	2%	4%	0%	0%	3%	69%	4%	5%	0%
3112 stavební technici	41,7	67%	17%	8%	2%	0%	0%	0%	67%	2%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%
8324 řidiči nákladních automobilů a tahačů	111,1	67%	67%	6%	0%	0%	1%	1%	12%	7%	0%	0%	1%	1%	1%	2%	0%
8323 řidiči autobusů, trolejbusů a tramvají	21,2	67%	67%	10%	2%	1%	0%	0%	8%	5%	0%	0%	0%	0%	3%	2%	0%
1225 vedoucí pracovníci v restauracích a hotelích	3,1	66%	10%	0%	0%	0%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15%	66%	0%
8326 řidiči speciálních vozidel	9,9	66%	66%	1%	0%	0%	0%	0%	30%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2412 odborní pracovníci na úseku zaměstnaneckých, p	4,1	66%	9%	0%	0%	0%	0%	6%	1%	0%	0%	12%	6%	66%	0%	0%	0%
2411 odborní pracovníci na úseku účetnictví, financí, ro	18,5	66%	6%	6%	2%	0%	1%	4%	3%	7%	0%	0%	0%	66%	5%	2%	0%
7131 stavební pokrývači	9,0	66%	19%	5%	0%	0%	0%	0%	66%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%
7214 montéři kovových konstrukcí	3,7	65%	65%	6%	0%	0%	1%	4%	11%	2%	0%	0%	0%	6%	0%	5%	0%
4123 nižší finanční, daňovní úředníci a úředníci v příbuz	8,3	65%	5%	1%	1%	0%	0%	2%	7%	7%	2%	0%	0%	65%	2%	8%	0%
3131 fotografové (vč. uměleckých)	2,0	65%	0%	16%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	65%	5%	0%	0%	0%
8161 obsluha zařízení při výrobě a rozvodu elektřiny	2,3	64%	30%	64%	0%	0%	3%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8223 obsluha strojů při konečné úpravě a nanášení och	2,8	64%	64%	0%	7%	0%	3%	0%	18%	0%	4%	0%	0%	0%	2%	3%	0%
3311 vychovatelé v družinách, klubech, domovech dětí a	7,8	64%	2%	2%	2%	0%	4%	6%	3%	1%	1%	64%	6%	2%	2%	3%	2%
7132 stavební podlaháři, parketaři a obkladači	13,1	63%	16%	8%	0%	0%	1%	0%	63%	3%	0%	0%	2%	3%	0%	4%	0%
8332 obsluha zemních a příbuzných strojů	17,2	63%	63%	5%	0%	1%	1%	0%	17%	8%	0%	0%	2%	1%	1%	0%	0%
7411 zpracovatelé masa, ryb vč. uzenářů a konzervovac	9,9	62%	9%	2%	0%	0%	0%	62%	2%	7%	3%	0%	0%	1%	7%	7%	0%
8261 obsluha strojů na úpravu vláken, dopřádání a naví	4,1	61%	4%	12%	0%	0%	1%	61%	3%	4%	0%	0%	9%	0%	7%	0%	0%
7239 ostatní mechanici a opraváři strojů a zařízení (bez	8,2	61%	61%	10%	2%	0%	0%	4%	12%	5%	0%	0%	0%	1%	1%	2%	0%
2359 ostatní odborní pedagogičtí pracovníci jinde neuve	2,1	61%	61%	18%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	6%	4%	6%	0%	0%	0%
3431 odborné sekretářky, sekretáři	10,2	60%	3%	4%	1%	0%	0%	4%	3%	3%	7%	5%	60%	3%	1%	1%	0%
7142 lakýrníci a pracovníci v příbuzných oborech	10,1	60%	60%	2%	1%	0%	2%	5%	27%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	2%	0%
1316 vedoucí, ředitelé v dopravě, skladování, telekomun	7,5	60%	60%	5%	0%	0%	1%	0%	6%	4%	2%	0%	0%	16%	0%	5%	0%

* tabulka je seřazena sestupně podle zaměstnání s nejvyšším podílem v jedné skupině oborů a obsahuje zaměstnání s více než 60% podílem – viz kapitulu 6.3

Příloha 3: Zaměstnaní s více než 2tis. EAO a jejich struktura podle skupin oborů vzdělání (v %, 2009))**

VYU+MZ	Počet	EAO	23	26	28	21	29	31	36	41	53	75	82	63	66	65	69
KZAM	v tis.	MAX	STRO	ELEKT	CHEMIE	HORN	POTR	TEXTUZ	STAV	ZEMĚ	ZDRA	PEDA	UMENI	EKON	OBCH	GASTR	SLUŽ
1210 ředitelé a prezidenti velkých organizací	2,6	25%	22%	3%	0%	6%	0%	0%	25%	7%	0%	0%	9%	23%	6%	0%	0%
1222 vedoucí pracovníci v průmyslu (ve výrobě)	11,0	47%	47%	11%	6%	0%	3%	3%	9%	1%	1%	0%	4%	11%	3%	2%	0%
1224 vedoucí pracovníci ve velkoobchodě a v maloobchodě	6,1	25%	25%	7%	0%	2%	4%	4%	8%	6%	11%	0%	0%	12%	19%	3%	0%
1225 vedoucí pracovníci v restauracích a hotelích	3,1	66%	10%	0%	0%	0%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15%	66%	0%
1226 vedoucí pracovníci v dopravě, skladování, telekomunikacích	5,0	43%	43%	26%	5%	0%	0%	3%	2%	5%	0%	2%	0%	14%	0%	0%	0%
1229 vedoucí pracovníci dílčích celků jinde neuvedení (včetně vedoucích)	2,1	36%	13%	10%	0%	0%	0%	7%	0%	0%	36%	13%	0%	19%	3%	0%	0%
1231 vedoucí pracovníci finančních a hospodářských služeb	3,0	57%	15%	10%	0%	0%	0%	0%	11%	4%	0%	4%	0%	57%	0%	0%	0%
1233 vedoucí pracovníci odbytových útvarů (vč. průzkumníků)	4,7	39%	39%	7%	0%	0%	8%	2%	2%	7%	0%	0%	0%	12%	12%	10%	0%
1239 vedoucí pracovníci ostatních útvarů jinde neuvedených	3,8	29%	29%	19%	2%	0%	2%	0%	0%	12%	0%	2%	7%	25%	0%	3%	0%
1311 vedoucí, ředitelé v zemědělství, lesnictví, rybářství	2,3	58%	40%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	58%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1312 vedoucí, ředitelé v průmyslu (ve výrobě)	14,9	44%	44%	14%	1%	0%	4%	8%	8%	5%	2%	0%	1%	8%	3%	1%	0%
1313 vedoucí, ředitelé ve stavebnictví a zeměměřičství	10,8	50%	20%	14%	1%	0%	0%	0%	50%	8%	2%	0%	0%	1%	0%	3%	0%
1314 vedoucí, ředitelé ve velkoobchodu a maloobchodu	33,4	27%	20%	11%	2%	0%	6%	2%	4%	6%	1%	0%	1%	12%	27%	7%	1%
1315 vedoucí, ředitelé v restauracích a hotelích	13,5	47%	15%	7%	0%	0%	2%	3%	1%	6%	1%	0%	1%	12%	4%	47%	1%
1316 vedoucí, ředitelé v dopravě, skladování, telekomunikacích	7,5	60%	60%	5%	0%	0%	1%	0%	6%	4%	2%	0%	0%	16%	0%	5%	0%
1317 vedoucí, ředitelé v podnicích poskytujících obchodní služby	3,0	27%	6%	14%	0%	0%	0%	5%	20%	0%	0%	0%	8%	27%	0%	21%	0%
1318 vedoucí, ředitelé pečovatelských, úklidových a podobných služeb	3,4	20%	11%	17%	7%	0%	0%	0%	20%	13%	0%	0%	1%	16%	13%	1%	0%
1319 vedoucí, ředitelé malých podniků, organizací ostatních	7,2	21%	18%	6%	2%	0%	0%	1%	13%	3%	6%	14%	5%	21%	1%	9%	1%
2132 programátoři	10,2	48%	27%	48%	1%	0%	0%	0%	2%	2%	0%	0%	3%	12%	5%	0%	0%
2142 projektanti staveb a areálů, stavební inženýři	9,7	78%	9%	9%	0%	0%	0%	0%	78%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	0%
2145 projektanti a konstruktéři strojních zařízení, strojní inženýři	2,3	69%	69%	15%	0%	0%	0%	0%	7%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2213 agronomové, šlechtitelé a odborníci v příbuzných oborech	2,5	89%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	89%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%
2331 učitelé základních škol	5,2	59%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	4%	2%	0%	59%	7%	20%	3%	4%	1%
2332 učitelé předškolní výchovy	2,1	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%
2359 ostatní odborní pedagogičtí pracovníci jinde neuvedení	2,1	61%	61%	18%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	6%	4%	6%	0%	0%	0%
2411 odborní pracovníci na úseku účetnictví, financí, ročníků	18,5	66%	6%	6%	2%	0%	1%	4%	3%	7%	0%	0%	0%	66%	5%	2%	0%
2412 odborní pracovníci na úseku zaměstnaneckých, personálních služeb	4,1	66%	9%	0%	0%	0%	0%	6%	1%	0%	0%	12%	6%	66%	0%	0%	0%
2413 odborní pracovníci v bankovníctví a peněžnictví	6,0	69%	8%	1%	0%	0%	0%	0%	5%	2%	4%	0%	0%	3%	69%	4%	0%
2419 ostatní odborní pracovníci v oblasti podnikání (např. manažerové)	4,7	35%	15%	14%	0%	6%	2%	0%	17%	4%	6%	0%	0%	35%	0%	0%	0%
2441 ekonomové - vědeckí pracovníci, specialisté, experti	3,9	75%	4%	2%	3%	0%	1%	0%	0%	9%	0%	0%	0%	75%	6%	0%	0%
2451 spisovatelé, autoři, kritičtí, novináři, redaktoři	2,3	24%	14%	24%	9%	0%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	0%	23%	16%	0%	0%
2452 sochaři, malíři, umělečtí restaurátoři, umělečtí grafici	4,4	58%	9%	6%	0%	0%	0%	0%	3%	2%	4%	0%	58%	11%	7%	0%	0%
2470 ostatní odborní administrativní pracovníci jinde neuvedení	9,8	51%	4%	5%	0%	1%	2%	6%	4%	7%	3%	2%	0%	51%	10%	6%	0%
3111 technici ve fyzikálních a příbuzných oborech	4,4	31%	31%	21%	20%	4%	0%	0%	13%	9%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
3112 stavební technici	41,7	67%	17%	8%	2%	0%	0%	0%	67%	2%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%
3113 elektrotechnici	27,8	83%	9%	83%	0%	1%	0%	1%	2%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	1%	0%
3114 elektronici a technici v radiokomunikacích a telekomunikacích	8,0	75%	8%	75%	5%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	5%	0%	4%	0%
3115 strojírenští technici	44,1	81%	81%	6%	0%	0%	0%	2%	1%	2%	0%	0%	0%	4%	1%	1%	0%
3116 chemičtí technici	11,5	55%	13%	4%	55%	0%	7%	4%	5%	4%	3%	0%	1%	3%	1%	1%	0%
3117 důlní a hutní technici	5,8	52%	52%	12%	13%	6%	0%	0%	12%	3%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%
3118 technici v kartografii, kresličtí a zeměměřičtí	5,6	52%	52%	19%	0%	0%	1%	0%	22%	0%	0%	0%	1%	5%	0%	0%	0%
3119 ostatní techničtí pracovníci jinde neuvedení	27,6	47%	47%	15%	3%	1%	1%	5%	8%	3%	0%	1%	2%	10%	2%	1%	0%
3121 poradenství ve výpočetní technice	6,9	58%	16%	58%	0%	0%	0%	1%	3%	3%	0%	0%	0%	12%	6%	1%	0%
3122 operátoři a obsluha výpočetní techniky	14,9	44%	25%	44%	1%	0%	2%	1%	3%	5%	0%	0%	1%	12%	3%	1%	0%
3123 operátoři průmyslových robotů, NC strojů	7,7	56%	56%	17%	0%	0%	3%	1%	6%	1%	0%	0%	0%	6%	5%	4%	0%
3129 ostatní technici ve výpočetní technice jinde neuvedení	5,4	43%	19%	43%	7%	1%	0%	2%	10%	3%	0%	0%	2%	8%	4%	1%	0%
3131 fotografové (vč. uměleckých)	2,0	65%	0%	16%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	65%	5%	0%	0%	0%
3132 obsluha zařízení pro záznam zvuku, obrazu, operátoři	2,4	51%	13%	51%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	0%	0%	28%	4%	0%	0%	0%
3133 obsluha vysílačů telekomunikačního zařízení (vč. operátoři)	3,0	41%	10%	20%	0%	0%	0%	0%	7%	2%	1%	0%	0%	41%	0%	7%	12%
3151 kolaudační technici a technici protipožární ochrany	3,0	46%	46%	15%	5%	1%	0%	4%	20%	5%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	0%
3152 bezpečnostní technici a technici pro kontrolu zdravotního stavu	21,2	43%	43%	17%	2%	1%	1%	7%	3%	4%	1%	0%	2%	9%	3%	6%	1%
3160 technici železničního provozu	4,4	34%	30%	34%	0%	6%	0%	0%	0%	9%	0%	0%	0%	6%	6%	8%	0%
3211 technici a laboranti v oblasti biologie a v příbuzných oborech	10,0	53%	4%	2%	16%	0%	8%	0%	0%	4%	53%	0%	1%	5%	5%	2%	0%
3212 technici v agronomii, v lesnictví a v zemědělství	10,7	73%	19%	2%	3%	0%	0%	0%	3%	73%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3225 zubní asistenti	3,8	90%	0%	3%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	90%	0%	0%	0%	2%	0%	0%
3226 rehabilitační a fyzioterapeutičtí pracovníci (vč. odborníků)	5,0	79%	3%	3%	0%	0%	0%	3%	1%	1%	79%	5%	0%	5%	0%	0%	0%
3228 farmaceutičtí asistenti	3,9	79%	0%	0%	15%	0%	0%	0%	0%	4%	79%	0%	0%	1%	0%	2%	0%
3231 ošetrovatelé, všeobecné zdravotní sestry	71,3	97%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	97%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
3233 sestry pro péči o dítě	6,2	94%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	3%	94%	2%	0%	0%	0%	0%	0%
3235 sestry pro intenzivní péči	5,7	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3311 vychovatelé v družinách, klubech, domovech dětí a mládeže	7,8	64%	2%	2%	2%	0%	4%	6%	3%	1%	1%	64%	6%	2%	2%	3%	2%
3320 pedagogové pro předškolní výchovu	20,1	96%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	96%	0%	1%	1%	0%	0%
3331 vychovatelé na speciálních školách	2,6	35%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	28%	0%	14%	35%	6%	0%	0%	6%	0%
3341 instruktoři a mistři odborné výchovy	3,5	43%	43%	9%	0%	0%	0%	1%	10%	9%	0%	7%	0%	1%	0%	12%	8%
3349 ostatní pedagogové jinde neuvedení	2,2	32%	0%	32%	8%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	27%	10%	22%	0%	2%	0%
3411 zprostředkovatelé finančních transakcí, obchodu s cennými papíry	5,0	51%	9%	10%	4%	0%	3%	0%	0%	2%	2%	1%	0%	51%	13%	6%	0%
3412 pojišťovací agenti	13,1	37%	18%	5%	1%	1%	0%	7%	4%	10%	4%	4%	1%	37%	2%	6%	0%
3413 obchodníci s realitami	8,7	25%	25%	20%	1%	2%	2%	4%	14%	5%	4%	2%	1%	13%	5%	3%	1%
3415 obchodní cestující, profesionální poradci v obchodě	39,7	28%	28%	16%	2%	1%	1%	3%	8%	5%	2%	2%	1%	17%	7%	6%	0%
3416 nákupčí	10,1	36%	36%	11%	0%	0%	0%	4%	5%	7%	0%	1%	3%	24%	6%	3%	0%
3417 odhadci a zbožiznalci	2,5	31%	31%	10%	0%	0%	3%	12%	20%	5%	4%	0%	0%	13%	4%	0%	0%
3419 ostatní pracovníci - obchodní zprostředkovatelé jiných služeb	5,7	26%	19%	12%	1%	0%	1%	7%	2%	11%	2%	0%	2%	26%	13%	5%	0%
3421 obchodní agenti	23,4	26%	26%	10%	0%	0%	2%	5%	3%	4%	2%	2%	1%	21%	13%	11%	0%
3422 odbytoví a přepravní agenti	28,9	29%	29%	9%	0%	1%	4%	7%	4%	4%	1%	0%	2%	29%	7%	3%	0%

VYU+MZ	Počet	EAO	23	26	28	21	29	31	36	41	53	75	82	63	66	65	69
KZAM	v tis.	MAX	STRO	ELEKT	CHEMIE	HORN	POTR	TEXKUZ	STAV	ZEMĚ	ZDRA	PEDA	UMENI	EKON	OBCH	GASTR	SLUŽ
3423 zprostředkovatelé práce a agenti pracovních úřadů	2,4	35%	2%	12%	7%	0%	0%	2%	0%	10%	0%	0%	0%	35%	0%	31%	0%
3429 ostatní obchodní agenti a makléři jinde neuvedení	3,7	20%	19%	9%	0%	0%	0%	4%	6%	4%	0%	3%	11%	15%	20%	8%	0%
3430 Odborní administrativní pracovníci	3,1	52%	6%	0%	4%	5%	2%	0%	18%	2%	0%	0%	0%	52%	3%	8%	0%
3431 odborné sekretářky, sekretáři	10,2	60%	3%	4%	1%	0%	0%	4%	3%	3%	7%	5%	5%	60%	3%	1%	0%
3433 pracovníci v oblasti účetnictví, fakturace, rozpočet	115,6	69%	5%	2%	1%	0%	1%	3%	3%	5%	1%	2%	1%	69%	5%	2%	0%
3435 pracovníci v oblasti práce a mezd (kromě účetních)	9,2	57%	15%	3%	1%	0%	2%	2%	2%	2%	0%	4%	0%	57%	4%	9%	0%
3436 referenti osobních oddělení	3,6	56%	5%	1%	10%	0%	7%	9%	7%	0%	0%	0%	2%	56%	3%	0%	0%
3439 ostatní odborní administrativní pracovníci jinde neuvedení	25,0	44%	12%	10%	1%	0%	2%	4%	7%	7%	3%	2%	2%	44%	3%	5%	0%
3442 berní a daňoví pracovníci	3,9	86%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	3%	2%	0%	0%	86%	2%	4%	0%
3443 pracovníci sociálního a důchodového zabezpečení	3,1	77%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	8%	0%	0%	77%	3%	4%	1%
3460 sociální pracovníci	8,1	19%	8%	4%	1%	0%	6%	14%	0%	8%	12%	19%	0%	16%	8%	5%	0%
3471 aranžéři, průmysloví a komerční návrháři, bytoví a	5,0	51%	8%	0%	2%	0%	0%	15%	1%	8%	2%	0%	51%	7%	1%	2%	3%
3482 trenéři, cvičitelé a úředníci sportovních podniků a	4,1	30%	30%	11%	0%	0%	7%	0%	11%	5%	3%	4%	3%	14%	12%	0%	0%
4111 písařky - opisovačky, stenotypistky	2,7	76%	0%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	10%	0%	0%	0%	76%	4%	0%	0%
4112 kancelářští a manipulační pracovníci a obsluha za	3,6	33%	14%	4%	0%	0%	3%	9%	8%	8%	2%	1%	0%	33%	6%	10%	0%
4113 pracovníci přípravy dat VT	2,7	36%	27%	36%	0%	0%	0%	18%	0%	8%	0%	0%	4%	4%	0%	3%	0%
4115 sekretářky, sekretáři	29,1	52%	7%	2%	6%	1%	1%	5%	4%	6%	6%	1%	0%	52%	4%	5%	1%
4121 nižší účetní	23,5	53%	8%	4%	2%	0%	2%	5%	3%	6%	1%	3%	2%	53%	7%	4%	0%
4123 nižší finanční, daňoví úředníci a úředníci v příbuzn	8,3	65%	5%	1%	1%	0%	0%	2%	7%	7%	2%	0%	0%	65%	2%	8%	0%
4131 úředníci ve skladech (vč. vážních)	64,9	29%	29%	9%	1%	0%	3%	10%	9%	7%	1%	1%	1%	11%	9%	8%	1%
4132 úředníci ve výrobě (např. výrobní plánovači)	6,9	35%	35%	5%	0%	0%	1%	13%	6%	9%	1%	0%	1%	20%	7%	4%	0%
4133 úředníci v dopravě a v přepravě (dispečeri, kontrol	12,3	37%	37%	10%	0%	0%	2%	2%	13%	8%	4%	3%	0%	17%	0%	3%	0%
4141 řadoví knihovníci, archiváři, evidenční pracovníci	5,8	53%	8%	3%	3%	0%	0%	2%	0%	7%	5%	5%	3%	53%	3%	6%	2%
4142 poštovní doručovatelé, úředníci v třídárnách	14,5	20%	15%	2%	2%	0%	7%	20%	1%	8%	1%	2%	0%	16%	18%	6%	1%
4190 ostatní nižší úředníci jinde neuvedení	14,9	34%	20%	2%	1%	0%	5%	5%	5%	9%	2%	1%	1%	34%	10%	4%	1%
4211 pokladníci (v bankách, pojišťovnách, spořitelnách,	3,1	49%	1%	0%	0%	0%	0%	15%	0%	7%	0%	0%	3%	49%	19%	6%	0%
4212 úředníci na přepážkách a směnárních (v bankách,	12,4	51%	4%	1%	0%	2%	1%	11%	2%	8%	5%	5%	0%	51%	5%	4%	0%
4213 pokladníci v obchodě, společném stravování apod	21,1	41%	5%	1%	1%	0%	9%	7%	0%	7%	1%	0%	3%	14%	41%	9%	3%
4214 prodávací vstupenek, jízdenek apod.	2,4	35%	0%	15%	0%	0%	0%	11%	0%	5%	2%	1%	0%	35%	14%	10%	7%
4215 bookmakeři, krupiéři, úředníci sázkových kancelář	3,6	21%	21%	4%	0%	0%	15%	5%	5%	5%	0%	0%	0%	15%	16%	9%	6%
4222 recepční	12,3	29%	3%	2%	1%	0%	4%	10%	6%	4%	7%	2%	4%	29%	13%	14%	2%
4223 telefonisté	4,3	24%	0%	7%	0%	0%	12%	5%	0%	9%	2%	5%	6%	24%	6%	23%	2%
5111 obsluhující pracovníci v dopravě a stevardi (vč. ob	2,4	32%	11%	8%	0%	0%	0%	2%	32%	0%	0%	0%	0%	29%	10%	8%	0%
5121 pracovníci dohlížející nad obsluhujícím personálem	11,6	27%	3%	9%	2%	0%	6%	4%	5%	2%	2%	1%	22%	12%	27%	0%	0%
5122 kuchaři	73,2	73%	1%	0%	1%	0%	4%	8%	1%	2%	1%	0%	1%	2%	5%	73%	0%
5123 číšníci, servírky	51,3	59%	3%	3%	0%	0%	5%	5%	2%	4%	1%	0%	0%	8%	6%	59%	3%
5124 barmani	9,0	45%	14%	7%	1%	0%	4%	4%	0%	3%	1%	2%	2%	11%	3%	45%	2%
5131 dětské pěstounky, pečovatelky, pomocní vychovat	2,4	24%	8%	0%	4%	0%	3%	15%	0%	0%	2%	3%	17%	24%	17%	6%	0%
5132 pečovatelé a pomocní ošetrovatelé v zařízeních sc	17,1	20%	7%	4%	0%	1%	4%	20%	3%	10%	20%	2%	1%	9%	12%	6%	2%
5133 pečovatelé v domácnosti (o nemocné, invalidy, pře	15,6	18%	10%	6%	0%	0%	7%	18%	4%	6%	5%	4%	3%	12%	18%	8%	0%
5139 ostatní pečovatelé a pomocní ošetrovatelé jinde ne	2,8	19%	6%	0%	1%	0%	5%	19%	3%	9%	14%	14%	0%	4%	17%	7%	2%
5141 kaderníci a holiči	21,4	94%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	2%	2%	1%	94%
5142 kosmetičky, maskéři	5,6	45%	0%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	1%	24%	1%	0%	5%	11%	3%	45%
5143 manikéři a pedikéři	3,9	21%	0%	0%	1%	0%	1%	13%	0%	12%	18%	4%	6%	8%	6%	21%	10%
5144 maséři	4,5	32%	13%	16%	2%	0%	2%	4%	4%	6%	32%	0%	1%	10%	10%	1%	0%
5149 ostatní pracovníci zajišťující osobní služby jinde n	3,7	17%	12%	4%	0%	0%	9%	17%	3%	7%	4%	0%	3%	9%	16%	11%	5%
5161 hasiči, požárníci	6,7	52%	52%	15%	0%	1%	0%	2%	8%	8%	0%	0%	2%	10%	1%	2%	0%
5162 pracovníci bezpečnostních orgánů (např. policisté	20,5	32%	32%	13%	0%	0%	0%	0%	14%	11%	1%	3%	0%	18%	1%	8%	0%
5163 pracovníci nápravné výchovy (vězenští dozorcí)	5,0	32%	32%	18%	0%	1%	6%	4%	5%	15%	2%	1%	0%	15%	0%	0%	0%
5169 ostatní pracovníci ochrany a ostrahy jinde neuved	20,6	32%	32%	13%	0%	6%	3%	2%	18%	8%	1%	1%	0%	4%	5%	7%	0%
5210 Proávající v obchodech a předváděči zboží	2,2	29%	27%	17%	5%	0%	0%	7%	2%	0%	0%	6%	0%	7%	29%	0%	0%
5211 prodávací v obchodech	180,0	41%	8%	5%	1%	0%	6%	11%	2%	6%	1%	1%	2%	8%	41%	8%	2%
5212 předváděči zboží	2,9	31%	31%	6%	0%	0%	0%	2%	15%	7%	0%	0%	3%	16%	5%	16%	0%
5220 prodávací ve stáncích a na trzích	6,6	29%	18%	6%	0%	0%	2%	12%	6%	4%	1%	2%	0%	9%	29%	10%	1%
6111 pěstitele polních plodin	2,1	43%	27%	9%	0%	0%	0%	4%	1%	43%	0%	0%	0%	6%	6%	0%	4%
6113 zahradníci a pěstitele zahradních plodin a sazenic	8,0	44%	8%	3%	2%	1%	5%	6%	14%	44%	0%	0%	1%	2%	6%	6%	2%
6121 chovatelé hospodářských zvířat (kromě drůbeže a	11,7	34%	23%	5%	1%	0%	3%	14%	8%	34%	0%	0%	0%	4%	2%	7%	0%
6130 pěstitele a chovatelé orientovaní na trh (smíšené h	3,9	59%	18%	2%	0%	0%	0%	6%	12%	59%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	0%
6141 dělníci pro pěstění a ošetřování lesa	3,0	22%	15%	0%	0%	0%	0%	10%	22%	15%	19%	0%	0%	0%	3%	16%	0%
6142 dělníci pro těžbu dřeva (kromě obsluhy pojiždých	7,8	40%	40%	6%	0%	0%	0%	0%	16%	36%	0%	0%	2%	0%	1%	0%	0%
7111 horníci, lamači pro uhelné doly	7,9	34%	27%	6%	0%	34%	2%	0%	17%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%
7121 zedníci pracující s tradičními materiály (bambus, h	3,3	58%	29%	0%	0%	0%	0%	0%	58%	4%	0%	0%	0%	0%	6%	4%	0%
7122 zedníci, kameníci, omítkáři	96,0	82%	10%	2%	0%	1%	1%	0%	82%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	0%
7123 betonáři, dělníci specializovaní na pokládání beto	3,2	42%	34%	6%	7%	8%	0%	0%	42%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%
7124 tesaři a truhláři	18,3	70%	15%	4%	1%	0%	1%	0%	70%	2%	0%	0%	0%	7%	0%	0%	0%
7125 stavební montážníci	19,3	43%	43%	18%	0%	1%	0%	1%	25%	5%	0%	0%	0%	1%	1%	4%	0%
7129 ostatní stavební dělníci hlavní stavební výroby a p	8,1	35%	34%	14%	0%	0%	1%	2%	35%	2%	0%	0%	2%	3%	2%	5%	0%
7131 stavební pokrývači	9,0	66%	19%	5%	0%	0%	0%	0%	66%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%
7132 stavební podlaháři, parketaři a obkladači	13,1	63%	16%	8%	0%	0%	1%	0%	63%	3%	0%	0%	2%	3%	0%	4%	0%
7134 izoláři	2,8	36%	36%	9%	0%	0%	0%	0%	34%	11%	4%	0%	0%	0%	0%	6%	0%
7136 instalatéři, potrubáři, stavební zámečníci, klempíři	49,6	59%	30%	9%	0%	0%	0%	0%	59%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7137 stavební a provozní elektrikáři	25,0	92%	2%	92%	0%	0%	1%	0%	4%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
7139 ostatní dělníci zajišťující dokončovací stavební pr	5,9	32%	32%	21%	0%	2%	0%	0%	28%	6%	0%	0%	0%	2%	2%	7%	0%
7141 malíři a tapetaři	8,6	59%	33%	1%	0%	0%	0%	0%	59%	0%	0%	0%	4%	0%	2%	1%	0%
7142 lakýrníci a pracovníci v příbuzných oborech	10,1	60%	60%	2%	1%	0%	2%	5%	27%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	2%	0%
7211 formíři a jádraři	2,3	70%	70%	7%	0%	0%	0%	4%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	6%	0%
7212 svářeči, řezači plamenem a páječi	31,0	79%	79%	3%	0%	0%	1%	1%	10%	3%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	0%

VYU+MZ	Počet	EO	23	26	28	21	29	31	36	41	53	75	82	63	66	65	69
KZAM	v tis.	MAX	STRO	ELEKT	CHEMIE	HORN	POTR	TEKXUZ	STAV	ZEMĚ	ZDRA	PEDA	UMENI	EKON	OBCH	GASTR	SLUŽ
7213	výrobci a opraváři výrobků a dílů z plechů (ocelový	8,0	81%	81%	12%	0%	0%	0%	0%	3%	1%	0%	0%	0%	0%	2%	0%
7214	montéři kovových konstrukcí	3,7	65%	65%	6%	0%	0%	1%	4%	11%	2%	0%	0%	6%	0%	5%	0%
7215	montéři lan a zdvihacích zařízení (např. na lodích,	3,1	49%	37%	49%	0%	0%	0%	0%	11%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	0%
7221	kováři, obsluha kovacích lisů, obsluha bucharů	5,3	77%	77%	3%	0%	0%	1%	6%	6%	3%	0%	0%	3%	1%	0%	0%
7222	nástrojář, kovomodelář, kovodělník, zámečník	101,2	85%	85%	3%	0%	1%	1%	0%	6%	2%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
7223	seřizovači a obsluha obráběcích strojů (kromě obs	28,6	80%	80%	5%	0%	0%	1%	1%	6%	0%	0%	0%	1%	2%	3%	0%
7224	brusiči, leštíci a ostříšči nástrojů	7,9	79%	79%	1%	0%	0%	0%	8%	10%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7231	mechanici a opraváři motorových vozidel (kromě a	53,8	87%	87%	5%	0%	0%	0%	1%	5%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%
7232	mechanici a opraváři leteckých motorů a zařízení	3,4	93%	93%	4%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7234	mechanici a opraváři kolejových vozidel	3,2	85%	85%	5%	0%	0%	0%	0%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7235	mechanici a opraváři obráběcích strojů, zeměděls	35,5	75%	75%	8%	0%	0%	0%	2%	5%	4%	0%	0%	1%	0%	3%	0%
7239	ostatní mechanici a opraváři strojů a zařízení (bez	8,2	61%	61%	10%	2%	0%	0%	4%	12%	5%	0%	0%	1%	1%	2%	0%
7241	elektromechanici, opraváři a seřizovači různých el	58,4	81%	81%	81%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	2%	2%	1%	0%
7242	mechanici, opraváři a seřizovači elektrických částí	7,8	44%	44%	44%	0%	0%	0%	4%	0%	1%	2%	0%	0%	3%	1%	0%
7243	mechanici, seřizovači, opraváři elektronick. zařízení	12,5	51%	19%	51%	0%	0%	3%	6%	0%	0%	0%	3%	5%	6%	5%	1%
7244	telefonní a telegrafní mechanici, montéři a opravá	2,3	89%	7%	89%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	5%	0%
7245	montéři a opraváři rozhlasových a televizních přijí	4,3	74%	14%	74%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	9%	0%
7246	montéři a opraváři silnoproudých elektrických ved	5,9	82%	6%	82%	0%	0%	0%	2%	0%	2%	0%	2%	0%	3%	1%	2%
7247	montéři a opraváři slaboproudých elektrických ved	3,3	93%	5%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%
7311	výrobci, mechanici a opraváři přesných přístrojů a	7,3	38%	38%	33%	1%	0%	2%	8%	1%	5%	2%	0%	5%	2%	3%	0%
7321	výrobci hrnčířského, porcelánového zboží, žárovz	2,6	50%	9%	0%	3%	0%	10%	4%	7%	15%	0%	0%	50%	1%	1%	0%
7322	dělníci při výrobě skla, skláři vč. brusičů a leštích	3,5	31%	31%	11%	3%	0%	3%	11%	10%	6%	0%	8%	2%	5%	1%	9%
7341	tiskaři, sazeči (kromě obsluhy tiskárenských strojů	5,2	52%	19%	9%	0%	0%	0%	7%	0%	3%	0%	0%	52%	2%	2%	0%
7411	zpracovatelé masa, ryb vč. uzenářů a konzervovač	9,9	62%	9%	2%	0%	0%	62%	2%	7%	3%	0%	0%	0%	1%	7%	0%
7412	zpracovatelé pekárenských a cukrářských výrobků	19,1	54%	10%	1%	0%	0%	54%	8%	4%	2%	1%	0%	0%	1%	9%	0%
7421	impregnační a úpraváři dřeva	2,5	30%	30%	3%	0%	8%	0%	18%	10%	1%	0%	6%	4%	7%	14%	0%
7422	umělečtí truhláři, řezbáři a výrobci výrobků ze dřev	4,0	42%	42%	0%	0%	0%	3%	9%	13%	3%	0%	5%	12%	0%	5%	7%
7433	dámští a pánské krejčí a kloboučníci (vč. opravářů	4,6	90%	2%	0%	0%	0%	0%	90%	0%	0%	0%	1%	7%	0%	0%	0%
7436	švadleny, vyšivači a pracovníci v příbuzných obore	12,9	80%	0%	2%	0%	0%	0%	80%	2%	2%	2%	3%	2%	4%	3%	0%
7437	čalouníci a pracovníci v příbuzných oborech (vč. a	2,4	81%	5%	0%	0%	0%	0%	81%	0%	1%	0%	6%	0%	4%	3%	0%
7439	ostatní dělníci při výrobě textilií, oděvů a výrobků z	2,3	43%	7%	3%	0%	0%	4%	43%	0%	7%	4%	0%	11%	9%	11%	0%
8111	obsluha důlního zařízení a razicích stříků	4,0	44%	44%	7%	0%	26%	0%	0%	9%	5%	0%	0%	0%	1%	8%	0%
8122	obsluha zařízení ve slévárnách (taviči, slévači)	5,7	58%	58%	1%	1%	4%	7%	2%	10%	1%	1%	0%	7%	0%	6%	0%
8124	obsluha zařízení na tažení a protlačování kovů	2,9	39%	39%	16%	0%	0%	4%	6%	14%	14%	0%	0%	2%	6%	0%	0%
8125	obsluha zařízení na tváření kovů ve válcovnách	4,4	80%	80%	2%	0%	7%	0%	0%	7%	1%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
8139	obsluha ostatních zařízení na výrobu skla a keram	3,7	50%	50%	7%	0%	0%	0%	10%	13%	12%	0%	0%	0%	6%	2%	0%
8141	obsluha pily a jiného zařízení na zpracování dřeva	6,5	36%	36%	8%	0%	6%	2%	4%	19%	14%	0%	0%	2%	4%	4%	0%
8143	obsluha zařízení na výrobu papíru, kartonu a lepe	2,2	42%	42%	0%	10%	0%	0%	0%	0%	11%	3%	0%	9%	6%	12%	0%
8161	obsluha zařízení při výrobě a rozvodu elektřiny	2,3	64%	30%	64%	0%	0%	3%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8162	obsluha parních turbin, ohřevů a motorů	3,8	42%	42%	13%	1%	0%	0%	8%	28%	3%	0%	0%	0%	2%	3%	0%
8163	obsluha zařízení při úpravě, čištění a rozvodu vod	3,8	46%	46%	11%	21%	2%	0%	1%	14%	4%	2%	0%	0%	0%	0%	0%
8171	obsluha automatických nebo poloautomatických m	27,2	29%	29%	6%	3%	0%	4%	14%	9%	7%	0%	5%	3%	12%	8%	0%
8172	obsluha průmyslových robotů	3,2	37%	37%	12%	5%	0%	5%	11%	5%	0%	0%	0%	0%	12%	11%	2%
8211	obsluha automatických nebo poloautomatických o	27,5	75%	75%	3%	1%	1%	0%	3%	4%	2%	0%	0%	2%	5%	3%	0%
8223	obsluha strojů při konečné úpravě a nanášení och	2,8	64%	64%	0%	7%	0%	3%	0%	18%	0%	4%	0%	0%	2%	3%	0%
8231	obsluha strojů na výrobu pryžových výrobků (např.	11,1	43%	43%	8%	0%	0%	4%	9%	14%	4%	1%	0%	2%	9%	7%	0%
8232	obsluha strojů na výrobu plastových výrobků (vč. l	14,3	22%	20%	9%	0%	2%	4%	22%	10%	7%	0%	0%	4%	7%	13%	2%
8240	obsluha automatických nebo poloautomatických d	3,4	24%	24%	12%	0%	0%	0%	7%	19%	12%	0%	0%	6%	0%	15%	0%
8251	obsluha tiskárenských strojů	3,2	44%	44%	13%	2%	0%	3%	9%	6%	4%	0%	15%	0%	0%	0%	4%
8253	obsluha strojů na výrobu předmětů z lepenky (vč.	2,2	24%	24%	19%	0%	0%	0%	20%	24%	3%	0%	0%	0%	6%	3%	0%
8261	obsluha strojů na úpravu vláken, doprůvádění a naví	4,1	61%	4%	12%	0%	0%	1%	61%	3%	4%	0%	9%	0%	7%	0%	0%
8262	obsluha tkacích a pletacích strojů	3,4	74%	13%	2%	0%	0%	0%	74%	1%	0%	2%	0%	3%	0%	5%	0%
8263	obsluha šicích a vyšivacích strojů	11,7	76%	1%	0%	0%	0%	2%	76%	1%	4%	0%	2%	1%	10%	3%	0%
8264	obsluha strojů na bělení, barvení, čištění, praní, ž	3,7	33%	8%	0%	3%	0%	2%	24%	3%	6%	0%	4%	1%	0%	33%	2%
8269	obsluha ostatních strojů na výrobu textilních, kože	2,1	39%	10%	6%	0%	0%	4%	39%	0%	27%	0%	0%	0%	10%	4%	0%
8274	obsluha strojů na zpracování mouky, výrobu pečiv	5,0	31%	12%	5%	3%	0%	31%	20%	2%	5%	0%	3%	2%	13%	5%	1%
8280	Montážní dělníci/obsluha strojů a práce na montá	2,5	21%	6%	21%	0%	0%	1%	12%	8%	10%	2%	0%	14%	4%	12%	10%
8281	montážní dělníci montující mechanická zařízení (s	24,7	45%	45%	7%	0%	0%	1%	9%	7%	2%	2%	0%	1%	5%	10%	2%
8282	montážní dělníci montující elektrická zařízení	12,0	30%	17%	30%	0%	0%	2%	20%	1%	13%	1%	0%	1%	1%	7%	0%
8283	montážní dělníci montující elektronická zařízení	13,4	17%	11%	14%	1%	0%	6%	17%	3%	5%	0%	1%	4%	6%	14%	5%
8284	montážní dělníci montující výrobky z kovů, pryže a	12,9	26%	19%	9%	1%	0%	8%	26%	12%	2%	0%	1%	2%	10%	7%	2%
8285	montážní dělníci montující výrobky ze dřeva a pod	3,2	28%	28%	6%	0%	0%	4%	8%	16%	4%	0%	3%	7%	0%	23%	0%
8287	montážní dělníci montující výrobky z kombinovan	8,9	25%	24%	4%	0%	0%	3%	25%	10%	6%	1%	0%	7%	2%	10%	3%
8290	obsluha jiných strojů a ostatní montážní dělníci jin	10,7	24%	24%	13%	0%	0%	7%	13%	11%	9%	0%	0%	2%	8%	11%	0%
8311	strojvedoucí	6,7	54%	54%	37%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	3%	1%	2%	0%
8313	brzdáři, signalisté, výhybkáři, posunovači apod.	3,4	44%	44%	5%	0%	0%	0%	4%	22%	7%	0%	3%	0%	8%	7%	0%
8321	řidiči osobních a malých dodávkových automobilů,	31,4	52%	52%	13%	1%	2%	3%	1%	11%	3%	1%	2%	3%	3%	5%	0%
8322	řidiči sanitních a RZP vozů	3,9	38%	38%	8%	0%	0%	0%	1%	20%	5%	25%	0%	2%	0%	1%	0%
8323	řidiči autobusů, trolejbusů a tramvají	21,2	67%	67%	10%	2%	1%	0%	0%	8%	5%	0%	0%	0%	3%	2%	0%
8324	řidiči nákladních automobilů a tahačů	111,1	67%	67%	6%	0%	0%	1%	1%	12%	7%	0%	0%	1%	1%	2%	0%
8326	řidiči speciálních vozidel	9,9	66%	66%	1%	0%	0%	0%	0%	30%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8331	obsluha zemědělských a lesních strojů	21,4	58%	58%	2%	0%	0%	0%	0%	10%	29%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8332	obsluha zemědělských a příbuzných strojů	17,2	63%	63%	5%	0%	1%	1%	0%	17%	8%	0%	0%	2%	1%	1%	0%
8333	obsluha jeřábů, zdvihacích a podobných manipula	10,2	54%	54%	8%	4%	7%	0%	4%	7%	5%	0%	1%	2%	1%	7%	0%
8334	obsluha vysokozdvizných vozíků (pro nakládání, v	18,3	46%	46%	3%	0%	2%	5%	4%	14%	4%	0%	0%	4%	1%	7%	0%
9131	pomocníci a uklízeči v domácnostech	3,9	26%	10%	5%	0%	0%	0%	26%	0%	8%	1%	9%	1%	7%	18%	0%
9132	pomocníci a uklízeči v kancelářích, hotelích, nemc	56,9	30%	7%	2%	1%	0%	6%	30%	2%	9%	1%	2%	4%	22%	8%	3%

VYU+MZ		Počet	EAO	23	26	28	21	29	31	36	41	53	75	82	63	66	65	69
KZAM		v tis.	MAX	STRO	ELEKT	CHEMIE	HORN	POTR	TEXKUZ	STAV	ZEMĚ	ZDRA	PEDA	UMENI	EKON	OBCH	GASTR	SLUŽ
9141	domovníci, správci domů	10,6	48%	48%	20%	0%	0%	0%	3%	13%	5%	0%	0%	2%	1%	2%	4%	0%
9143	školníci vč. školníků údržbářů	10,3	21%	21%	5%	0%	0%	5%	20%	13%	4%	4%	0%	5%	2%	16%	5%	0%
9151	poslíčci, nosiči zavazadel a doručovatelé	2,4	22%	22%	13%	0%	0%	0%	14%	4%	4%	7%	0%	0%	6%	18%	12%	0%
9152	vrátní, hlídači, uvaděči a šatnářky	24,1	31%	31%	8%	2%	2%	3%	11%	19%	6%	1%	0%	1%	4%	3%	8%	1%
9161	sběrači odpadků, popeláři	2,2	43%	29%	2%	0%	13%	0%	4%	43%	0%	0%	0%	9%	0%	0%	1%	0%
9162	metaři, čistíči záchodků, žump, kanálů apod. zařízení	6,3	33%	33%	7%	0%	0%	0%	15%	18%	14%	0%	0%	6%	2%	3%	3%	0%
9211	pomocní a nekvalifikovaní dělníci v zemědělství	5,7	34%	21%	10%	0%	0%	1%	7%	9%	34%	0%	0%	1%	4%	5%	8%	0%
9312	pomocní a nekvalifikovaní dělníci na stavbách a údržbě	4,9	36%	36%	8%	0%	0%	4%	5%	35%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%
9313	pomocní a nekvalifikovaní dělníci na stavbách budov	3,4	42%	42%	1%	0%	2%	6%	0%	30%	9%	0%	0%	0%	0%	3%	8%	0%
9321	pomocní a nekvalifikovaní montážní a manipulační dělníci	43,3	20%	20%	7%	2%	0%	7%	15%	10%	7%	1%	1%	3%	3%	11%	11%	1%
9322	ruční baliči a pytlovači	7,4	23%	15%	3%	2%	0%	1%	23%	9%	4%	1%	0%	1%	2%	22%	12%	5%
9333	vazači a nosiči břemen, přístavní dělníci (dokaři)	2,1	47%	47%	10%	2%	0%	0%	0%	14%	11%	0%	0%	0%	0%	7%	9%	0%
9339	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v dopravě, ve skladě	27,6	24%	24%	5%	1%	2%	7%	10%	16%	4%	0%	0%	1%	3%	16%	9%	2%

** tabulka je seřazena podle KZAM – viz kapitolu 6.3

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA)

Národní ústav odborného vzdělávání provozuje internetový informační systém ISA, který pomáhá zejména:

- ✚ žákům základních škol při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy,
- ✚ žákům středních škol při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce,
- ✚ výchovným-kariérovým poradcům a učitelům při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce,
- ✚ managementu škol při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.

Systém je přístupný na www.infoabsolvent.cz.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA) propojuje informace o školách a oborech vzdělání s poznatky o uplatnění absolventů škol na trhu práce a o potřebách zaměstnavatelů. Poskytuje rovněž informace o problémech se studiem a předčasných odchodech ze školy.

O vznik systému ISA se postaral Národní ústav odborného vzdělávání v rámci systémového projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy **Vzdělávání – Informace - Poradenství – VIP Kariéra**, který byl financován z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu ČR. Budování systému ISA pokračuje v rámci projektu **VIP II - Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy**.

ISA nabízí podrobná data o školách a oborech v jejich vzdělávací nabídce, obsahuje i multimediálního průvodce volbou povolání.

ISA obsahuje informace založené na analýzách, které usnadňují orientaci v situaci na trhu práce jak žákům a zejména budoucím absolventům středních a vyšších škol, tak i managementu a pedagogům škol.

Informace poskytované systémem ISA vycházejí z podrobných analýz, které se připravují v Národním ústavu odborného vzdělávání v rámci uvedených projektů. Především jde o každoročně prováděné **rozbory nezaměstnanosti absolventů škol**, z nichž je možné zjistit obory, jejichž absolventi mají v současnosti výraznější problémy s uplatněním na trhu práce, i to, jak se v tomto směru situace vyvíjí. ISA využívá i poznatků, vyplývajících ze **šetření mezi pracovníky úřadů práce**. Na základě jejich zkušeností je totiž možné identifikovat konkrétní problémy absolventů škol při hledání práce či problematické i perspektivní obory vzdělání.

Pro účely nového informačního systému jsou zjišťovány i **názory zaměstnavatelů, pracovníků personálních agentur a provádí se analýza inzerce**. Tato šetření přinášejí představu o tom, jaké jsou vlastně potřeby zaměstnavatelů, jaké jsou jejich kvalifikační požadavky a jaké dovednosti by absolventi měli mít, pokud se chtějí v praxi dobře uplatnit.

Další analýzy, které jsou zde využity, se věnují **přechodu absolventů ze střední školy do praxe či do terciárního vzdělávání**. Lze z nich poznat, jak jsou absolventi připraveni pro vstup na trh práce a výkon své profese, což představuje zpětnou vazbu i pro vzdělávací nabídku a vzdělávací programy středních a vyšších odborných škol.

